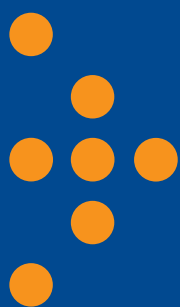

ЦЕНТР
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

ЗВІТ

ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ІНТЕГРОВАНОГО
БІОПОВЕДІНКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ
2020 РОКУ СЕРЕД ЛЮДЕЙ,
ЯКІ ВЖИВАЮТЬ НАРКОТИКИ
ІН'ЄКЦІЙНИМ ШЛЯХОМ

КИЇВ 2021

Авторський колектив:

Іван Тітар
Сергій Сальніков
Софія Огороднік
Олена Нестерова
Крістіна Попова
Ірина Андріанова
Олександра Шейко
Світлана Січка

Звіт за результатами Інтегрованого біоповедінкового дослідження 2020 року серед людей, які вживають наркотики ін'єкційним шляхом. – І. Тітар, С. Сальніков, С. Огороднік, О. Нестерова., К. Попова, І. Андріанова, О. Шейко, С. Січка – К.: ДУ «Центр громадського здоров'я Міністерства охорони здоров'я України». 2021 р. – 133 с.

Проведення Інтегрованого біоповедінкового дослідження 2020 року серед людей, які вживають наркотики ін'єкційним шляхом, підготовка та друк даного звіту були здійснені в якості складової частини проекту «Підтримка системи епідеміологічного нагляду за ВІЛ і системи управління / поліпшення якості лабораторій Міністерства охорони здоров'я України, покращення використання стратегічної інформації та розбудова потенціалу громадської охорони здоров'я в рамках Надзвичайної ініціативи Президента США з надання допомоги у боротьбі з ВІЛ/СНІД (PEPFAR)» (SILab), котрий впроваджує Державна установа «Центр громадського здоров'я МОЗ України» за технічної та фінансової підтримки Центрів контролю та профілактики захворювань США (CDC). Польовий етап дослідження реалізовано ГО «Український інститут соціальних досліджень імені О. Яременка».

Авторський колектив висловлює окрему подяку за технічну та консультативну підтримку представницям Кантрі-офісу Центрів контролю та профілактики захворювань США (CDC), а саме: Кульчинській Роксолані (радниці зі стратегічної інформації), Азарсковій Маріанні (радниці з питань лабораторної діагностики) та представниці Координаційного офісу PEPFAR в Україні Сазоновій Яні (радниці зі стратегічної інформації).

Зміст

Терміни	5
Скорочення.....	6
РЕЗЮМЕ ЗВІТУ	7
ВСТУП	8
1. МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ	9
Мета дослідження та цільова група.....	9
Методи збору даних.....	10
Вибірка та географія дослідження	11
Тривалість збору даних	11
Процедури збору даних	12
Забезпечення якості даних	14
Етичні питання.....	14
Обмеження.....	15
Вплив пандемії COVID-19	15
Основні результати RDS-діагностики	15
Аналіз даних	16
Доступ до даних.....	16
2. СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНИЙ ПРОФІЛЬ ЛВІН	17
3. ПРАКТИКА ВЖИВАННЯ ІН'ЄКЦІЙНИХ РЕЧОВИН.....	21
Шлях початку вживання наркотичних речовин ін'єкційним способом	21
Основні параметри наркосцени	21
Основний наркотик.....	23
Частота вживання наркотиків	25
Спосіб отримання, витрати і доступність основного наркотику	26
Поширеність ризикованих ін'єкційних практик	31
Додаткові показники ризику ін'єкційних практик	32
Досвід передозувань.....	33
4. СЕКСУАЛЬНІ ПРАКТИКИ	36
Статева активність.....	36
Використання презерватива під час останнього сексуального контакту.....	36
Статеві контакти з різними типами партнерів.....	40
Використання презерватива під час останнього сексуального контакту та за останні 30 днів з різними типами партнерів.....	41
5. КОНТАКТИ З ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ.....	44
Випадки затримання поліцією.....	44
Досвід перебування у місцях позбавлення волі	45

6. ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я	48
7. ДОСВІД ОТРИМАННЯ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ТА ДОСТУП ДО ПРОФІЛАКТИЧНИХ ПОСЛУГ	52
Звернення за медичною допомогою	52
Охоплення різними видами профілактичних послуг	57
Доступність послуг тестування	59
Отримання послуг замісної підтримувальної терапії	60
8. PrEP	63
Поінформованість про існування доконтактної профілактики (PrEP)	63
Досвід вживання PrEP	65
9. ЗНАННЯ ШЛЯХІВ ПЕРЕДАЧІ ВІЛ	67
10. РЕЗУЛЬТАТИ ТЕСТУВАННЯ НА ВІЛ ТА ГЕПАТИТ С	68
Поширеність ВІЛ-інфекції	68
Недавня ВІЛ-інфекція	70
Річна захворюваність на ВІЛ	71
Каскад лікування ВІЛ	72
Поширеність антитіл до гепатиту С	75
Нововиявлені випадки антитіл до ВГС	76
Поширеність ко-інфекції ВІЛ та гепатиту С	78
ВИСНОВКИ	79
Практичні рекомендації	80
ДИНАМІКА ОСНОВНИХ ХАРАКТЕРИСТИК ТА ПОКАЗНИКІВ	81
Регіональні показники	86
м. Біла Церква	86
м. Черкаси	90
м. Дніпро	94
м. Івано-Франківськ	98
м. Харків	102
м. Хмельницький	106
м. Кропивницький	110
м. Кривий Ріг	114
м. Київ	118
м. Маріуполь	122
м. Миколаїв	126
м. Одеса	130

Терміни

Біологічний компонент дослідження – збір даних щодо наявності ВІЛ-інфекції, забору капілярної крові для проведення швидких тестів на ВІЛ, антитіла до ВГС та сифіліс, приготування СКК.

Вибіркова сукупність (вибірка) – частина генеральної сукупності, члени якої є об'єктами спостереження і яка відбирається за спеціальними правилами так, щоб її характеристики відображали властивості всієї генеральної сукупності та надавали можливість отримати повне уявлення про всю сукупність.

Вторинні респонденти (у RDS-рекрутуванні) – учасники опитування, які мають купон-запрошення на участь від інших ЛБІН, які взяли участь у всіх компонентах дослідження.

Нелегальний «вуличний метадон» – нелегальна синтетична опіоїдна наркотична речовина невідомого походження, відома серед ЛБІН під назвою «метадон (вуличний)».

Інтегроване біоповедінкове дослідження – крос-секційне поведінкове та біологічне дослідження, пов'язані в часі та місці з одним і тим же респондентом.

Первинні респонденти, або зерна (у RDS) – учасники опитування, які рекрутуються НУО згідно визначених критеріїв та є початком ланцюжка рекрутингу інших респондентів.

Поведінковий компонент дослідження – дослідження ризикованої поведінки щодо ВІЛ-інфекції, що реалізується методом інтерв'ю «віч-на-віч» – прямого спілкування інтерв'юера з респондентом.

Польовий етап дослідження – частина дослідження, під час якого здійснюється безпосередній збір даних шляхом інтерв'ювання респондентів та проведення тестування.

Рекрутер (у RDS-рекрутуванні) – людина, яка, пройшовши інтерв'ю, отримала купони, за допомогою яких можна рекрутувати інших респондентів, що представляють цільову групу.

Сайт дослідження – спеціально облаштоване приміщення з окремими кімнатами для проведення всіх компонентів дослідження.

сухої краплі крові (СКК), проведення дотестового та післятестового консультування.

Хвиля (у RDS-рекрутуванні) – відстань або дистанція вторинних респондентів з точки зору рекрутування від первинного респондента (зерна). ЛБІН, рекрутований безпосередньо зерном, відноситься до першої хвилі.

Учасник – ЛБІН, який пройшов всі етапи дослідження (заповнив форму інформованої згоди на участь в дослідженні, взяв участь у опитуванні та біологічному компоненті дослідження).

Скорочення

АРТ – антиретровірусна терапія (використання медикаментів для лікування ВІЛ-інфекції).

ВГС – вірусний гепатит С.

ВІЛ – вірус імунодефіциту людини.

ГО – громадська організація, легалізована або зареєстрована згідно із законодавством України.

ДІ – довірчий інтервал.

ДКП – доконтактна профілактика (PrEP).

ІБПД – інтегроване біоповедінкове дослідження.

ЗОЗ – заклади охорони здоров'я.

ЗПТ – замісна підтримувальна терапія.

КІ – ключові інформанти (представники неурядових організацій чи приватні особи, які володіють експертним знанням про цільову групу дослідження).

ЛВІН – людина, яка вживає наркотичні речовини ін'єкційним способом.

ЛЖВ – люди, що живуть з ВІЛ.

МОЗ – міністерство охорони здоров'я України.

НУО – неурядова організація: громадська або благодійна організація, легалізована або зареєстрована згідно із законодавством України.

ПТВ – послуги з тестування на ВІЛ (медико-психологічне консультування певної особи з приводу ВІЛ-інфекції/СНІДу та пов'язане з консультуванням медичне тестування цієї особи на наявність антитіл до ВІЛ, що здійснюються на добровільній основі з боку такої особи).

СКК – суха крапля крові.

СНІД – **синдром набутого імунодефіциту** – сукупна назва уражень, що відбуваються на III–IV клінічних стадіях інфекції, яку спричинює вірус імунодефіциту людини (ВІЛ).

СОП – стандартні операційні процедури.

ЦГЗ – ДУ «Центр громадського здоров'я МОЗ України».

ШТ – швидке тестування.

CDC – Центри контролю та профілактики захворювань США.

F2F – face-to-face (метод інтерв'ю «обличчям до обличчя», коли інтерв'ю здійснюється інтерв'юером в очній формі).

PrEP – доконтактна профілактика (ДКП).

RDS – respondent driven sample (вибірка, що спрямовується та реалізується респондентами).

RDS-Analyst (англ., RDS-A) – статистичний пакет, який використовується для аналізу даних, зібраних згідно з методикою RDS.

ВОЗ – Всесвітня організація охорони здоров'я.

UNAIDS (ЮНЕЙДС) – Joint United Nations Program on HIV/AIDS (Об'єднана програма Організації Об'єднаних Націй з ВІЛ/СНІД).

РЕЗЮМЕ ЗВІТУ

В цьому звіті представлені ключові результати Інтегрованого біоповедінкового дослідження, проведеного в 12 містах України у 2020 році.

Дослідження спиралось на крос-секційний дизайн із використанням вибірки, що спрямовується та реалізується самими респондентами (RDS). Вибіркова сукупність дослідження склала 6001 ЛВІН.

Ключові показники дослідження наведені у Таблиці 1.

Таблиця 1. Ключові індикатори біоповедінкового дослідження серед ЛВІН

Соціально-демографічний профіль	
Середній вік, (ст.відх.)	38(8)
Частка ЛВІН у віці:	
До 25 років	4,8
25-34 роки	31,0
35-44 роки	44,6
45 років і старше	19,6
Частка ЛВІН-жінок	19,0
Отримання профілактичних послуг	
Є клієнтами ГО	32,3
Отримували в ГО (12 місяців):	
стерильні голки/шприци	34,7
презервативи	30,8
консультації соцпрацівника	31,3
тестування на ВІЛ	23,1
тестування на ВГ	19,6
тестування на сифіліс	6,3
тестування на туберкульоз	11,5
Вживання наркотичних речовин	
Тип наркотиків, які вживали ін'єкційним шляхом за останні 30 днів:	
Тільки опіоїди	73,1
Тільки стимулятори	13,1
Змішане вживання	11,5
Сексуальна поведінка	
Частка використання презервативу під час останнього сексуального контакту (серед тих, хто вступав у сексуальні стосунки)	44,3
ВІЛ, гепатит С та сифіліс: результати тестування у межах дослідження	
Поширеність ВІЛ	20,3
Поширеність гепатиту С	68,4
Поширеність сифілісу	2,4
Каскад лікування ВІЛ	
Знають про ВІЛ-позитивний статус	64,4
Перебувають на обліку в медичній установі*	94,2
Приймають АРТ*	91,7
Мають невизначуване вірусне навантаження*	80,6
Річна захворюваність на ВІЛ	1,06

* Від попереднього рядка.

ВСТУП

Дозорний епідеміологічний нагляд серед ключових груп населення з високим ризиком інфікування на ВІЛ (далі – КГ) є важливим інструментом для отримання реальної оцінки епідемічної ситуації та розробки заходів подолання епідемії, дозволяючи отримати дані, які не можуть бути зібрані шляхом рутинного епідеміологічного нагляду, наприклад збору статистичної звітності. Відповідно до «Керівництва з біоповедінкових досліджень» (ВООЗ, 2017), «біоповедінкові дослідження є безцінним інструментом для вимірювання та боротьби з ВІЛ»¹.

Біоповедінкові дослідження рекомендовано проводити регулярно з інтервалом у 2-3 роки для виявлення поширеності ВІЛ-інфекції серед КГ, визначення поведінкових факторів, які можуть сприяти поширенню інфекції, оцінювання ефективності інтервенцій та державних програм, спрямованих на подолання ВІЛ-інфекції у відповідних групах. Такі дослідження є джерелом даних для відстеження прогресу у подоланні ВІЛ-інфекції, моделювання епідеміологічних процесів та формування міжнародних звітів України в рамках міжнародних зобов'язань, в тому числі звіту «Глобальний моніторинг епідемії СНІДу» ЮНЕЙДС (UNAIDS Global AIDS Monitoring).

В Україні ІБПД серед КГ проводяться з 2007 року. Дослідження фінансуються міжнародними Донорами, зокрема, Глобальним фондом для боротьби зі СНІДом, туберкульозом та малярією та Центрами профілактики та контролю за захворюваннями США (CDC). До 2018 року такі дослідження координувались неурядовими організаціями, зокрема, Міжнародним благодійним фондом «Альянс громадського здоров'я». Відповідно до «Стратегічного плану для забезпечення сталості інтегрованих біоповедінкових досліджень в Україні (2018-2021)»², в 2018 році координація проведення ІБПД серед КГ була передана державним установам, а саме – Центру громадського здоров'я Міністерства охорони здоров'я України.

В цьому звіті представлені результати ІБПД серед ЛВІН 2020 року, яке вперше для цієї групи було проведено державною установою (ЦГЗ).

¹ <http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/258924/9789241513012-eng.pdf>

² https://www.phc.org.ua/sites/default/files/uploads/files/Strategichniy_plan_IBPD_2018-2021.pdf

1. МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Мета дослідження та цільова група

Мета інтегрованого біоповедінкового дослідження серед ЛВІН, проведеного в 2020 році (далі – ІБПД ЛВІН 2020) – отримати комплексну оцінку епідемічного процесу серед ЛВІН щодо інфікування ВІЛ та надати обґрунтовану інформацію, необхідну для планування та впровадження профілактичних і протиепідемічних заходів.

Проведення ІБПД ЛВІН 2020 передбачало реалізацію низки завдань, а саме:

- оцінку рівня поширеності ВІЛ, антитіл до гепатиту С, а також сифілісу серед ЛВІН;
- оцінку рівня поширеності ризикованих поведінкових практик щодо інфікування ВІЛ серед ЛВІН;
- оцінку рівня захворюваності на ВІЛ серед ЛВІН;
- оцінку досягнення вірусної супресії серед ЛВІН;
- оцінку рівня охоплення ЛВІН послугами з профілактики, догляду та лікування, зокрема тестування на ВІЛ;
- визначення рівня поінформованості ЛВІН про шляхи передачі ВІЛ-інфекції та заходи з її профілактики;
- отримання даних, необхідних для оцінки чисельності представників групи ЛВІН в регіонах проведення дослідження;
- розрахунок показників каскаду 90-90-90 для ЛВІН, які живуть з ВІЛ;
- надання даних для моделювання епідемії ВІЛ/СНІДу та національної / міжнародної звітності (зокрема, UNAIDS Global AIDS Monitoring (GAM));
- надання рекомендацій для прийняття програмних рішень щодо надання послуг із профілактики, догляду та лікування ВІЛ та пропозицій відносно подальших досліджень, необхідних для моніторингу та реагування на епідемію ВІЛ/СНІДу серед ЛВІН.

Цільовою групою дослідження були ЛВІН, що відповідали наступним критеріям включення та виключення учасників із дослідження:

Критерії включення до дослідження:

- наявність досвіду вживання наркотичних речовин ін'єкційним способом протягом останніх 30 днів (верифікація шляхом самодекларації та візуального контролю наявності слідів ін'єкцій)
- вік від 14 років і старше на момент проведення дослідження
- тривалість проживання / роботи / навчання у населену пункті дослідження не менше 3 місяців
- згода на участь у всіх компонентах дослідження, а саме: опитуванні; заборі капілярної крові для подальшого тестування швидкими тестами на ВІЛ (EDTA КЗ мікроконтейнерами), антитіла до гепатиту С, сифілісу; тестуванні другим підтверджувальним швидким тестом на ВІЛ у випадку першого позитивного результату; використанні методу сухої краплі крові (СКК) для подальшого тестування на недавню ВІЛ-інфекцію та вірусне навантаження.

Критерії виключення з дослідження:

- участь у поточному раунді дослідження більше одного разу
- відмова брати участь в одному або декількох компонентах дослідження
- ступінь алкогольного або наркотичного сп'яніння, який не дозволяє розуміти та відповідати на запитання анкети, а поведінка респондента загрожує його власній безпеці або безпеці оточуючих.

Методи збору даних

ІБПД ЛВІН 2020 – крос-секційне дослідження.

В кожному місті проведення дослідження безпосередньо польовому етапу збору даних передував етап формативної оцінки. Основною метою формативної оцінки було уточнення інформації, необхідної для розуміння контексту, можливості та потенційних ускладнень для проведення дослідження серед представників КГ в конкретному місті. Формативна оцінка проводилась із залученням ключових інформантів (по 5 у кожному населеному пункті) – добре поінформованих представників КГ, НУО, соціальних або аутріч-працівників, які надають послуги ЛВІН, поліції тощо.

Також збору даних від ЛВІН передував етап пілотування інструментарію дослідження.

В ході збору даних для рекрутування учасників використовувався метод RDS – варіант вибірки, яка спрямовується самими учасниками. Учасники однієї хвили рекрутували учасників наступної хвили з паралельним математичним контролем, спрямованим на усунення не випадковості в процесі цього відбору. Незважаючи на не випадковий характер відбору первинних респондентів (зерен / сидів), кінцева вибірка сукупність за умови правильної реалізації методики RDS стає незалежною від них. Методика RDS передбачає статистичну корекцію результатів кінцевої вибірки для усунення можливого впливу не випадкового відбору учасників, а також неоднакового розміру їх індивідуальних соціальних мереж.

На старті реалізації вибірки в кожному місті реалізації дослідження було відібрано (в залежності від розрахованого очікуваного об'єму вибіркової сукупності для міста) 4-6 первинних респондентів (зерен). Окрім загальних критеріїв включення та виключення учасників до дослідження, зерна мали відповідати додатковим умовам, зокрема бути мотивованими поширювати інформацію про дослідження та купони серед ЛВІН та мати соціальну мережу ЛВІН не менше ніж із 7 осіб. Також, для забезпечення більшої різноманітності вторинних респондентів в ході рекрутування, зерна мали мати доступ до різних соціальних мереж і відповідно мати різні важливі з точки зору дослідження характеристики. Зокрема, зерна мали комбіновано варіативно представляти:

- різні вікові групи
- представників різної статі
- райони міста
- самодекларований ВІЛ-статус
- статус клієнта НУО, яка надає послуги ЛВІН
- стаж вживання ін'єкційних наркотиків (менше / більше 2 років)
- види основного ін'єкційного наркотику (ін'єкційні опіоїди / стимулятори).

Всі учасники, які успішно пройшли всі складові дослідження, мали можливість (за згодою) отримати три купони для запрошення своїх знайомих ЛВІН стати потенційними учасниками дослідження.

Вибірка та географія дослідження

В порівнянні з попередніми раундами ІБПД ЛВІН, відповідно до вимоги «Стратегічного плану для забезпечення сталості інтегрованих біоповедінкових досліджень в Україні (2018-2021)» щодо оптимізації витрат ресурсів на проведення ІБПД, у ІБПД ЛВІН 2020 відбулось скорочення кількості населених пунктів дослідження до 12 міст. Остаточний вибір міст відбувався з урахуванням наступних критеріїв: значна чисельність ЛВІН, висока поширеність ВІЛ, високий оціночний рівень захворюваності на ВІЛ, нестабільні епідеміологічні тренди, поширеність ризикованих практик (використання стерильного інструментарію, використання презерватива) серед ЛВІН, загальна чисельність населення у віці 15-59 років, впровадження ініціативи FAST TRACK CITIES тощо. Крім цього, з міркувань безпеки учасників та польових команд дослідження, ІБПД ЛВІН 2020 було обмежено тільки територіями, підконтрольними уряду України (без урахування тимчасово окупованих територій Автономної республіки Крим, м. Севастополь, частин Луганської та Донецької областей).

Також у ході підготовки дослідження 2020 року використовувався змінений підхід до розрахунку вибірки. Вибірка розраховувалась окремо для кожного міста дослідження на основі показників вірусного навантаження для когорти ЛВІН. Загальний розмір вибірки було визначено за допомогою калькулятора CDC для розрахунку вибірки на основі вірусної супресії (CDC Sample Size Calculator for Survey-based Viral Load Suppression)³.

Запланована вибіркова сукупність дослідження склала 6000 ЛВІН. Реалізована вибірка склала 6001 ЛВІН. Виконавець польового етапу – ГО «Український інститут соціальних досліджень імені О. Яременка».

Перелік населених пунктів ІБПД ЛВІН 2020, сайтів дослідження, запланованого та реалізованого об'єму вибірки, кількості зерен представлений у Таблиці 1.1.

Тривалість збору даних

Польовий етап дослідження тривав з 28 серпня до 6 листопада 2020 року (Таблиця 1.2.). Відмінності у часі початку процесу збору даних пов'язані з впливом пандемії COVID-19 (хвороба та карантин окремих членів регіональних команд зі збору даних, зокрема в м. Біла Церква та м. Маріуполь).

³ <https://www.who.int/hiv/pub/guidelines/AppendixI-22VLS-basedSurvey.xlsx>

Таблиця 1.1. Вибіркова сукупність

Регіон / область	Місто	Кількість сайтів у місті	Запланована вибірка	Реалізована вибірка	Кількість зерен
Дніпропетровська	Дніпро	1	450	450	5
Дніпропетровська	Кривий Ріг	1	400	400	4
Донецька	Маріуполь	1	550	550	5
Івано-Франківська	Івано-Франківськ	1	500	500	6
Київ	Київ	2	650	650	6
Київська	Біла Церква	1	400	400	4
Кіровоградська	Кропивницький	1	550	551	5
Миколаївська	Миколаїв	1	700	700	6
Одеська	Одеса	1	450	450	4
Харківська	Харків	1	450	450	4
Хмельницька	Хмельницький	1	500	500	4
Черкаська	Черкаси	1	400	400	5
Разом		13	6000	6001	58

Таблиця 1.2. Тривалість збору даних

Місто	Максимальна кількість хвиль рекрутування	Період збору даних
Дніпро	12	31.08.2020-09.10.2020
Кривий Ріг	9	31.08.2020-10.10.2021
Маріуполь	16	15.09.2020-06.11.2020
Івано-Франківськ	14	31.08.2020-09.10.2020
Київ (лівобережна частина)	11	07.09.2020-07.10.2020
Київ (правобережна частина)		07.09.2020-08.10.2020
Біла Церква	16	11.09.2020-30.10.2020
Кропивницький	15	31.08.2020-09.10.2020
Миколаїв	15	31.08.2020-23.10.2020
Одеса	11	31.08.2020-01.10.2020
Харків	9	31.08.2020-09.10.2020
Хмельницький	11	31.08.2020-09.10.2020
Черкаси	13	31.08.2020-09.10.2020

Процедури збору даних

Для польового етапу дослідження використовувались окремі приміщення (сайти), які були комфортними для ЛВІН та забезпечували конфіденційність збору даних.

Збір даних у учасника складався з трьох послідовних компонентів:

- перевірки потенційного учасника на відповідність критеріям включення та виключення з дослідження (скрінінгу), включаючи отримання інформованої згоди на участь у всіх компонентах дослідження;
- поведінкового компоненту;
- біологічного компоненту.

Увесь інструментарій дослідження був створений у двох варіантах – українською та російською мовою.

Для збору інформації в ході скринінгу та поведінкового компоненту використовувався метод анкетного інтерв'ю «face to face» (F2F). Вся отримана під час інтерв'ю інформація фіксувалась у спеціально розробленому мобільному додатку за допомоги планшетів, або паперової анкети, з подальшим перенесенням відповідей до спеціально розробленого захищеного мобільного додатку на платформі ЦГЗ.

Біологічний компонент передбачав забір зразка капілярної крові K3-EDTA із використанням пробірок-мікроконтейнерів для проведення швидких тестів на визначення ВІЛ-інфекції, антитіл до гепатиту С, а також сифілісу.

В якості першого швидкого тесту на ВІЛ використовувався швидкий тест HIV-1/2, Rapid Test for Antibody to HIV, Colloidal Gold Device. Для підтвердження ВІЛ-позитивного результату першого швидкого тесту використовувався швидкий тест HIV-1/2.0, First Response v.3.0 Cards Kit. У разі отримання різних (дискордантних) результатів першого скринінгового швидкого тесту та другого підтверджуючого швидкого тесту на ВІЛ використовувався третій швидкий тест HIV-1/2, Bioline 3.0.

Тестування на антитіла до вірусного гепатиту С проводилось за допомогою швидкого тесту Hepatitis C Rapid Diagnostic Test, Bioline HCV. Тестування на сифіліс – за допомогою швидкого тесту Syphilis Rapid Diagnostic Test, Bioline 3.0.

Отримані дані фіксувались медичним працівником регіональної команди зі збору даних у спеціальному бланку. Наприкінці дня дані з паперового бланку переносились у мобільний додаток.

Всі учасники проходили до- та післятестове консультування.

Для всіх учасників, які отримали позитивний результат тесту на ВІЛ та для 10% учасників з негативним результатом тесту на ВІЛ проводився забір сухої краплі крові (СКК) для визначення вірусного навантаження та недавньої інфекції. Картки із зразками СКК відправлялись до Референс-лабораторії з діагностики ВІЛ/СНІДу ЦГЗ, де проводився їх аналіз. Номенклатура приладів та тестів, які при цьому використовувались, представлена в Таблиці 1.3.

Таблиця 1.3. Номенклатура приладів та тестів, які використовувались для аналізу зразків СКК Референс-лабораторією з діагностики ВІЛ/СНІДу ЦГЗ

Найменування дослідження	Прилади	Найменування реагентів/тестів
Недавня інфекція	Фотометр-аналізатор імуноферментний SUNRISE; Термошейкер для мікропланшетів PST-60HL-4, BIOSAN, Латвія; Промивач для мікропланшетів PW-40, BioRad, Австрія Інкубатор з охолодженням SR13-2, SHEL LAB, США	Maxim HIV-1 Limiting Antigen Avidity EIA for Dry Blood Spot-Cat. № 92003, Maxim Biomedical, Inc., США
Вірусне навантаження	Станція пробопідготовки Abbott m2000 sp, Ампліфікатор Abbott m2000rt	Набір реагентів Abbott Real Time HIV-1 Test, призначений для роботи з СКК та сумісний з обладнанням виробництва Abbott

Консультації та тестування за допомогою швидких тестів проводилось кваліфікованими медичними працівниками з числа співробітників центрів СНІДу або інфекційних лікарень.

Забезпечення якості даних

Процедури забезпечення якості даних відбувались відповідно до Протоколу дослідження та розроблених на його основі стандартних операційних процедур (СОП), які були погоджені з Національною робочою групою з питань проведення ІБПД в Україні. На основі Протоколу та СОП здійснювалась підготовка персоналу. Крім того, персонал дослідження (регіональні команди зі збору даних, медичні працівники, лабораторні спеціалісти, консультанти з моніторингу за проведенням ІБПД) пройшли профільне навчання.

Дотримання методології реалізації всіх компонентів дослідження перевірялось під час моніторингових візитів.

Використання електронної платформи «PHC_Research» для збору даних мінімізувало можливі помилки під час введення даних і дозволяло автоматично відстежувати RDS-купони та виплати компенсації учасникам, перевіряти показники рекрутування.

Національний та регіональні координатори контролювали процес рекрутування, щоб виявити можливі прогалини та за потреби – модифікувати набір учасників. Використання додатку дозволяло отримувати попередні результати за ключовими індикаторами та за індикаторами якості реалізації RDS.

У випадку неможливості використання онлайн-форми, інтерв'юер використовував паперову форму і пізніше вводив отримані дані до платформи протягом одного дня.

Масив даних перевірявся. Неточні або неповні дані додатково звірялись із іншими даними, зокрема даними, які регіональні команди зі збору даних вносили до паперових форм, і в разі необхідності виправлялись.

Усі регіональні координатори щотижня звітували національному координатору про хід збору даних. У звіті зазначалась інформація про показники рекрутування, кількість зібраних і відправлених зразків СКК, перелік непередбачуваних проблем і серйозних небажаних явищ, заходи, які були вжиті для подолання проблем.

Головний дослідник, національна дослідницька команда та команда зовнішніх консультантів з моніторингу провели низку моніторингових візитів на сайти дослідження. На жаль, через карантинні обмеження, пов'язані з пандемією COVID-19, не вдалось провести всі заплановані візити у міста Івано-Франківськ та Маріуполь.

Етичні питання

Протокол дослідження пройшов експертизу щодо питань дотримання прав людини та отримав схвалення Комісії з питань етики ДУ «Центр громадського здоров'я МОЗ України» (Київ, Україна) та Центрів контролю і профілактики захворювань (Атланта, США).

Кожен учасник дослідження був ознайомлений з текстом інформованої згоди, в якій пояснювалась мета та процедура дослідження, засади добровільності й конфіденційності, можливі ризики та переваги від участі у дослідженні. За необхідності члени команд додатково

пояснювали умови участі у дослідженні та відповідали на питання. Підписані екземпляри інформованої згоди зберігаються у ЦГЗ.

Кожен член із команд зі збору даних пройшов тренінг із етичних стандартів проведення дослідження та отримав відповідний підтверджуючий сертифікат, підписав Угоду про використання даних і конфіденційність для персоналу.

Учасники дослідження отримували грошову компенсацію участь у дослідженні у розмірі 150 грн. та успішне рекрутування іншого учасника у розмірі 100 грн.

Всі учасники дослідження, які отримали позитивний результат швидких тестів, направлялись до відповідних ЗОЗ для уточнення діагнозу, постановки на облік та початку лікування. У разі необхідності соціальний працівник здійснював супровід учасника. Водночас, ефективність перенаправлення була обмежена внаслідок одночасної дії трьох чинників: закриття або перепрофілювання профільних ЗОЗ для боротьби з пандемією COVID-19, інституційною перебудовою медичної допомоги (зокрема децентралізацією провайдерів послуг тестування та лікування ВІЛ-інфекції, вірусних гепатитів та хвороб, які передаються статевим шляхом), а також значною вартістю підтверджуючої діагностики.

Обмеження

Результати дослідження не є репрезентативними для всієї КГ ЛВІН і відображають тільки міське населення регіонів, які увійшли до складу вибірки. Таким чином, генералізація даних дослідження має враховувати цей контекст.

Вплив пандемії COVID-19

Підготовчий та польовий етапи дослідження проводились в умовах пандемії COVID-19 та пов'язаних із нею карантинних обмежень, що спричиняло незручності в ході його реалізації. Так, під час проведення тренінгу для медичних працівників, враховуючі карантинні обмеження, учасники були розділені на три групи, а їх навчання відбувалось у трьох окремих приміщеннях. У деяких членів команди зі збору даних було виявлено захворювання COVID-19, що призвело до відтермінування початку збору даних у Білій Церкві та затримки збору даних у Маріуполі. Вчасне проведення моніторингових візитів було поставлено під загрозу через періодичне введення обмежень на пересування пасажирського транспорту в разі віднесення регіону або населеного пункту до так званої «червоної зони» (зокрема, відбулась суттєва затримка моніторингових візитів до Івано-Франківська).

Крім цього, пандемія і супутні карантинні обмеження могли вплинути на поведінку цільової групи (зокрема, готовності брати участь у дослідженні та рекрутувати інших потенційних учасників) і позначитись на відповідях учасників.

Основні результати RDS-діагностики

Під час етапу збору даних (в ході набору вибірки) та після його завершення проводився контроль якості рекрутування відповідно до методології RDS. Відслідковувалось досягнення конвергенції та рівномірності рекрутування учасників за зернами (рекрутингової гомофільії) в

розрізі основних соціально-демографічних та інших характеристик, динаміки набору учасників за хвилями рекрутування, хвиль від кожного зерна тощо.

Основними характеристиками, щодо яких здійснювався контроль якості RDS-рекрутування, виступали стать, вікові групи, стаж вживання наркотичних речовин ін'єкційним шляхом, використання стерильного ін'єкційного обладнання, використання презерватива, статус клієнта профільних ГО, тестування на ВІЛ, наявність ВІЛ-інфекції та антитіл до вірусного гепатиту С, участь в програмі АРТ тощо.

Для всіх міст за всіма основними характеристиками до завершення етапу збору даних було досягнуто конвергенцію. Рекрутингова гомофілія для всіх основних характеристик не перевищувала 1,3 за винятком належності до клієнтів профільних ГО у Черкасах та Івано-Франківську, вікових груп у Білій Церкві, Івано-Франківську, Кропивницькому, Кривому Розі та Миколаєві, результатів тестування на ВГС у Івано-Франківську та Харкові.

Аналіз даних

Для аналізу даних використано описову статистику – одно- та двовимірні розподіли. Основні показники наведено в розрізі соціально-демографічних характеристик, стажу вживання наркотичних речовин, типу основного наркотику, статусу клієнта ГО тощо. Під час розрахунку відсотків дані зважувались згідно з методологією RDS з використанням в якості вагів, що замінюють розмір самодекларованої індивідуальної мережі учасника, розміру мережі учасника, розрахованого на основі його «видимості» (т. зв. «imputed visibility»). Відповідні ваги були розраховані у статистичному пакеті RDS-Analyst (версія 0.71) та імпортовані до статистичного пакету IBM SPSS (версії 26). Частоти наведені в незваженому вигляді. Показники на рівні окремих міст розраховані в RDS-Analyst, агреговані показники – в SPSS.

У звіті подано відсотки, розраховані з числа респондентів, які дали змістовні відповіді на запитання. Якщо не зазначено інше, відсотки вказано від усіх, хто прийняв участь у дослідженні.

Якщо питання ставилось не всім респондентам (використовувались запитання-фільтри), аналіз здійснювався від числа осіб, які мали відповідати на відповідні питання.

Значущість відмінностей у відсотках між групами визначалась на основі критерію значимості Хі-квадрат або критерію Фішера (для кількості спостережень менше 5). Вказано p-value, розраховане на основі вищезазначених критеріїв у пакеті SPSS.

Доступ до даних

Для отримання додаткових розрахунків з масиву даних, які не відображені у даному звіті, необхідно звернутись до Центру громадського здоров'я із відповідним запитом, надіславши лист на ім'я Генерального директора Центру на адресу info@phc.org.ua. Протокол та інструментарій дослідження, а також форма запиту масиву дослідження будуть розміщені на сайті Центру в розділі «Дослідження»: <https://www.phc.org.ua/doslidzhennya>.

2. СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНИЙ ПРОФІЛЬ ЛВІН

Середній вік опитаних ЛВІН склав 38 років (стандартне відхилення: 8 років) (Таблиця 2.1). Найчисельнішою групою серед учасників дослідження були ЛВІН у віці 35-44 років – 44,6%, Найменш чисельною є наймолодша вікова група (до 25 років) опитаних ЛВІН – 4,8%. Жінки-ЛВІН склали п'яту частину учасників дослідження (19%).

Таблиця 2.1. Соціально-демографічні характеристики ЛВІН

		%	n
Вік	< 25 років	4,8	297
	25-34 роки	31,0	1845
	35-44 роки	44,6	2671
	45 років і старше	19,6	1187
	Середній вік (ст. відх.)	37,8 (8)	
	Мін. – макс. вік	16-68	
Стать	Чоловіча	81,0	4827
	Жіноча	19,0	1134
Освіта	Початкова освіта (неповних 9 класів)	2,4	142
	Базова (неповна) середня освіта (повних 9 класів)	13,1	780
	Повна загальна середня освіта (повних 11 класів)	46,4	2814
	Незакінчена вища освіта (менше 4 курсів)	9,3	549
	Базова вища освіта (ВНЗ I-II рівнів акредитації, технікум)	20,9	1223
	Повна вища освіта (бакалавр, магістр ВНЗ III-IV рівнів акредитації,	6,8	397
	Інше	0,8	52
Основна зайнятість	Мають постійну роботу	24,6	1436
	Мають випадкові заробітки	51,7	3151
	Безробітний / безробітна	15,2	862
	Займаються домашнім господарством	2,2	144
	Непрацездатний / непрацездатна (людина з інвалідністю)	4,9	307
	Студент / студентка технікуму	0,2	10
	Студент / студентка ВНЗ	0,2	11
	Інше	0,6	36
Шлюбний стан	Офіційно одружені або мають постійного партнера	52,5	3148
	Неодружені та не мають постійного партнера	47,5	2812
Місце проживання	У власному помешканні	49,6	2932
	У помешканні родичів, друзів (не сплачують оренду)	34,9	2078
	В орендованому помешканні (винаймають самостійно або з кимось)	12,0	739
	Де прийдеться (часта зміна місця проживання)	2,8	171
	На вулиці, в покинутих помешканнях, на вокзалах (безпритульний / безхатченко)	0,5	32
Власний дохід за останні 30 днів, грн	< 2200 грн.	18,6	1071
	2200-11500 грн.	67,9	3845
	> 11500 грн.	13,5	760
	Середній дохід, грн. (ст.відх.)*	6745 (5187)	
	Медіанний дохід, грн.*	6000	
	Середній дохід, дол. США (ст.відх.))*	238 (183)	
	Медіанний дохід, дол. США*	212	

*Наведені розрахунки без урахування значень-аутлаєрів (дохід вище 100000 грн.).

В порівнянні з чоловіками серед жінок-ЛВІН більшою є частка у наймолодшій (до 25 років) – 7,9% проти 4,1% – та найстаршій (45 років і старше) віковій групі – 23% проти 18,8% (Рисунок 2.1).

Майже кожен другий учасник дослідження має повну загальну середню освіту (46,4%), а кожен п'ятий ЛВІН має базову вищу освіту (20,9%).

Більше половини (51,7%) учасників дослідження в якості основної зайнятості мають непостійну роботу. Така особливість притаманна учасникам з усіх вікових груп (Рисунок 2.2). Лише чверть учасників (24,6%) повідомили, що мають постійну роботу. Найбільша частка постійно працюючих ЛВІН належать до групи 25-34 років (29,2%). Кожен п'ятий (22,6%) респондент входить до категорії безробітних, тих, хто займається домашнім господарством або є непрацездатним.

Близько п'ятої частини (18,6%) учасників задекларували середньомісячний дохід менше 2200 грн. – тобто нижче суми прожиткового мінімуму для працездатних громадян на момент проведення ІБПД. Серед учасників-чоловіків частка осіб з рівнем доходу вище середнього рівня заробітної плати є більшою, а з доходом нижче рівня прожиткового мінімуму – меншою (Рисунок 2.3). Середній щомісячний дохід серед чоловіків склав 7075 грн., а серед жінок – 5147 грн. (6745 грн. (приблизно 238 доларів США) – серед усіх учасників).

Більше половини (52,5%) учасників дослідження заявили, що вони офіційно одружені або мають постійного партнера. Цей показник суттєво вищий серед жінок (68,1% в порівнянні з 48,9% серед чоловіків), що може вказувати на те, що чоловіки та жінки по-різному інтерпретують поняття «постійний партнер» (Рисунок 2.4).

Рисунок 2.1. Статеві-вікова структура ЛВІН, %

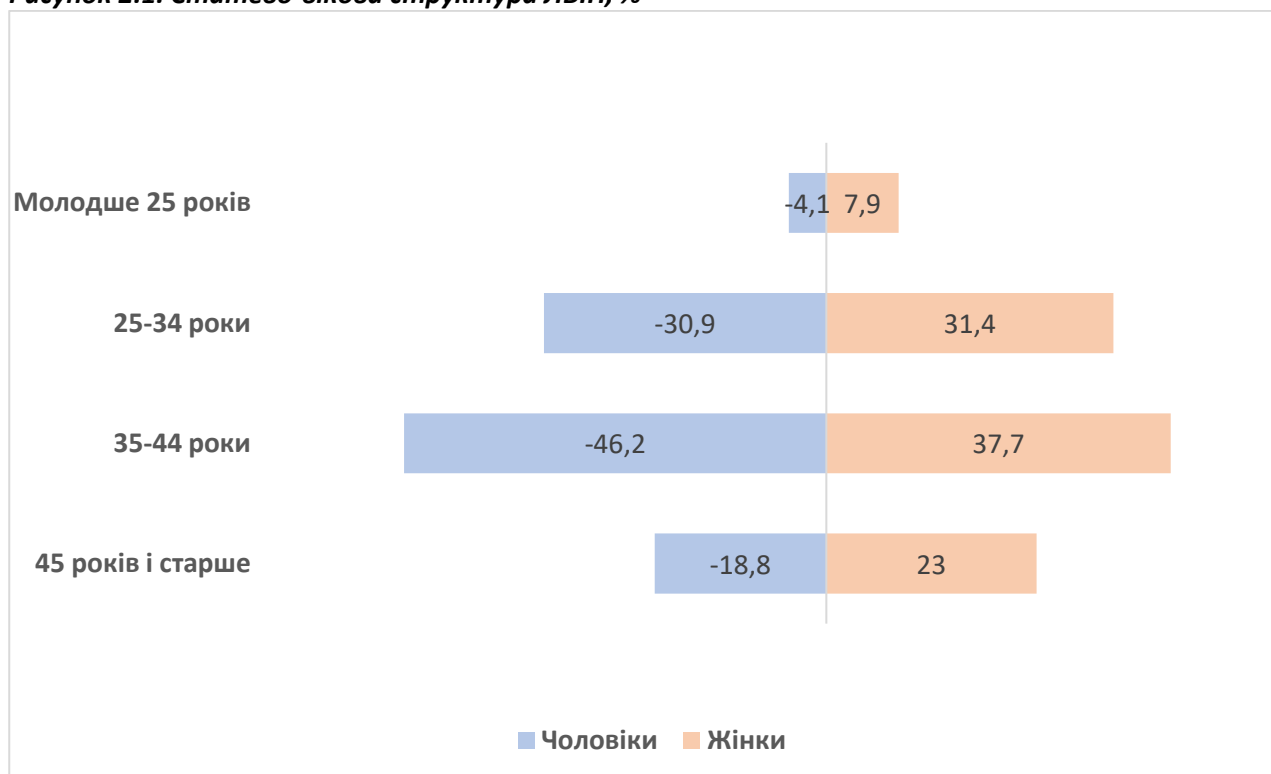

Рисунок 2.2. Відмінності у зайнятості ЛВІН за віковими групами, %

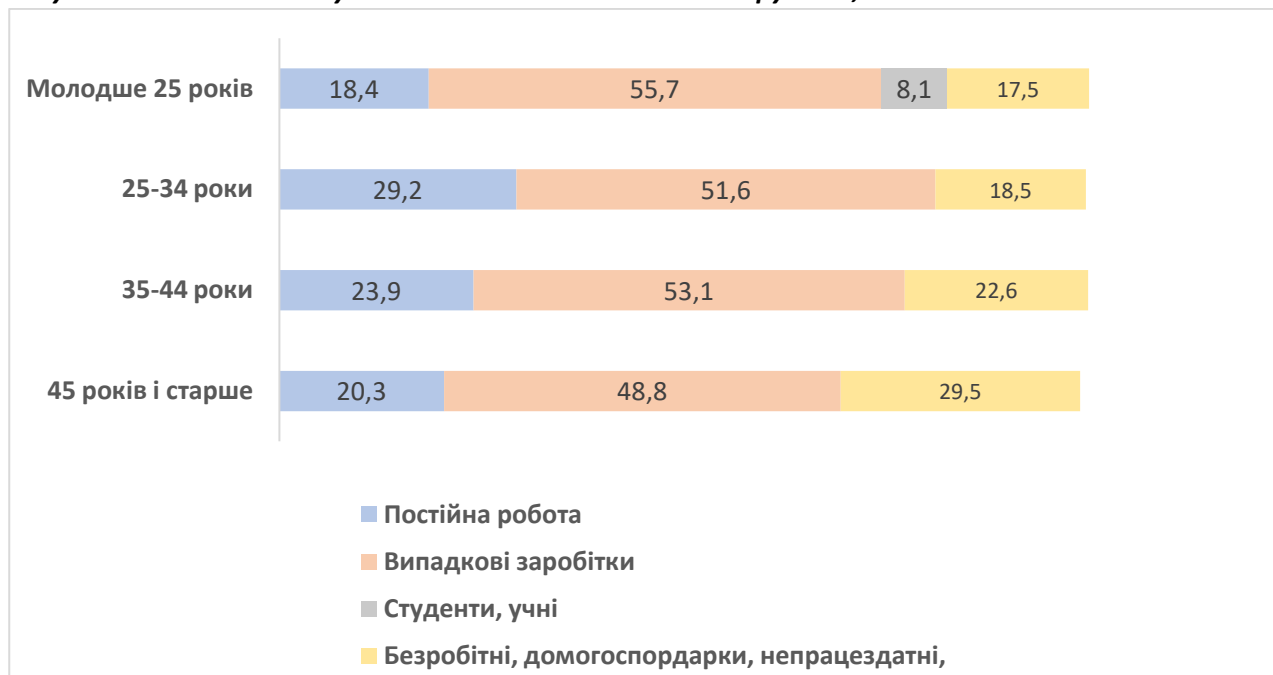
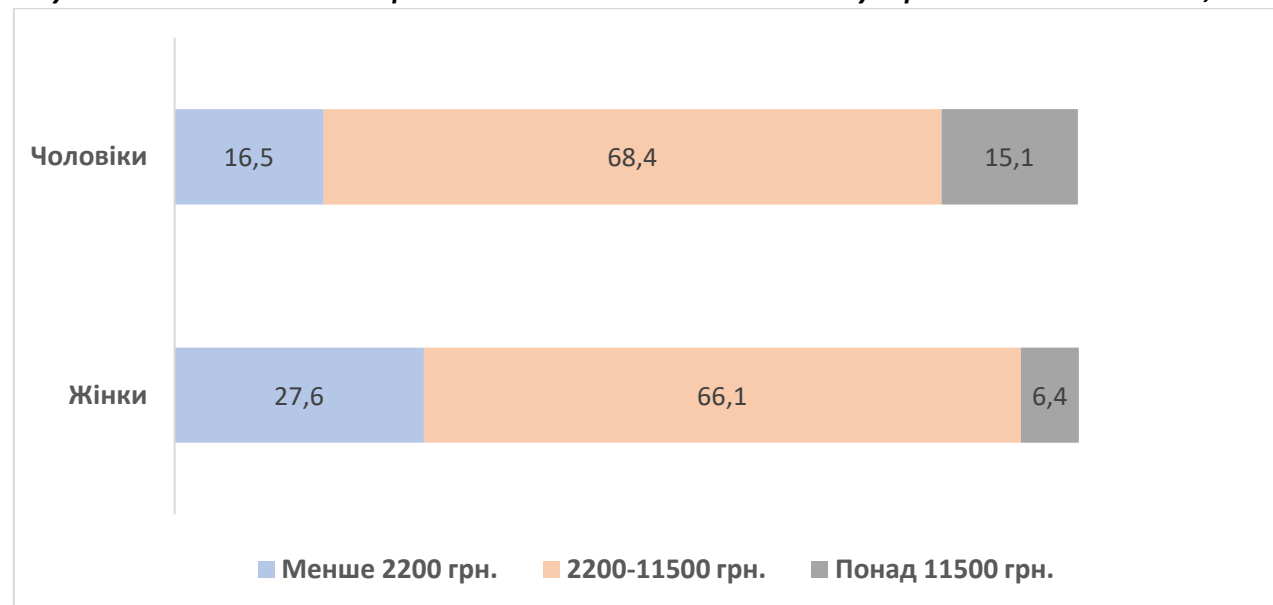

Рисунок 2.3. Розподіл ЛВІН за рівнем особистого місячного доходу серед чоловіків та жінок, %

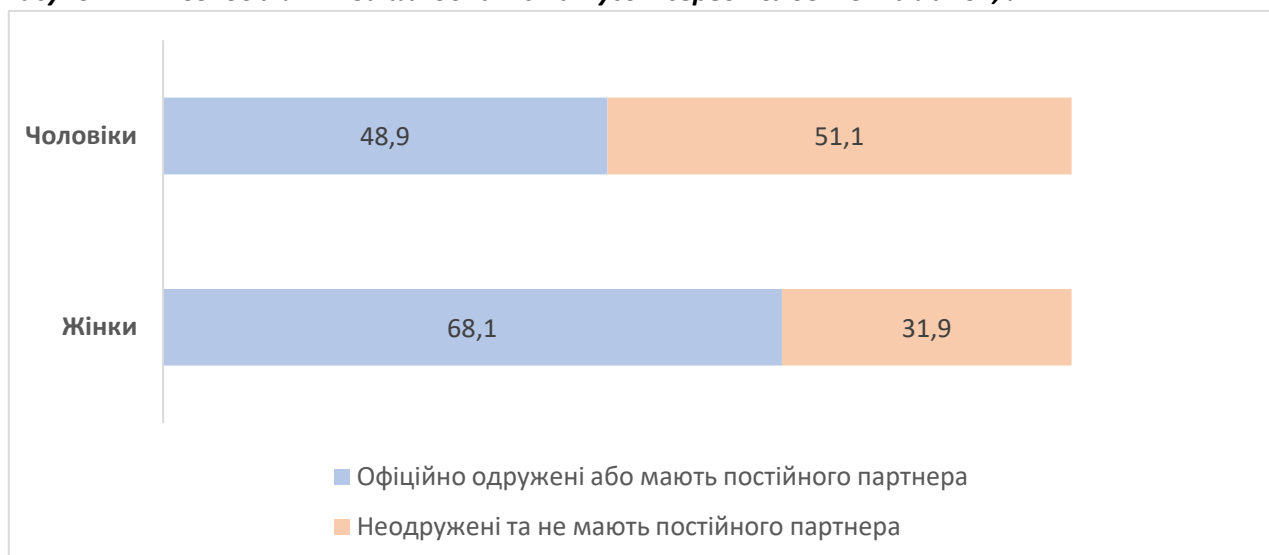

Таблиця 2.2. Середньомісячний дохід серед ЛВІН, за статтю, грн.*

	Середнє	Ст.відх.
Чоловіки	7075	5294
Жінки	5147	4442
Серед усіх	6745	5187

*Наведені розрахунки без урахування значень-аутлаєрів (дохід вище 100000 грн.).

Рисунок 2.4. Розподіл ЛВІН за шлюбним статусом серед чоловіків та жінок, %

Переважна більшість учасників дослідження (96,5%) постійно проживали у власному помешканні, помешканні друзів або орендованому. Тільки 2,8% опитаних зазначили, що їм доводилося часто змінювати місце проживання, а 0,5% учасників відзначили, що вони безпритульні (Таблиця 2.1). Водночас кожен сьомий (14,3%) повідомив, що впродовж життя, принаймні один раз був безпритульним (Таблиця 2.3). Частка ЛВІН з відповідним досвідом є вищою серед учасників з доходом нижче прожиткового мінімуму (19,3%) та представників старшої вікової групи (17,5%). Менша частка осіб із досвідом безпритульності серед учасників з доходом вище середнього (11,6%), молоді (11,6%) та жінок (11,7%).

Таблиця 2.3. Досвід безпритульності серед ЛВІН впродовж життя, за соціально-демографічними характеристиками

	Так		Ні		Відмова від відповіді	
	%	n	%	n	%	n
Вік	<i>p<0,001</i>					
Молодше 25 років	11,6	34	88,4	258	0	0
25-34 роки	14,5	251	85,4	1577	0,1	1
35-44 роки	12,9	336	87,0	2316	0,1	3
45 років і старше	17,5	205	82,2	975	0,2	2
Стать	<i>p<0,001</i>					
Чоловіки	14,8	699	85,0	4119	0,1	6
Жінки	11,7	127	88,3	1007		0
Особистий дохід за останні 30 днів	<i>p<0,001</i>					
Менше 2200 грн.	19,3	209	80,7	861	-	0
2200-11500 грн.	13,2	482	86,6	3359	0,1	4
Понад 11500 грн.	11,6	90	88,4	670	-	0
Серед усіх	14,3	826	85,6	5126	0,1	6

3. ПРАКТИКА ВЖИВАННЯ ІН'ЄКЦІЙНИХ РЕЧОВИН

Шлях початку вживання наркотичних речовин ін'єкційним способом

Переважає більшість учасників – вісім із десяти ЛВІН (81,8%) – починали з вживання наркотичних речовин неін'єкційним способом. Кожен шостий учасник дослідження (16,1%) почав вживати наркотичні речовини ін'єкційним та неін'єкційним шляхом приблизно в одному і тому самому віці. Ін'єкційні наркотичні речовини передували неін'єкційним лише у 2,1% опитаних ЛВІН (Таблиця 3.1).

Таблиця 3.1. Розподіл відповідей учасників на питання: «Який шлях вживання наркотиків був першим?»

	%	n
Неін'єкційні наркотичні речовини передували ін'єкційним	81,8	4349
Ін'єкційні наркотичні речовини передували неін'єкційним	2,1	106
Почали вживати в одному і тому ж віці	16,1	859

Медіанний вік початку вживання наркотичних речовин ін'єкційним способом дещо вищий, ніж неін'єкційним (19 років в порівнянні з 16 роками). Максимальний самодекларований вік початку вживання наркотиків ін'єкційним способом – 55 років (Таблиця 3.2).

Таблиця 3.2. Вік початку вживання наркотичних речовин не ін'єкційним та ін'єкційним шляхом

	Наркотичні речовини, що вживаються	
	неін'єкційним шляхом, років	Ін'єкційним шляхом, років
Середнє	16,7	20,8
Ст. відх.	4,6	5,9
Медіана	16,0	19,0
Мінімум	6	5
Максимум	52	55

Основні параметри наркосцени

Поточний раунд ІБПД ЛВІН зафіксував значні зміни в українській наркосцені (Таблиця 3.3.). Замість екстракту опію, який був найбільш популярною наркотичною речовиною серед ЛВІН протягом останніх років, на перше місце вийшов нелегальний синтетичний опіоїд, який ЛВІН називають «вуличним метадоном» (кристалічний або порошкоподібний). Питання, наскільки ці зміни відображають довгострокові зміни, а наскільки можуть бути пов'язані з впливом пандемії COVID-19, потребують окремого подальшого дослідження.

Розглядаючи досвід вживання наркотиків ін'єкційним шляхом протягом останнього року, майже 57% ЛВІН зазначили, що вживали саме нелегальний «вуличний метадон» (25,4% в 2017

році). Екстракт опію опинився на другому місці: на досвід його вживання протягом останнього року вказала чверть опитаних ЛВІН (24,4% в порівнянні з 61% у 2017р.).

Таблиця 3.3. Наркотичні речовини, які вживались ін'єкційним шляхом протягом останніх 30 днів та 12 місяців

	протягом останніх 30 днів		протягом 12 місяців	
	%	n	%	n
Нелегальний «Вуличний метадон» в кристалах / порошку	54,7	3292	56,9	3427
Екстракт опію в рідкому стані (ширка, чорна)	18,8	1076	24,4	1398
Амфетамін у вигляді порошку (фен)	13,5	818	20,0	1194
Снодійно-седативні препарати, барбітурати (валіум, барбовал, діазепам, сонат, ксанокс, димедрол, тропікамід, риназолін тощо).	9,8	501	11,8	598
Сіль (MDPV, мефедрон)	7,9	484	11,2	683
Програмний метадон, який отримує в програмі ЗПТ (таблетований або в рідкому стані), з постановкою на наркооблік	7,0	371	7,5	399
Програмний метадон, куплений з рук (таблетований)	6,0	326	6,5	350
Вуличний бупренорфін (субітекс)	4,3	269	5,3	326
Метамфетамін у вигляді розчину (вінт, первінтин, препарати, які виготовляються з додаванням йоду та червоного фосфору з ліків)	2,7	186	4,3	286
Програмний бупренорфін, куплений з рук (таблетований)	2,4	125	3,3	178
Налбуфін	2,3	151	3,1	195
Метамфетамін у вигляді порошку (кристалічний)	1,9	112	3,1	177
Баклофен (баклосан, бакл)	1,5	74	2,0	97
Програмний бупренорфін, який отримує в медичному закладі, наприклад, в програмі ЗПТ (таблетований), з постановкою на наркооблік	1,3	68	1,5	82
Макове насіння	0,6	44	1,1	76
Героїн	0,5	29	1,5	90
Ефідрин (бодяга, болтушка, джеф, мультка, федя)	0,2	15	0,4	27
Лірика (діюча речовина – прегабалин, габапентин)	0,2	9	0,5	28
Трамадол (трам, трамал)	0,2	10	0,5	25
Фентаніл (білий китаєць)	0,2	9	0,1	6
Морфін	0,1	8	0,3	15
Дезоморфін («крокодил», «електроширка»)	0,1	4	0,2	12
Змішую декілька наркотичних речовин	0,2	11	0,7	32
Інше	3,6	203	4,3	241

**Не вказано наркотичні речовини, які не вживаються ін'єкційно.*

Протягом останніх 30 днів так званий нелегальний «вуличний метадон» вживали 54,7% опитаних (23,7% у 2017 р.). За цей же період екстракт опію вживав менш ніж кожен п'ятий – 18,8% ЛВІН (60% у 2017 р.).

Також до топ-5 наркотиків, вживання яких найбільш поширене, входять амфетамін у вигляді порошку (так званий «фен»), снодійно-седативні препарати, а також так звана «сіль».

Поширеність амфетаміну в наркосцені також зменшилось у порівнянні з 2017 роком. На досвід вживання порошкового амфетаміну протягом останнього року вказав кожен п'ятий ЛВІН

(20%); протягом останніх тридцяти днів – 13,5% опитаних (у 2017 році 31,2% та 18,8% відповідно). Снодійно-седативні препарати вживав приблизно кожен десятий ЛВІН: 11,8% вказали на досвід вживання препаратів з цієї групи протягом року; 9,8% - протягом останніх 30 днів. Замикає топ-5 наркотичних речовин, які є найбільш вживаними серед ЛВІН, «сіль». Протягом останніх 12 місяці дану наркотичну речовину вживали 11,2% учасників, протягом останніх 30 днів – 7,9%.

Таблиця 3.4. Поширеність вживання протягом 12 місяців нелегального «вуличного метадону» та екстракту опію, за містами, %

	Нелегальний «вуличний метадон» в кристалах / порошку	Екстракт опію в рідкому стані (ширка, чорна)
Біла Церква	66,1	7,5
Черкаси	70,4	5,7
Дніпро	33,0	47,5
Хмельницький	48,2	56,6
Харків	61,3	34,8
Івано-Франківськ	10,1	10,1
Кропивницький	83,6	14,4
Кривий Ріг	9,7	66,2
Київ	72,6	9,8
Миколаїв	62,5	26,6
Маріуполь	71,4	4,0
Одеса	71,2	3,3
Серед усіх	57,1	24,4

Не дивлячись на те, що загалом нелегальний «вуличний метадон» більш поширений, ніж екстракт опію, у трьох містах ІБДПД ЛВІН 2020 «ширка» (Таблиця 3.4) все ще переважає над «метадон» (порівнюються показники вживання наркотичної речовини протягом останніх 12 місяців.) Це Кривий Ріг (66,2% вживають опій проти 9,7%, які повідомили про вживання «вуличного метадону»), Хмельницький (56,6% проти 48,2%) та Дніпро (47,5% проти 33,0%).

Основний наркотик

За результатами дослідження, можна виділити три найбільш поширених наркотичні речовини, які опитані ЛВІН назвали для себе основним наркотиком (Таблиця 3.5). Майже чотири з десяти опитаних (38,4%) вважають своїм основним наркотиком нелегальний «вуличний метадон»; далі за популярністю йде екстракт опію, на який вказали 14% ЛВІН, і замикає топ-3 наркотичних речовин амфетамін у вигляді порошку, на який в якості основного вказали 7% опитаних ЛВІН.

Таблиця 3.5. Розподіл відповідей учасників на питання: «Який з ін'єкційних наркотиків Ви вважаєте основним для себе?»

	% (серед усіх)	% (серед тих, хто дав відповідь)	n
Нелегальний «вуличний метадон» в кристалах / порошку	38,4	46,6	2365
Екстракт опію в рідкому стані (ширка, чорна)	13,9	16,8	783
Амфетамін у вигляді порошку (фен)	7,1	8,6	433
Програмний метадон, який отримує в програмі ЗПТ (таблетований або в рідкому стані)	4,5	5,5	246
Сіль (MDPV, мефедрон)	4,4	5,4	287
Вуличний бупренорфін (субітекс)	3,4	4,1	214
Програмний метадон, куплений з рук (таблетований)	3,5	4,2	187
Метамфетамін у вигляді розчину (вінт, первінтин)	1,5	1,8	111
Програмний бупренорфін, куплений з рук (таблетований)	1,3	1,6	66
Програмний бупренорфін, який отримує в медичному закладі	1,0	1,2	50
Налбуфін	0,9	1,1	68
Метамфетамін у вигляді порошку (кристалічний)	0,8	0,9	44
Макове насіння	0,4	0,4	26
Героїн	0,3	0,3	18
Ефідрин (бодяга, болтушка, джеф, мультка, федя)	0,1	0,1	6
Трамадол (трам, трамал)	0,1	0,1	4
Інше	0,5	0,6	44

**Не вказано наркотичні речовини, які не вживаються ін'єкційно.*

З особливостей вживання основних наркотиків у розрізі соціально-демографічних характеристик заслуговує на увагу значна популярність порошкового амфетаміну (фену) серед наймолодших учасників дослідження (для них це домінуючий основний наркотик) та екстракту опію в старшій віковій групі (Таблиця 3.6.).

Таблиця 3.6. Топ-3 найпопулярніших видів основного наркотику, за основними характеристиками

	Нелегальний «вуличний метадон» в кристалах / порошку		Екстракт опію в рідкому стані (ширка, чорна)		Амфетамін у вигляді порошку (фен)	
	%	n	%	n	%	n
Вік	<i>p<0,001</i>					
Молодше 25 років	22,4	65	9,9	24	40,2	98
25-34 роки	47,5	729	10,0	138	11,2	170
35-44 роки	50,8	1128	17,1	347	5,7	138
45 років і старше	42,2	443	28,3	274	2,7	27
Стать	<i>p<0,001</i>					
Чоловіча	47,1	1929	16,1	608	8,4	340
Жіноча	44,2	435	19,8	175	9,5	93
Стаж вживання наркотичних речовин ін'єкційним шляхом	<i>p<0,001</i>					
До 2 років включно	32,6	93	11,1	27	26,1	72
3-5 років	33,0	152	16,5	64	19,9	91
6-10 років	45,7	332	11,4	75	10,9	78
11 років і більше	50,2	1769	18,6	610	4,9	174
Тип наркотиків, вживали протягом останніх 30 днів	<i>p<0,001</i>					
Тільки опіоїди	57,5	2180	21,2	730	0,2	7
Тільки стимулятори	1,3	9	0,5	5	50,6	351
Змішане вживання	34,5	169	9,1	45	14,6	75
Є клієнтом ГО	<i>p<0,001</i>					
Так	49,2	740	10,0	151	3,1	50
Ні	45,5	1616	19,7	624	11,1	382
Не знаю / не пам'ятаю (не зачитувати)	26,6	5	49,1	7	-	0
Відмова від відповіді	41,9	2	29,0	1	-	0
Серед усіх	46,5	2363	16,9	783	8,6	432

Частота вживання наркотиків

В ході дослідження учасникам ставилось питання, скільки днів протягом останніх 30 днів вони вживали свій основний ін'єкційний наркотик. 7,8% учасників не змогли надати відповідь на це питання. Однак серед тих, хто відповів, більшість (43,7%) заявили, що вживали свій основний ін'єкційний наркотик кожен день.

Медіанна частота вживання основного ін'єкційного наркотика протягом останніх 30 днів склала 24 дні (в ІБПД ЛВІН 2017 – 25 днів). Менша частота вживання притаманна ЛВІН зі стажем вживання до 2 років та відповідно молодшим ЛВІН, особам, які вживають стимулятори (Таблиця 3.7.). Вища частота вживання спостерігається серед клієнтів ГО та тих, хто практикує змішане вживання.

Таблиця 3.7. Частота вживання основного ін'єкційного наркотика, кількість днів за останні 30 днів

		Середнє	Ст.відх.
Вік	Молодше 25 років	15,5	9,7
	25-34 роки	20,5	9,7
	35-44 роки	21,1	9,7
	45 років і старше	20,5	10,3
Стать	Чоловіча	20,9	9,8
	Жіноча	19,1	10,1
Стаж вживання наркотичних речовин ін'єкційним шляхом	До 2 років включно	14,5	10,3
	3-5 років	17,3	9,9
	6-10 років	19,5	9,9
	11 років і більше	21,7	9,6
Тип наркотиків, які вживали протягом останніх 30 днів	Тільки опіоїди	21,1	9,8
	Тільки стимулятори	15,6	10,0
	Змішане вживання	22,5	8,8
Є клієнтом ГО	Так	23,3	9,0
	Ні	19,2	10,0
	Не знаю / не пам'ятаю	19,9	9,6
	Відмова від відповіді	17,6	10,6
Серед усіх		20,5	9,9

Спосіб отримання, витрати і доступність основного наркотика

Серед інших змін у наркосцені в порівнянні з попередньою хвилею дослідження, зафіксовано перехід способу придбання наркотичних речовин для вживання ін'єкційним шляхом від прямого до опосередкованого: від так званих «точок» (локацій, де можна регулярно знайти продавця нелегальних наркотичних речовин) і «бариг» (перекупщиків, торговців наркотиками) до торгівлі через інтернет та «закладок» (схованок, на яких збувальник ховає наркотики, а їх координати надаються покупцю, тим самим виключається прямий візуальний контакт між збувальником і покупцем) (Рисунок 3.1.). Також придбання ін'єкційних наркотичних речовин комерціалізувалось – частка приготування ін'єкційних наркотиків вдома зменшилась.

Рисунок 3.1. Динаміка зміни способу отримання основного наркотику (2015-2020 рр.), %

Найбільш популярним способом отримання наркотичної речовини на сьогодні є придбання через інтернет, зокрема за допомогою інтернет-месенджерів (Таблиця 3.8.). Майже половина (47,4%) учасників дослідження отримували наркотичні речовини саме у такий спосіб (в 2017 році цей показник складав 30,1%). Такий спосіб реалізації наркотиків максимально убезпечує наркоторговців від ймовірності бути затриманими поліцією і водночас полегшує ЛВІН пошук наркотичних засобів. Готову наркотичну речовину «на точках чи у «бариг» купували 44,5% опитаних ЛВІН (52,8% у 2017 р.). Самостійно готували наркотичні речовини 14,2% опитаних (17,3% у 2017 р.). 7,6% опитаних ЛВІН користувались наркотичними речовинами, виготовленими друзями чи знайомими. 3,1% (0,9% у 2017 р.) купували готові наркотичні речовини в аптеках.

Поки що невідомо, наскільки ці зміни є довгостроковими або ж пов'язані з впливом пандемії COVID-19. Відповідне питання потребує додаткових досліджень.

Таблиця 3.8. Спосіб отримання наркотичної речовини

	%	n
Купую готову наркотичну речовину через Інтернет, Telegram, Viber-канали, телефонні контакти («закладку»)	47,4	2846
Купую готову наркотичну речовину «на точці», «у бариги» / посередника	44,5	2694
Готую самостійно	14,2	830
Готують друзі / знайомі	7,6	448
Купую готову наркотичну речовину в аптеці	3,1	176
Інше	6,4	334

Придбання наркотиків через інтернет більш популярне серед молодших ЛВІН (Таблиця 3.9). Також воно більш поширене серед тих, хто практикує змішане вживання, не є клієнтом програм зі зменшення шкоди та чоловіків. «Точки» та «бариги» відносно популярніші серед тих, хто практикує стимулятори та змішане вживання. Більшу перевагу самостійному

приготуванню наркотиків надають старші ЛВІН та ті, хто практикує змішане вживання. Від друзів наркотики частіше отримували молоді і навпаки найбільш старші ЛВІН, жінки, а також ті, хто практикує змішане вживання.

Таблиця 3.9. Спосіб отримання наркотичної речовини, за основними характеристиками

	Готую самостійно		Готують друзі / знайомі		Купую готову наркотичну речовину «на точці», «у бариги» / посередника		Купую готову наркотичну речовину через Інтернет, Telegram, Viber-канали, телефонні контакти («закладку»)		Купую готову наркотичну речовину в аптеці		Інше	
	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n
Вік	<i>p<0,001</i>											
Молодше 25 років	7,6	22	10,1	29	47,8	138	57,2	169	0,3	1	0,8	3
25-34 роки	8,9	156	6,1	108	44,3	823	52,7	974	3,5	64	5,3	89
35-44 роки	15,2	394	7,2	190	44,9	1214	47,4	1262	3,5	86	6,3	142
45 років і старше	21,8	258	10,4	121	43,1	519	36,8	441	2,3	25	9,6	100
Стать	<i>p=0,561</i>		<i>p<0,001</i>						<i>p=0,51</i>		<i>p<0,001</i>	
Чоловіча	14,3	671	7,1	337	45,3	2205	48,9	2373	3,1	137	6,0	251
Жіноча	14,0	159	10,0	111	41,9	489	42,1	473	3,4	39	8,0	83
Стаж вживання наркотичних речовин ін'єкційним шляхом	<i>p<0,001</i>											
До 2 років включно	6,6	20	9,3	25	46,3	145	50,2	154	2,7	9	4,6	14
3-5 років	6,4	31	8,5	42	50,4	258	51,2	263	2,7	15	3,9	21
6-10 років	7,3	60	7,5	64	44,5	389	50,2	435	3,6	34	5,3	40
11 років і більше	17,3	713	7,3	304	44,0	1868	46,6	1953	3,2	116	7,0	253
Тип наркотиків, вживали протягом останніх 30 днів	<i>p<0,001</i>											
Тільки опіюїди	14,3	610	7,0	291	43,0	1879	47,6	2080	3,5	143	6,4	244
Тільки стимулятори	10,1	82	8,7	76	52,1	431	46,6	379	0,7	5	2,5	21
Змішане вживання	18,4	123	11,3	73	51,7	365	53,3	361	3,7	23	4,1	27
Є клієнтом ГО	<i>p<0,001</i>											
Так	19,1	356	6,7	119	39,2	765	42,5	796	3,3	55	12,1	199
Ні	11,9	471	8,1	325	47,3	1914	50,2	2037	3,0	120	3,6	134
Не знаю / не пам'ятаю (не зачитувати)		0	3,6	1	45,5	8	34,1	7	8,2	1	8,6	1
Відмова від відповіді	47,5	2	62,7	3	74,6	4	57,6	3		0		0

Майже третина опитаних (29,2%) задекларували, що вартість їх основного наркотика за останній рік стала вищою, тоді як понад половина (61,5%) вказали, що ціна не змінилась. Говорячи про якість наркотика, третина ЛВІН (31,2%) відзначили суб'єктивне погіршення якості їх основної наркотичної речовини, тоді як 65,7% за останній рік змін у якості не помітили. Відповідаючи на питання про доступність основного наркотика, 3 з 4 ЛВІН (75,5%) вказали, що

доступ до наркотика не змінився, тоді як кожен десятий ЛВІН (11%) декларує, що дістати йому основний наркотик стало складніше. Майже стільки ж опитаних (13%) повідомили, що за останній рік доступ до основного наркотику поліпшився.

Таблиця 3.10. Розподіл відповідей учасників на питання: «Скажіть, будь ласка, чи змінилась(вся) за останні 12 місяців ... ?»

	ціна Вашого основного наркотика за останні 12 місяців	якість Вашого основного наркотика за останні 12 місяців	доступ до Вашого основного наркотика за останні 12 місяців
Змінилась в кращу сторону	8,3	2,4	10,9
Залишилась без змін	61,5	65,7	75,5
Змінилась в гіршу для мене сторону	29,2	31,2	13,0
Не знаю / не пам'ятаю	1,0	0,7	0,6

За самооцінкою переважної більшості ЛВІН, ціна, якість та доступність їх основних наркотиків (детальніше аналізувались топ-7 основних ін'єкційних наркотиків), за 12 місяців, які передували дослідженню, були загалом незмінними (Рисунки 3.2 – 3.4). Однак заслуговує на увагу те, що на думку помітної частки ЛВІН погіршилась ціна та доступність нелегального вуличного бупренорфіну та екстракту опію («ширки») і при цьому відбулося відносне покращення вартості придбання і доступності так званого «вуличного метадону» і доступності «солі».

Рисунок 3.2. Розподіл відповідей учасників на питання: «Скажіть, будь ласка, чи змінилась ціна Вашого основного наркотика за останні 12 місяців?», топ-7 основних ін'єкційних наркотиків

Рисунок 3.3. Розподіл відповідей учасників на питання: «Скажіть, будь ласка, чи змінилась якість Вашого основного наркотика за останні 12 місяців?», топ-7 основних ін'єкційних наркотиків

Рисунок 3.4. Розподіл відповідей учасників на питання: «Скажіть, будь ласка, чи змінився доступ до Вашого основного наркотика за останні 12 місяців?», топ-7 основних ін'єкційних наркотиків

Поширеність ризикованих ін'єкційних практик

Майже всі опитані ЛВІН (96,2%) повідомили, що використовували стерильні голку та шприц під час останнього вживання ін'єкційного наркотику (Таблиця 3.11). Серед тих ЛВІН, як повідомили, не використовували стерильний інструментарій під час останньої ін'єкції (2,9%) найбільше саме молодих споживачів – 3,8% проте цей показник у порівнянні з іншими віковими групами не є статистично значущим. Решта відмінностей, в характеристиках респондентів, які не використовували стерильний інструментарій під час останньої ін'єкції, в залежності від статі, досвіду вживання, типу наркотику та обліку у ГО відображені у таблиці, проте не є статистично значущими.

Таблиця 3.11. Відповіді на питання: «Ви використовували стерильні голку та шприц під час останнього вживання ін'єкційних наркотиків чи ні?...»

	Так, використовував		Ні, не використовував		Не знаю / не пам'ятаю		Відмова від відповіді	
	%	n	%	n	%	n	%	n
Вік	<i>p<0,001</i>							
Молодше 25 років	95,3	278	3,8	12	0,6	1	0,4	1
25-34 роки	96,7	1772	2,7	47	0,5	7	0,1	2
35-44 роки	95,7	2549	3,3	80	0,5	12	0,5	10
45 років і старше	96,8	1150	2,3	24	0,4	4	0,4	3
Стать	<i>p<0,001</i>							
Чоловіча	96,1	4648	3,0	135	0,5	22	0,4	14
Жіноча	96,8	1101	2,7	28	0,2	2	0,2	2
Стаж вживання наркотичних речовин ін'єкційним шляхом	<i>p<0,001</i>							
До 2 років включно	97,2	302	2,8	8	-	0	-	0
3-5 років	96,1	499	3,4	16	0,3	1	0,2	1
6-10 років	96,7	832	3,0	26	0,3	2		0
11 років і більше	96,1	4034	2,9	110	0,6	21	0,4	14
Тип наркотиків, які вживали протягом останніх 30 днів	<i>p<0,001</i>							
Тільки опіоїди	96,3	4183	3,1	123	0,3	13	0,2	8
Тільки стимулятори	96,6	798	2,9	23	0,2	1	0,4	2
Змішане вживання	94,8	662	2,5	16	1,8	10	0,9	5
Є клієнтом ГО	<i>p<0,001</i>							
Так	97,7	1836	2,2	37	0,1	1	0,0	1
Ні	95,7	3890	3,2	124	0,7	23	0,4	12
Не знаю / не пам'ятаю	83,6	16	8,2	1	-	0	8,2	1
Відмова від відповіді	52,5	4	-	0	-	0	47,5	2
Серед усіх	96,2	5749	2,9	163	0,5	24	0,3	16

Додаткові показники ризику ін'єкційних практик

Серед інших ризикованих практик, які практикують ЛВІН, найбільш поширеною залишається використання свого шприца чи голки для повторної ін'єкції. На такий досвід протягом останніх 30 днів вказали 31,7% опитаних ЛВІН. Отримували чи купували готову ін'єкцію в вже заздалегідь наповненому шприці, протягом останніх 30 днів 15,1% опитаних ЛВІН, а 3,6% взагалі повідомили, що робили ін'єкцію інструментарієм, яким попередньо скористався інший ЛВІН.

Таблиця 3.12. Відповіді на питання: «Скажіть, будь ласка, за останні 30 днів були випадки, коли...»

	Ви робили ін'єкцію зі шприца / голки, яким до цього зробила ін'єкцію інша людина?		Ви використовували свій шприц та / або голку повторно для ін'єкції іншої дози ?		Ви віддавали, позичали або продавали голку/шприц іншій особі після того, як зробили собі ін'єкцію?		Ви отримували/купували ін'єкцію в уже наповненому шприці, тобто Ви не бачили, як цей шприц наповнювався, чи ні?	
	%	n	%	n	%	n	%	n
Так	3,6	221	31,7	1879	3,0	181	15,1	897
Ні	95,7	5698	67,7	4045	96,5	5746	84,5	5035
Не знаю / не пам'ятаю	0,5	24	0,4	21	0,3	17	0,3	16
Відмова від відповіді	0,2	10	0,2	8	0,2	9	0,1	5

Таблиця 3.13. Розподіл відповідей на питання щодо додаткових ризиків ін'єкційних практик

За останні 30 днів були випадки, коли Ви розподіляли наркотичну речовину із великого шприца («вибірка», декілька доз в одному шприці) в свій шприц для подальшого вживання, чи ні?	%	n
Так	21,0	1265
Ні	78,4	4659
Не знаю / не пам'ятаю	0,4	19
Відмова від відповіді	0,2	9
За останні 30 днів були випадки, щоб Ви або хтось використовував для ін'єкції шприц («вибірка», декілька доз в одному шприці), із якого потім розподілялась наркотична речовина по іншим шприцам для подальшого вживання	%	n
Так	8,8	546
Ні	87,8	5216
Особисто не використовував, але бачив як інші використовували	3,0	160
Не знаю / не пам'ятаю	0,5	28
Відмова від відповіді	0,0	2
Ви використовували спільне обладнання або матеріали для розподілу або приготування наркотичної речовини хоча б один раз за останні 30 днів?	%	n
Так	20,8	1270
Ні	78,6	4644
Не знаю / не пам'ятаю	0,6	32
Відмова від відповіді	0,1	5

Кожен п'ятий опитаний ЛВІН (21%) особисто розподіляв наркотичну речовину із великого шприца («вибірка») в свій для подальшого вживання. Майже кожен десятий (8,8%) використовував шприц, з якого потім розподілялась наркотична речовина, ще 3% повідомили, що були свідками такої процедури. На досвід використання спільного обладнання для приготування або розподілу наркотичної речовини протягом останніх 30 днів вказав кожен п'ятий опитаний (20,8%).

Досвід передозувань

Більш ніж кожен четвертий опитаний ЛВІН (28,7%) зізнався, що мав досвід передозування наркотичними речовинами (Таблиця 3.14). Майже кожен п'ятий опитаний (19,3%) повідомив про випадок передозування протягом останніх 12 місяців (у 2017 р. показник становив 5%).

Таблиця 3.14. Розподіл відповідей на питання «Скажіть, будь ласка, у Вас коли-небудь були передозування після вживання наркотичних речовин чи ні?», за основними характеристиками

	Так, були		Ні, не були		Не знаю / не пам'ятаю		Відмова від відповіді	
	%	n	%	n	%	n	%	n
Вік	<i>p<0,001</i>							
Молодше 25 років	16,0	49	83,1	239	0,9	3	-	0
25-34 роки	26,3	475	73,4	1345	0,2	5	0,1	2
35-44 роки	31,1	839	68,4	1799	0,4	11	0,1	1
45 років і старше	30,0	357	69,6	819	0,3	3	0,1	2
Стать	<i>p<0,001</i>							
Чоловіча	30,1	288	69,5	1173	0,4	1	0,1	1
Жіноча	23,0	50	76,8	207	0,2	0		0
Стаж вживання наркотичних речовин ін'єкційним шляхом	<i>p<0,001</i>							
До 2 років включно	12,6	39	87,4	270	-	0	-	0
3-5 років	17,0	92	82,5	421	0,5	3	-	0
6-10 років	24,2	202	75,6	654	0,2	3	-	0
11 років і більше	32,5	1373	67,1	2785	0,3	15	0,1	5
Тип наркотиків, які вживали протягом останніх 30 днів	<i>p<0,001</i>							
Тільки опіоїди	29,6	1290	70,0	3017	0,3	14	0,1	5
Тільки стимулятори	16,7	142	83,0	675	0,3	4	-	0
Змішане вживання	36,6	253	62,9	436	0,5	4	-	0
Є клієнтом ГО	<i>p<0,001</i>							
Так	35,2	674	64,5	1195	0,2	5	0,0	1
Ні	25,5	1038	74,1	2992	0,3	16	0,1	3
Не знаю / не пам'ятаю	38,6	6	57,7	11	-	0	3,6	1
Відмова від відповіді	30,5	2	40,7	3	28,8	1	-	0
Серед усіх	28,7	1720	70,9	4202	0,3	22	0,1	5

Найчастіше передозування відбувається у ЛВІН чоловічої статі (30,1%), віком від 35 до 44 років (31,1%), та, закономірно серед тих ЛВІН, які вже вживають наркотичні речовини понад 10 років

(32,5%). Якщо говорити про досвід передозування серед ЛВІН в залежності від типу вживаної наркотичної речовини, то відносно частіше повідомляли про передозування ЛВІН, які практикують змішане вживання наркотичних речовини.

Ситуація із досвідом передозування протягом останніх 12 місяців серед ЛВІН дещо інша (Таблиця 3.15). Спостерігається очікувана залежність від віку щодо практики передозування: серед молодших ЛВІН протягом року передозувань спостерігається більше, ніж серед більш старших споживачів. Так, за останній рік 39,1% опитаних ЛВІН у віці до 25 років повідомили про випадки передозування. Також передозування мали кожен четвертий опитаний у віці 25-34 років (25,1%). Серед чоловіків за останній рік із передозуванням стикалися 19,3%, серед жінок – 18,7%. Досить очікувано серед менш досвідчених ЛВІН передозувань більше, ніж серед більш досвідчених споживачів.

Таблиця 3.15. Розподіл відповідей на питання «Скажіть, будь ласка, у Вас були передозування за останні 12 місяців?», за основними характеристиками

	Так		Ні		Не знаю, не пам'ятаю		Відмова від відповіді	
	%	n	%	n	%	n	%	n
Вік	<i>p<0,001</i>							
Молодше 25 років	39,1	21	60,9	28	-	0	-	0
25-34 роки	25,1	119	74,9	355	-	0	-	0
35-44 роки	18,9	162	80,8	675	0,2	1	0,1	1
45 років і старше	9,1	36	90,9	322	-	0	-	0
Стать								
Чоловіча	19,3	288	80,5	1173	0,1	1	0,1	1
Жіноча	18,7	50	81,3	207	-	0	-	0
Стаж вживання наркотичних речовин ін'єкційним шляхом	<i>p<0,001</i>							
До 2 років включно	41,9	18	58,1	21	-	0	-	0
3-5 років	25,7	23	74,3	69	-	0	-	0
6-10 років	25,2	51	74,2	150	0,6	1	-	0
11 років і більше	17,1	242	82,8	1130	-	0	0,1	1
Тип наркотиків, які вживали протягом останніх 30 днів	<i>p<0,001</i>							
Тільки опіоїди	17,2	225	82,7	1064	0,1	1	-	0
Тільки стимулятори	18,0	27	81,4	114	-	0	0,7	1
Змішане вживання	29,1	76	70,9	177	-	0	-	0
Є клієнтом ГО	<i>p<0,001</i>							
Так	15,8	112	84,1	561	-	0	0,1	1
Ні	21,5	225	78,4	812	0,1	1	-	0
Не знаю / не пам'ятаю	21,2	1	78,8	5	-	0	-	0
Відмова від	-	0	100,0	2	-	0	-	0
Серед усіх	19,3		80,7		0,1		0,1	

Якщо розглянути особливості передозування в контексті топ-7 наркотичних речовин, які учасники назвали в якості своїх основних ін'єкційних наркотиків (Таблиця 3.16), помітно, що понад шість із десяти учасників, які мали передозування протягом останніх 12 місяців, назвали в якості свого основного ін'єкційного наркотика нелегальний опіоїд, який називають «вуличним метадоном», 9,1% – екстракт опію (ширку), 6,7% – так звану «сіль», 6,3% – амфетамін у вигляді порошку («фен»). При цьому в розрізі вживання ін'єкційних наркотиків, названих в якості основних, найбільша частка тих, хто мав передозування протягом року, спостерігалась серед тих, хто вважав своїм основним ін'єкційним наркотиком так звану «сіль» (29,6%), а також амфетамін у вигляді порошку (24,5%).

Таблиця 3.16. Досвід передозувань за останні 12 місяців та основний ін'єкційний наркотик

	Частка учасників, які назвали відповідний наркотик основним ін'єкційним наркотиком, серед тих, які заявили, що мали передозування за останні 12 місяців, %*	Частка учасників серед тих, які назвали відповідний наркотик основним ін'єкційним наркотиком, які заявили, що мали передозування за останні 12 місяців, %*	n
Нелегальний «вуличний метадон» в кристалах / порошку	61,5	20,9	158
Екстракт опію в рідкому стані (ширка, чорна)	9,1	13,0	23
Амфетамін у вигляді порошку (фен)	6,3	24,5	16
Програмний метадон, який отримує в програмі ЗПТ (таблетований або в рідкому стані)	3,6	10,4	9
Сіль (MDPV, мефедрон)	6,7	29,6	19
Вуличний бупренорфін (субітекс)	2,3	15,1	6
Програмний метадон, куплений з рук (таблетований)	2,9	11,4	6
Серед усіх	-	18,6	-

4. СЕКСУАЛЬНІ ПРАКТИКИ

Статева активність

Майже усі опитані ЛВІН (99,1%) мали досвід сексуальних відносин. Медіанний вік початку статевих стосунків серед ЛВІН – 16 років. Сексуально активними протягом останнього року, на момент опитування, були 86,8% учасників. Впродовж останнього місяця 62,5% опитаних повідомили про свою сексуальну активність. Сексуальні контакти за останні 7 днів мали 45% ЛВІН. Серед ЛВІН, які мали статеві стосунки протягом останніх 7 днів, понад чверть (29%) мали сексуальний контакт один раз на тиждень, близько половини (48,8%) – 2-3 рази на тиждень, кожен сьомий (14,5%) – 4-6 раз, 7,7% - мали сексуальні контакти принаймні раз на день.

Використання презерватива під час останнього сексуального контакту

44,3% учасників, які мали сексуальний досвід, заявили, що використовували презервативи під час останнього сексуального контакту (Таблиця 4.1). Серед тих, хто вступав у сексуальні стосунки, вища частка використання презервативів спостерігалась серед представників молодшої вікової групи – 62,2%, найнижча – серед найстаршої групи ЛВІН (Рисунок 4.1). За статевим розподілом менший рівень використання презервативів під час останнього сексуального контакту задекларували жінки – 35,4% проти 46,4% (Рисунок 4.2).

Рисунок 4.1. Частка використання презервативу під час останнього сексуального контакту за віковим розподілом, %

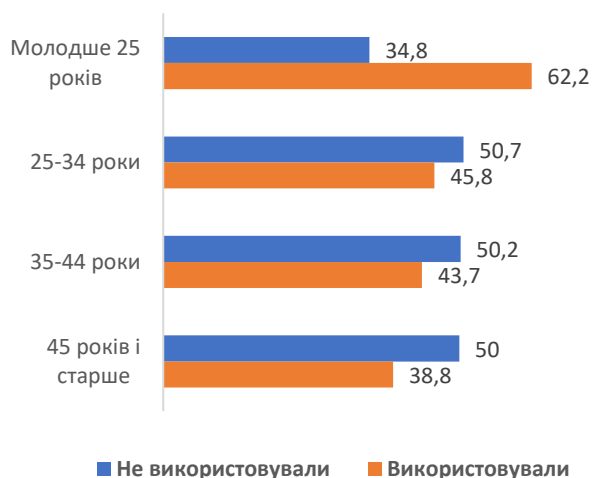
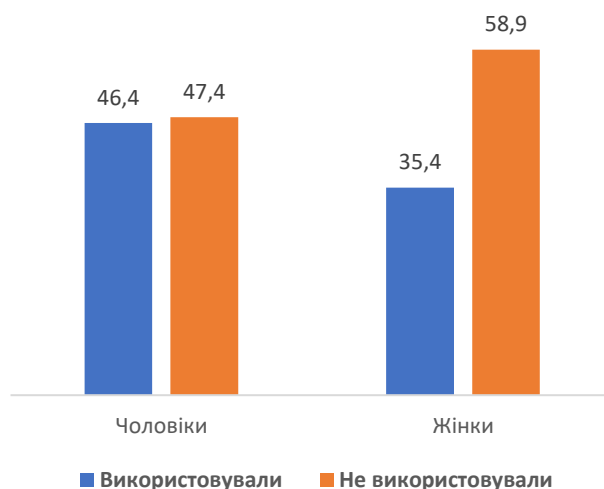

Рисунок 4.2. Статевий розподіл використання презервативів під час останнього сексуального контакту, %

Найнижчі показники використання презервативу під час останнього сексуального контакту зафіксовані серед ЛВІН, які проживають у м. Маріуполь (29,4%), м. Дніпро (31,8%) та м. Київ (36,8%). Найвищі показники захищеного сексуального контакту серед опитаних у м. Кривий Ріг (57,0%) та м. Хмельницький (56,6%).

Таблиця 4.1. Розподіл відповідей на запитання «Використовували Ви чи Ваш партнер / Ваша партнерка презерватив під час останнього сексуального контакту чи ні?» (серед тих, хто вступав у сексуальні стосунки), за основними характеристиками

	Так		Ні		Не знаю / не пам'ятаю		Відмова від відповіді	
	%	n	%	n	%	n	%	n
Вік	<i>p<0,001</i>							
Молодше 25 років	62,2	172	34,8	102	2,2	7	0,8	4
25-34 роки	45,8	817	50,7	927	2,0	43	1,5	36
35-44 роки	43,7	1136	50,2	1326	3,9	103	2,1	64
45 років і старше	38,8	444	50,0	594	7,7	85	3,5	46
Стать	<i>p<0,001</i>							
Чоловіча	46,4	2185	47,4	2282	4,1	192	2,2	121
Жіноча	35,4	384	58,9	667	3,8	46	1,9	29
Особистий дохід за останні 30 днів	<i>p<0,001</i>							
Менше 2200 грн.	40,6	428	52,6	556	4,7	50	2,1	31
2200-11500 грн.	45,7	1710	48,4	1859	3,9	151	2,1	94
Понад 11500 грн.	44,7	325	51,2	400	2,9	21	1,2	9
Стаж вживання наркотичних речовин ін'єкційним шляхом	<i>p<0,001</i>							
До 2 років включно	49,9	144	47,8	156	1,4	4	0,9	3
3-5 років	52,4	263	44,0	226	2,5	17	1,1	7
6-10 років	46,2	390	49,7	423	1,9	17	2,2	27
11 років і більше	42,6	1740	50,2	2096	4,9	198	2,4	113
Є клієнтом ГО	<i>p<0,001</i>							
Так	48,2	892	46,8	885	3,8	71	1,2	23
Ні	42,4	1668	51,0	2052	4,1	164	2,6	125
Не знаю / не пам'ятаю	41,1	6	44,1	7	13,4	3	1,5	1
Відмова від відповіді	21,4	1	52,4	3	0	0	26,2	1
Серед усіх	44,3	2569	49,6	2949	4,0	238	2,1	150

Таблиця 4.2. Розподіл відповідей на запитання «Використовувати Ви чи Ваш партнер / Ваша партнерка презерватив під час останнього сексуального контакту чи ні?» (серед тих, хто вступав у сексуальні стосунки), за містами

	Так		Ні		Не знаю / не пам'ятаю		Відмова від відповіді	
	%	n	%	n	%	n	%	n
<i>p<0,001</i>								
Біла Церква	46,2	182	53,1	207	0,5	2	0,2	1
Черкаси	45,7	182	47,8	187	6,6	29	-	0
Дніпро	31,8	147	66,9	294	0,2	1	1,1	4
Хмельницький	56,6	283	41,7	206	1,5	8	0,2	1
Харків	39,5	176	57,9	260	1,3	6	1,4	6
Івано-Франківськ	46,6	226	51,2	252	1,2	5	1,0	5
Кропивницький	45,4	255	53,8	285	0,7	5	0,2	3
Кривий Ріг	57,0	221	33,4	136	6,7	25	2,9	12
Київ	36,8	232	51,2	319	8,5	53	3,5	22
Миколаїв	46,8	327	45,6	314	6,4	46	1,2	10
Маріуполь	29,4	151	49,5	265	7,8	40	13,4	71
Одеса	43,1	187	49,4	224	4,1	18	3,5	15
Серед усіх	44,3	2569	49,6	2949	4,0	238	2,1	150

Нижчі показники використання презервативу під час останнього сексуального контакту спостерігались серед ЛВІН, були офіційно одружені або жили у цивільному шлюбі (30,8%), мали останній сексуальний контакт із постійним партнером (39,1%), вищі – серед тих, хто мав останній сексуальний контакт із комерційним партнером, якому давали винагороду (66,3%) або випадковим партнером (63,7%).

Таблиця 4.3. Використання презервативів під час останнього сексуального контакту (серед тих, хто вступав у сексуальні стосунки), за шлюбним станом, типом партнера та видом останнього сексуального контакту

	Використовувати Ви чи Ваш партнер / Ваша партнерка презерватив під час останнього сексуального контакту чи ні?							
	Так		Ні		Не знаю / не пам'ятаю		Відмова від відповіді	
	%	n	%	n	%	n	%	n
Шлюбний стан	$p < 0,001$							
Офіційно одружений/заміжня або живу разом з жінкою/чоловіком в цивільному шлюбі	30,8	443	68,0	1020	0,7	11	0,5	9
Офіційно одружений/заміжня, але маю іншого постійного сексуального партнера/партнерів	35,2	48	59,6	82	3,4	5	1,8	2
Неодружений/незаміжня, але маю постійного сексуального партнера/партнерів або заручений/заручена	42,2	579	57,1	791	0,3	4	0,4	5
Одружений/заміжня, але не живу разом ні з жінкою/чоловіком, ні з іншим сексуальним партнером	44,9	60	43,7	63	7,5	9	3,9	5
Офіційно неодружений/незаміжня та взагалі не маю сексуального партнера	52,8	1439	35,9	993	7,5	209	3,8	129
Тип партнера, з яким був останній сексуальний контакт	$p < 0,001$							
постійні партнери	39,1	1543	58,7	2378	1,8	69	0,4	25
випадкові партнери	63,7	951	31,3	473	4,3	64	0,7	9
комерційні партнери, яким давали винагороду	66,3	50	25,6	19	5,6	5	2,5	2
комерційні партнери, від яких отримували винагороду	52,5	6	35,0	3	12,5	1		0
Вид останнього сексуального контакту	$p < 0,001$							
вагінальний	46,0	2515	50,3	2823	2,7	150	1,0	67
анальний	49,7	169	47,6	177	2,6	10	0,1	1
оральний	44,9	356	50,1	2949	3,9	238	1,1	150

Статеві контакти з різними типами партнерів

Протягом останніх 30 днів понад половина (55%) ЛВІН заявили, що мали сексуальні контакти з постійним партнером, шоста частина (15,9%) – з випадковим, 2,3% – з комерційним партнером, якому давали винагороду, 1% – з комерційним партнером, від якого отримували винагороду (Таблиця 4.4).

Таблиця 4.4. Наявність різних статевих партнерів за останні 30 днів серед загалу опитаних ЛВІН, за основними характеристиками

	Постійні партнери		Випадкові партнері		Комерційні партнери, яким давали винагороду		Комерційні партнери, від яких отримували винагороду	
	%	n	%	n	%	n	%	n
Вік	<i>p</i> <0,001		<i>p</i> <0,001		<i>p</i> <0,001		<i>p</i> <0,001	
Молодше 25 років	57,7	146	27,0	74	1,8	5	3,1	8
25-34 роки	59,0	978	19,6	346	3,0	51	1,3	23
35-44 роки	56,0	1363	15,0	381	2,1	55	0,8	21
45 років і старше	46,0	515	9,7	114	1,4	17	0,5	6
Стать	<i>p</i> <0,001		<i>p</i> <0,001		<i>p</i> <0,001		<i>p</i> <0,001	
Чоловіча	52,3	2291	17,9	835	2,5	114	0,7	31
Жіноча	66,3	711	7,6	80	1,2	14	2,4	27
Стаж вживання наркотичних речовин ін'єкційним шляхом	<i>p</i> <0,001		<i>p</i> <0,001		<i>P</i> =0,191		<i>p</i> <0,001	
До 2 років включно	65,6	186	18,4	52	2,3	6	1,9	4
3-5 років	56,4	257	21,7	105	2,1	11	1,5	7
6-10 років	60,5	471	17,4	152	2,4	20	1,2	11
11 років і більше	52,8	2037	14,8	594	2,2	90	0,8	36
Тип наркотиків, вживали протягом останніх 30 днів	<i>p</i> <0,001		<i>p</i> <0,001		<i>p</i> <0,001		<i>p</i> <0,001	
Тільки опіоїди	53,8	2155	15,0	624	1,8	78	0,9	37
Тільки стимулятори	62,3	452	17,8	143	3,3	26	1,5	13
Змішане вживання	54,4	340	20,4	132	3,4	20	0,7	4
Є клієнтом ГО	<i>p</i> <0,001		<i>p</i> <0,001		<i>p</i> <0,001		<i>p</i> <0,001	
Так	53,9	953	13,8	254	1,7	32	1,1	21
Ні	55,7	2041	17,0	657	2,5	95	0,9	36
Не знаю / не пам'ятаю (не зачитувати)	24,6	3	18,6	3	-	0	-	0
Відмова від відповіді	100,0	4	-	0	-	0	-	0
Власний дохід за останні 30 днів, грн	<i>p</i> <0,001		<i>p</i> <0,001		<i>p</i> <0,001		<i>p</i> <0,001	
< 2200 грн.	44,5	455	13,6	142	2,2	24	1,0	10
2200-11500 грн.	56,5	1975	16,1	603	2,1	75	1,0	37
> 11500 грн.	64,1	446	19,0	135	3,5	25	1,0	8
Серед усіх	55,0	3002	15,9	915	2,3	128	1,0	58

Наявність за останні 30 днів постійних сексуальних партнерів частіше декларували ЛВІН із рівнем доходу вище середнього та жінки. Частка ЛВІН, які протягом цього ж періоду мали випадкових партнерів, вища серед наймолодших ЛВІН, а також тих, хто практикує змішане вживання наркотиків. Наявність комерційних партнерів, яким давали винагороду, частіше декларували ЛВІН із вищим рівнем доходу, ЛВІН у віці 25-34 років, ті, хто вживає стимулятори або практикує змішане вживання, а також чоловіки-ЛВІН. Наявність комерційних партнерів, від яких отримували винагороду, частіше декларували ЛВІН у віці молодше 25 років, а також жінки-ЛВІН.

Використання презерватива під час останнього сексуального контакту та за останні 30 днів з різними типами партнерів

Найчастіше ЛВІН використовують презерватив під час сексу з випадковими партнерами. Значно менш поширене використання презерватива з постійними і комерційними партнерами, яким давали винагороду. Найрідше презерватив використовували з комерційним партнером, від якого отримували винагороду (Таблиця 4.5).

Майже чотири з десяти (38,9%) ЛВІН, які мали постійного партнера, використовували презерватив під час останнього сексуального контакту, трохи більше чверті (26,9%) – постійно протягом останніх 30 днів.

Під час останнього сексуального контакту з випадковими партнерами використовували презерватив 61,7% учасників, у яких були такі партнери, за останні 30 днів – майже половина (49,3%).

І з постійними, і з випадковими партнерами презервативи частіше використовують молоді ЛВІН, клієнти ГО та чоловіки. Привертає увагу те, що з випадковими сексуальними партнерами презерватив помітно рідше використовували ЛВІН, чий дохід був нижче прожиткового мінімуму.

Менше третини (30,6%) ЛВІН, у яких були сексуальні партнери, яким вони платили винагороду, заявили, що вони використовували презерватив під час останнього сексу (за останні 30 днів – трохи більше чверті (25,5%)).

Лише незначна частка ЛВІН, які мали сексуальні контакти з партнерами, які їм давали винагороду, використовували презерватив під час останнього сексу (9,8%) та протягом останніх 30 днів (12,4%).

Частіше про використання презервативів із будь-якими типами комерційних партнерів заявляли ЛВІН із вищим рівнем доходу.

Таблиця 4.5. Використання презерватива під час останнього сексуального контакту та за останні 30 днів з різними типами партнерів (серед ЛВІН, які заявили, що мали такого партнера), за основними характеристиками

	Постійні партнери		Випадкові партнері		Комерційні партнери, яким давали винагороду		Комерційні партнери, від яких отримували винагороду	
	Останній контакт	Завжди протягом 30 днів	Останній контакт	Завжди протягом 30 днів	Останній контакт	Завжди протягом 30 днів	Останній контакт	Завжди протягом 30 днів
Вік	$p<0,001$	$p<0,001$	$p<0,001$	$p<0,001$	$p<0,001$	$p<0,001$	$p<0,001$	$p<0,001$
Молодше 25 років	48,5	35,0	73,4	57,7	14,7	8,7	17,0	30,8
25-34 роки	38,1	24,3	64,7	49,5	33,9	26,5	8,3	7,2
35-44 роки	38,2	27,2	61,2	50,0	32,0	28,8	9,7	14,3
45 років і старше	39,3	28,8	53,0	42,0	27,3	22,4	8,7	6,5
Стать	$p<0,001$	$p<0,001$	$p<0,001$	$p<0,001$	$p<0,001$	$p<0,001$	$p<0,001$	$p<0,001$
Чоловіча	40,4	28,2	62,8	50,3	33,3	28,6	5,1	4,3
Жіноча	33,5	22,3	52,6	41,5	9,0	5,8	28,5	29,1
Стаж вживання наркотичних речовин ін'єкційним шляхом	$p<0,001$	$p<0,001$	$p<0,001$	$p<0,001$	$p<0,001$	$p<0,001$	$p<0,001$	$p<0,001$
До 2 років включно	40,1	29,9	67,4	56,9	23,8	32,9	12,9	31,7
3-5 років	45,2	31,5	68,8	43,5	33,0	13,6	16,8	15,5
6-10 років	39,1	26,7	67,0	49,7	27,0	19,3	7,6	9,8
11 років і більше	38,1	26,3	59,3	49,9	31,6	28,5	9,1	10,9
Тип наркотиків, вживали протягом останніх 30 днів	$p<0,001$	$p<0,001$	$p<0,001$	$p<0,001$	$p<0,001$	$p<0,001$	$p<0,001$	$p<0,001$
Тільки опіоїди	39,7	27,9	61,3	49,3	27,2	21,4	9,5	11,8
Тільки стимулятори	36,9	25,4	60,0	50,1	30,5	31,8	11,9	14,4
Змішане вживання	36,6	22,4	64,8	49,3	48,4	39,8	7,4	13,3
Є клієнтом ГО	$p<0,001$	$p<0,001$	$p<0,001$	$p<0,001$	$p<0,001$	$p<0,001$	$p<0,001$	$p<0,001$
Так	44,2	30,8	64,8	58,3	28,2	28,6	11,3	17,1
Ні	36,3	25,0	60,5	46,1	31,8	24,2	8,9	10,5
Не знаю / не пам'ятаю	32,3	31,3	36,9	-	-	-	-	-
Відмова від відповіді	29,0		-	-	-	-	-	-

Продовження Таблиці 4.5.

	Постійні партнери		Випадкові партнері		Комерційні партнери, яким давали винагороду		Комерційні партнери, від яких отримували винагороду	
	Останній контакт	Завжди протягом 30 днів	Останній контакт	Завжди протягом 30 днів	Останній контакт	Завжди протягом 30 днів	Останній контакт	Завжди протягом 30 днів
Власний дохід за останні 30 днів, грн	$p<0,001$	$p<0,001$	$p<0,001$	$p<0,001$	$p<0,001$	$p<0,001$	$P=0,048$	$p<0,001$
< 2200 грн.	37,9	26,1	54,2	43,3	25,6	23,4	6,2	4,8
2200-11500 грн.	39,4	27	64,0	51,6	30,5	24,6	9,4	11,2
> 11500 грн.	39,2	27,8	61,9	46,4	36,5	33	11,3	13,4
Серед усіх	38,9	26,9	61,7	49,3	30,6	25,5	9,8	12,4

5. КОНТАКТИ З ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ

Випадки затримання поліцією

В порівнянні з попередньою хвилею ІБПД ЛВІН суттєво зменшилась частка ЛВІН, які повідомляли про нещодавній досвід затримання поліцією (Таблиця 5.1). Хоча причина таких змін потребує подальшого дослідження, це корелює з якісними даними про те, що протягом останніх років Національна поліція України змінила підхід до боротьби з наркозлочинністю і змістила пріоритети з переслідування дрібних правопорушників на боротьбу з вищими рівнями ієрархії наркозлочинності.⁴

Таблиця 5.1. Частка ЛВІН, яких затримувала поліція у зв'язку з вживанням, розповсюдженням або зберіганням наркотичних речовин в 2019 та 2020 рр.

	Причини затримання:	Вживання наркотичних речовин		Розповсюдження наркотичних речовин		Зберігання наркотичних речовин		Всі причини (вживання, розповсюдження або зберігання наркотичних речовин)	
		%	n	%	n	%	n	%	n
Рік:	2019	5,4	327	0,7	42	3,4	20	6,5	392
	2020	4,1	243	0,7	41	2,9	167	5,2	311

Частіше про досвід затримання поліцією повідомляли ЛВІН, які практикують змішане вживання, клієнти ГО, чоловіки, заможніші ЛВІН та особи з більшим стажем вживання наркотичних речовин (Таблиця 5.2).

Таблиця 5.2. Частка ЛВІН, яких затримувала поліція у зв'язку з вживанням, розповсюдженням або зберіганням наркотичних речовин в 2019 та 2020 рр., за основними характеристиками

	Були випадки затримання поліцією			
	В 2019 році		В 2020 році	
	%	n	%	n
Вік	$p < 0,001$		$p < 0,001$	
Молодше 25 років	5,2	15	5,9	17
25-34 роки	7,2	132	6,1	108
35-44 роки	7,2	194	5,3	141
45 років і старше	4,1	51	3,6	45
Стать	$p < 0,001$		$p < 0,001$	
Чоловіча	7,2	352	5,8	279
Жіноча	3,4	40	2,8	32
Особистий дохід за останні 30 днів	$p < 0,001$		$p < 0,001$	
Менше 2200 грн.	5,9	66	3,6	40
2200-11500 грн.	6,5	250	5,5	208
Понад 11500 грн.	7,0	53	6,1	45

⁴ За даними телефонних інтерв'ю з представниками обласних управлінь боротьби з наркозлочинністю Національної поліції України.

Продовження Таблиці 5.2.

	Були випадки затримання поліцією			
	В 2019 році		В 2020 році	
	%	n	%	n
<i>Стаж вживання наркотичних речовин ін'єкційним шляхом</i>	<i>p<0,001</i>		<i>p<0,001</i>	
До 2 років включно	2,6	8	2,9	10
3-5 років	5,3	26	3,7	20
6-10 років	6,4	56	7	58
11 років і більше	6,9	294	5,2	218
<i>Тип наркотиків, вживали протягом останніх 30 днів</i>	<i>p<0,001</i>		<i>p<0,001</i>	
Тільки опіоїди	6,0	263	4,9	211
Тільки стимулятори	6,2	50	4,9	40
Змішане вживання	10,4	71	7,9	54
<i>Є клієнтом ГО</i>	<i>p<0,001</i>		<i>p<0,001</i>	
Так	8,9	170	7,1	132
Ні	5,4	221	4,3	177
Не знаю / не пам'ятаю	-	0	7,3	1
Відмова від відповіді	18,6	1	18,6	1
Серед усіх	6,5	392	5,2	311

Принаймні на дві третини затриманих ЛВІН поліція складала протокол (відповідна частка склала 69,1% в 2019 році та 62,7% в 2020 році).

На думку переважної більшості (60,5%) ЛВІН, ставлення представників правоохоронних органів до них або представників їх групи в 2020 році в порівнянні з 2019 роком не змінилось. Чверть (24,9%) не змогли визначитись зі своєю оцінкою, десята частина (9,7%) заявила, що ставлення погіршилось, а кожен двадцятий (4,4%) – що воно покращилось.

Затримання неформальними силовими структурами (представниками загонів «самооборони» або добровольчих батальйонів) було маргінальним явищем – про такий досвід протягом останніх 12 місяців повідомили лише 1,4 учасників дослідження.

Досвід перебування у місцях позбавлення волі

Про наявність досвіду перебування у місцях позбавлення волі хоча б раз протягом життя повідомила понад третина ЛВІН (36,9%). Переважна більшість із них (33,4% серед усіх учасників) звільнились із місця позбавлення волі більше року тому (на момент проведення дослідження), а 3,2% серед загалу – протягом останніх 12 місяців (Таблиця 5.3).

Більша частка ЛВІН із досвідом ув'язнення спостерігається серед старших учасників, клієнтів ГО, осіб із низькими доходами, а також чоловіків.

Таблиця 5.3. Досвід ув'язнення серед ЛВІН, за основними характеристиками

	Не мають досвіду ув'язнення		Мають нещодавній досвід ув'язнення (менше року тому)		Були ув'язнені більше року тому	
	%	n	%	n	%	n
Вік	<i>p<0,001</i>					
Молодше 25 років	92,2	269	1,2	4	5,0	16
25-34 роки	72,4	1323	3,3	69	23,2	425
35-44 роки	61,5	1625	3,3	93	34,1	916
45 років і старше	40,7	480	3,3	41	54,9	653
Стать	<i>p<0,001</i>					
Чоловіча	58,8	2804	3,7	195	36,7	1788
Жіноча	78,3	893	1,0	12	20,0	222
Особистий дохід за останні 30 днів	<i>p<0,001</i>					
Менше 2200 грн.	51,2	543	4,0	48	44,5	475
2200-11500 грн.	65,5	2510	2,6	109	31,2	1199
Понад 11500 грн.	59,8	444	4,6	39	34,7	270
Стаж вживання наркотичних речовин ін'єкційним шляхом	<i>p<0,001</i>					
До 2 років включно	85,5	263	1,0	4	12,3	39
3-5 років	83,2	422	2,9	15	13,0	76
6-10 років	75,8	651	3,1	28	20,7	177
11 років і більше	55,1	2286	3,5	159	40,7	1708
Тип наркотиків, вживали протягом останніх 30 днів	<i>p<0,001</i>					
Тільки опіоїди	61,0	2617	3,4	159	34,9	1525
Тільки стимулятори	74,6	610	2,2	21	22,4	187
Змішане вживання	59,0	407	2,9	23	37,2	258
Є клієнтом ГО	<i>p<0,001</i>					
Так	51,3	955	3,0	62	45,5	852
Ні	68,1	2729	3,3	144	27,9	1150
Не знаю / не пам'ятаю	47,3	9	8,2	1	37,7	7
Відмова від відповіді	66,1	4	-	0	18,6	1
Серед усіх	62,3	3697	3,2	207	33,4	2010

Більше половини учасників дослідження, які мали досвід ув'язнення (52,6%), заявили, що вживали наркотичні речовини під час перебування у місцях позбавлення волі (Таблиця 5.4). Частка таких учасників є дещо більшою серед чоловіків і осіб із доходом вище середнього.

Таблиця 5.4. Вживання наркотичних речовин у місцях позбавлення волі (серед тих, хто перебував у місцях позбавлення волі), за основними характеристиками

	Вживали		Не вживали	
	%	n	%	n
Вік	<i>p<0,001</i>			
Молодше 25 років	45,1	9	54,9	11
25-34 роки	53,6	265	45,7	229
35-44 роки	51,4	522	47,5	480
45 років і старше	53,8	368	45,6	323
Стать	<i>p<0,001</i>			
Чоловіча	57,3	1127	41,8	846
Жіноча	14,1	37	85,9	197
Особистий дохід за останні 30 днів	<i>p<0,001</i>			
Менше 2200 грн.	46,7	246	52,4	274
2200-11500 грн.	54,1	705	45,1	597
Понад 11500 грн.	56,0	172	43,2	136
Стаж вживання наркотичних речовин ін'єкційним шляхом	<i>p<0,001</i>			
До 2 років включно	19,3	10	80,7	33
3-5 років	32,3	28	66,5	62
6-10 років	45,4	93	54,6	112
11 років і більше	55,2	1030	43,9	829
Тип наркотиків, вживали протягом останніх 30 днів	<i>p<0,001</i>			
Тільки опіюїди	54,1	911	45,1	765
Тільки стимулятори	40,2	86	59,1	122
Змішане вживання	53,0	147	45,4	132
Є клієнтом ГО	<i>p<0,001</i>			
Так	54,6	495	45,2	418
Ні	50,9	662	47,9	623
Не знаю / не пам'ятаю	84,2	6	15,8	2
Відмова від відповіді	55,0	1		0
Серед усіх	52,6	1164	46,5	1043

6. ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я

В ході дослідження серед учасників вимірювалась наявність симптомів депресії (опитувальник Patient Health Questionnaire (PHQ-9)) та тривожних розладів (опитувальник Generalized Anxiety Disorder Assessment (GAD-7)). Проведені раніше дослідження довели валідність цих інструментів.⁵

В рамках цього дослідження надійність вимірювання шкалою (Альфа Кронбаха) PHQ-9 склала 0,895, для GAD-7 – 0,930. Таким чином обидві шкали є достатньо надійними, і їх результати можуть інтерпретуватися в агрегованому вигляді.

Виразність окремих проявів депресії згідно зі шкалою PHQ-9 представлена в Таблиці 6.1.

Таблиця 6.1. Розподіл відповідей учасників на питання: «Як часто за останні 2 тижні Вас турбували такі проблеми? ... » (шкала симптомів депресії PHQ-9)

	Середнє	Медіана	Ст.відх.
Слабкий інтерес або задоволення, коли Ви щось робите	0,78	1,00	0,773
Відчуття себе пригніченим, депресивним або безнадійним	0,85	1,00	0,800
Проблеми зі сном: Ви не могли заснути або спали забагато	0,93	1,00	0,860
Відчуття втоми або нестачі енергії	1,01	1,00	0,854
Поганий апетит або переїдання	0,77	1,00	0,843
Відчуття провини за себе чи за те, що Ви невдаха або підводите себе чи свою сім'ю	0,80	1,00	0,870
Проблема з концентрацією уваги при читанні чи при перегляді телевізора	0,60	0,00	0,783
Ви рухались або розмовляли настільки повільно, що інші це помічали, або навпаки,	0,61	0,00	0,754
Думки про те, що краще померти чи нашкодити собі	0,43	0,00	0,732

Де 0 – «Зовсім не турбувало», 1 – «Декілька днів», 2 – «Більшість днів», – «Майже кожен день».

Шкала PHQ-9 інтерпретується в агрегованому вигляді як сума значень відповідей учасників на всі питання опитувальника. Значення 0-4 відповідають мінімальному рівню депресії, 5-9 – легкій депресії, 10-14 – поміркованій депресії, 15-19 – важкій депресії, 20-27 – вкрай важкій депресії. Згідно з результатами дослідження середнє значення шкали PHQ-9 дорівнює 6,8, що відповідає рівню легкої депресії (Таблиця 6.2.). Вищий рівень проявів депресії характерний для представників старшої вікової групи, тих, хто практикує змішане вживання, а також жінок, нижчий рівень – для молодих ЛВІН.

⁵ <https://www.apa.org/depression-guideline/assessment>

Таблиця 6.2. Прояви симптомів депресії, за соціально-демографічними характеристиками

	Середнє	Ст. відх.	Депресія									
			Мінімальний рівень		Легка		Поміrkована		Важка		Вкрай важка	
			%	n	%	n	%	n	%	n	%	n
Вік			$p<0,001$									
Молодше 25 років	5,5	5,0	34,5	77	40,2	96	18,6	39	5,2	11	1,5	4
25-34 роки	6,3	5,1	27,4	421	46,5	721	17,8	262	6,2	95	2,1	37
35-44 роки	6,9	5,4	26,4	613	44,4	1026	18,8	427	7,5	166	2,9	67
45 років і старше	7,5	5,8	23,0	235	42,8	451	20,1	201	9,6	96	4,5	43
Стать			$p<0,001$									
Чоловіча	6,6	5,3	27,0	1107	45,1	1862	18,1	729	7,2	286	2,6	111
Жіноча	7,4	5,6	23,8	239	42,3	432	21,4	200	8,3	82	4,2	40
Стаж вживання наркотичних речовин ін'єкційним шляхом			$p<0,001$									
До 2 років включно	6,1	5,4	30,2	75	42,9	111	17,5	39	6,6	17	2,8	8
3-5 років	6,2	4,9	26,6	109	49,0	212	16,7	74	5,9	24	1,8	7
6-10 років	6,3	5,1	30,1	223	44,8	337	16,7	117	6,3	46	2,1	17
11 років і більше	7,0	5,5	25,2	911	44,1	1602	19,5	687	7,9	276	3,3	363
Тип наркотиків, які вживали протягом останніх 30 днів			$p<0,001$									
Тільки опіюїди	6,7	5,4	27,1	1001	43,4	1614	18,8	663	7,6	272	3,1	114
Тільки стимулятори	6,3	5,0	28,1	191	47,2	331	17,8	127	4,8	33	2,2	16
Змішане вживання	7,6	5,2	20,6	131	48,5	311	19,3	123	8,8	54	2,8	18
Є клієнтом ГО			$p<0,001$									
Так	6,9	5,3	24,5	398	46,8	757	17,6	276	8,2	127	2,8	49
Ні	6,7	5,4	27,4	946	43,5	1529	19,2	647	7,0	238	2,9	101
Не знаю / не пам'ятаю	9,8	6,2	4,2	1	37,7	7	28,3	4	23,0	3	6,8	1
Відмова від відповіді	4,9	4,4	37,0	1	23,9	1	39,1	2	-	0	-	0
Серед усіх	6,8	5,4	26,4	1346	44,5	2294	18,7	929	7,4	368	2,9	151

Виразність проявів тривожного розладу за шкалою GAD-7 представлена в Таблиці 6.3.

Таблиця 6.3. Розподіл відповідей учасників на питання: «Як часто за останні 2 тижні Вас турбували такі проблеми? ... » (шкала тривожних розладів GAD-7)

	Середнє	Медіана	Ст.відх.
Відчуття, що Ви знервовані, стривожені або перебуваєте на межі зриву	0,7	1,00	0,8
Неспроможність зупинити чи контролювати тривожність	0,7	1,00	0,8
Забагато хвилювань щодо різних ситуацій	0,8	1,00	0,8
Ви мали проблеми з тим, щоб розслабитися	0,7	1,00	0,8
Ви були настільки стурбованими що було важко сидіти спокійно	0,7	1,00	0,8
Ви легко роздратовувались та були роздратованими	0,8	1,00	0,8
Ви відчували страх, що може статися щось жахливе	0,6	0,00	0,8

Де 0 – «Зовсім не турбувало», 1 – «Декілька днів», 2 – «Більшість днів», 3 – «Майже кожен день».

Окремі значення відповідей шкали підсумовуються. Значення від 0 до 4 означають мінімальну тривожність, 5-9 – легку тривогу, 10-14 – помірну тривогу, 15-21 – сильну тривогу. Середнє значення шкали GAD-7 для учасників складає 4,9, що відповідає мінімальному рівню тривожності (Таблиця 6.4). Вища тривожність зафіксована серед ЛВІН, які практикують змішане вживання, ЛВІН у віці від 45 років, а також жінок, нижча – серед молодих ЛВІН.

Таблиця 6.4. Прояви симптомів тривожності, за соціально-демографічними характеристиками

	Середнє	Ст. відх.	Тривожність							
			Мінімальна		Легка		Помірна		Сильна	
			%	n	%	n	%	n	%	n
Вік			<i>p<0,001</i>							
Молодше 25 років	4,2	4,0	56,9	165	33,1	99	7,6	20	2,4	7
25-34 роки	4,7	4,5	52,3	930	34,1	653	10,5	183	3,1	61
35-44 роки	4,9	4,6	50,3	1297	35,0	964	10,9	286	3,8	102
45 років і старше	5,3	4,9	46,4	535	37,0	459	11,8	131	4,7	56
Стать			<i>p<0,001</i>							
Чоловіча	4,88	4,6	51,7	2431	34,4	1731	10,4	484	3,5	169
Жіноча	5,5	4,7	45,2	496	37,5	444	12,6	136	4,6	57
Стаж вживання наркотичних речовин ін'єкційним шляхом			<i>p<0,001</i>							
До 2 років включно	4,6	4,6	54,2	164	32,5	105	9,7	28	3,5	12
3-5 років	4,6	4,4	51,9	253	36,3	202	8,3	43	3,5	18
6-10 років	4,7	4,5	54,2	455	32,1	291	10,2	82	3,5	31
11 років і більше	5,0	4,7	49,2	2009	35,6	1544	11,4	462	3,8	162
Тип наркотиків, які вживали протягом останніх 30 днів			<i>p<0,001</i>							
Тільки опіоїди	4,8	4,6	52,2	2210	33,6	1511	10,9	449	3,4	155
Тільки стимулятори	5,0	4,5	48,7	387	38,7	335	9,1	70	3,6	29
Змішане вживання	5,8	4,7	40,2	268	41,8	302	12,8	87	5,3	36
Є клієнтом ГО			<i>p<0,001</i>							
Так	4,7	4,4	50,8	925	36,5	717	9,9	181	2,7	52
Ні	5,0	4,7	50,4	1993	34,3	1450	11,1	433	4,1	172
Не знаю / не пам'ятаю	7,0	4,5	36,8	6	25,9	6	31,4	5	5,9	1
Відмова від відповіді	4,9	5,5	50,8	3	33,9	2	-	0	15,3	1
Серед усіх	4,9	4,6	50,5	2927	35,0	2175	10,8	620	3,7	226

7. ДОСВІД ОТРИМАННЯ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ТА ДОСТУП ДО ПРОФІЛАКТИЧНИХ ПОСЛУГ

Звернення за медичною допомогою

Кожен п'ятий учасник дослідження (20,6%) протягом останніх 12 місяців мав якісь проблеми зі здоров'ям, крім наркотичної залежності. Троє з п'яти (60,5%) серед тих, хто мав такі проблеми, звернулись до медичного закладу для отримання лікування. Враховуючи те, що до медичних закладів також звертались ті, хто не мав проблем зі здоров'ям або не могли або не бажали оцінити наявність таких проблем, за медичною допомогою за останні 12 місяців звертався кожен сьомий учасник (14,9%) (Таблиця 7.1).

Таблиця 7.1. Частка ЛВІН, яких зверталися до медичного закладу для отримання лікування за останні 12 місяців, за основними характеристиками

	Зверталися		Не зверталися	
	%	n	%	n
Вік	$P<0,001$			
Молодше 25 років	9,2	25	90,1	264
25-34 роки	12,8	234	86,9	1588
35-44 роки	14,5	384	84,9	2251
45 років і старше	20,1	237	79,5	939
Стать	$P<0,001$			
Чоловіча	14,4	691	85,2	4104
Жіноча	16,8	189	82,7	938
Особистий дохід за останні 30 днів	$P<0,001$			
Менше 2200 грн.	21,6	229	78,3	838
2200-11500 грн.	12,8	496	86,7	3327
Понад 11500 грн.	15,6	112	84,0	643
Стаж вживання наркотичних речовин ін'єкційним шляхом	$P<0,001$			
До 2 років включно	11,1	34	88,3	273
3-5 років	11,9	59	86,4	450
6-10 років	11,1	96	88,8	762
11 років і більше	16,1	671	83,6	3490
Тип наркотиків, вживали протягом останніх 30 днів	$P<0,001$			
Тільки опіоїди	15,1	655	84,3	19
Тільки стимулятори	11,1	92	88,6	3
Змішане вживання	16,6	111	83,2	1
Є клієнтом ГО	$P<0,001$			
Так	18,8	354	81,0	1517
Ні	13,0	525	86,4	3503
Не знаю / не пам'ятаю	5,9	1	90,9	16
Відмова від відповіді		0	81,4	5
Серед усіх	14,9	880	84,7	5042

До медичних закладів задля лікування частіше звертались особи з рівнем доходу нижче прожиткового мінімуму, представники старших вікових груп ЛВІН, клієнти програм зменшення шкоди, жінки (Таблиця 7.1). Рідше до медичних закладів звертались наймолодші учасники, а також ті, хто вживали стимулятори.

Переважає більшість (91,5%) тих, хто звертався до медичних закладів за лікуванням, заявили, що отримали необхідну допомогу.

Основними типами закладів, до яких ЛВІН звертались за медичною допомогою, були поліклініки загального профілю, амбулаторії, центри первинної допомоги або кабінети сімейних лікарів (Таблиця 7.2). Дещо рідше учасники дослідження звертались до лікарень або госпіталів. До решти закладів/сервісів зверталась лише меншість учасників. Найбільш популярними серед них став виклик «швидкої допомоги» та звернення до протитуберкульозного диспансеру.

Таблиця 7.2. Медичні заклади, до яких зверталися ЛВІН для отримання лікування за останні, частка осіб, що зверталися (серед тих, хто звертався до медичних закладів)

	Звертались за останні 12 місяців		Звертались останнього разу	
	%	n	%	n
Поліклініка загального профілю, амбулаторія, центр первинної допомоги, кабінет сімейного лікаря	53,4	475	46,8	381
Лікарня / госпіталь	43,7	385	37,1	305
Викликав швидку допомогу	7,8	64	4,6	35
Протитуберкульозний диспансер	5,5	51	4,4	38
Приватна клініка	3,2	24	2,8	20
Наркологічний диспансер	1,3	11	0,7	5
Шкірно-венерологічний диспансер	0,7	5	0,1	1
Приватна лабораторія	0,5	4	0,5	3
Інше	3,8	31	2,7	20
Не знаю / не пам'ятаю	-	0	0,3	2
Відмові від відповіді	-	0	0,1	1
Разом			100,0	811

Більше половини учасників (56,0%) задекларували, що у них є сімейний лікар (Таблиця 7.3). Наявність сімейного лікаря частіше декларували ЛВІН, які є клієнтами ГО, жінки, учасники старшого віку.

Незважаючи на декларовану наявність сімейного лікаря, більшість відповідних учасників (54,6%) не звертались до нього протягом останніх 12 місяців. Майже кожен п'ятий (18,9%) бачив свого лікаря лише один раз – на початку лікування. 17,8% відповідних учасників зустрічались з сімейним лікарем 3-4 рази протягом цього періоду, 6% – один раз на місяць, 2,1% - приблизно 2 рази на місяць або частіше. 0,7% таких учасників не пам'ятали або не захотіли повідомити частоту своїх зустрічей із сімейним лікарем.

Таблиця 7.3. Частка ЛВІН, у яких є сімейний лікар (серед усіх учасників), за основними характеристиками, %

	Наявність сімейного лікаря			
	Є	Немає	Не знаю / не пам'ятаю	Відмова від відповіді
Вік	<i>p<0,001</i>			
Молодше 25 років	46,4	51,9	1,7	
25-34 роки	55,6	43,5	0,9	
35-44 роки	55,6	43,0	1,3	0,1
45 років і старше	59,7	38,7	1,6	
Стать	<i>p<0,001</i>			
Чоловіча	54,3	44,3	1,3	0,1
Жіноча	63,1	35,8	1,1	
Особистий дохід за останні 30 днів	<i>p<0,001</i>			
Менше 2200 грн.	58,9	39,3	1,6	0,1
2200-11500 грн.	55,7	43,2	1,1	0,0
Понад 11500 грн.	54,3	44,2	1,6	
Стаж вживання наркотичних речовин ін'єкційним шляхом	<i>p<0,001</i>			
До 2 років включно	49,4	49,6	1,0	
3-5 років	49,0	48,5	2,5	
6-10 років	56,2	43,2	0,5	0,1
11 років і більше	57,2	41,5	1,3	0,0
Тип наркотиків, вживали протягом останніх 30 днів	<i>p<0,001</i>			
Тільки опіоїди	57,4	41,2	1,3	0,1
Тільки стимулятори	47,8	51,2	1,0	
Змішане вживання	54,2	44,6	1,3	
Є клієнтом ГО	<i>p<0,001</i>			
Так	65,6	33,6	0,7	
Ні	51,4	47,1	1,4	0,1
Не знаю / не пам'ятаю	30,5	53,6	15,9	
Відмова від відповіді	84,7	15,3		
Серед усіх	56,0	42,7	1,3	0,0

Обмежуючим чинником при зверненні за медичною допомогою представників КГ може виступати стигма та дискримінація. Як демонструє Таблиця 7.4., навіть серед тих, хто звертався до медичних закладів, кожен шостий все-таки в якихось випадках уникав такого звернення через страх стигматизації з боку персоналу, кожен восьмий – через можливе розголошення, що він або вона вживає наркотики або через можливу відмову у допомозі, якщо медичний персонал дізнається, що вони відносяться до ЛВІН. Ті ж самі побоювання зупиняють від звернення до медичних закладів для тестування на ВІЛ (Таблиця 7.5.), а також відіграють негативну роль при незверненні до медичних закладів ВІЛ-позитивних ЛВІН (Таблиці 7.6. та 7.7.). Більший страх стигматизації відчувають жінки та молодші ЛВІН.

Таблиця 7.4. Досвід уникання звернення за медичними послугами через страх стигми та дискримінації (позитивні відповіді, серед тих, хто заявив, що протягом 12 місяців звертався за медичною допомогою)

		Скажіть, доводилось Вам коли-небудь за останні 12 місяців уникати звернення за МЕДИЧНИМИ ПОСЛУГАМИ В ЦІЛОМУ через страх чи побоювання....				
		Стигматизації з боку персоналу	Що хтось дізнається, що Ви споживаєте наркотики	Можливого або пережитого насилля	Можливого або пережитого переслідування або арешту правоохоронними органами	Відмови у допомозі через споживання наркотиків
Серед усіх	%	16,8	12,9	7,3	10,4	11,8
	n	143	110	62	87	104
Стать		p<0,001	p<0,001	p<0,001	p<0,001	p<0,001
Чоловіча	%	15,3	12,4	7	10,2	10,6
	n	102	84	47	68	74
Жіноча	%	22,5	14,7	8,6	11,3	16,5
	n	41	26	15	19	30
Вік		p<0,001	p<0,001	p<0,001	p<0,001	p<0,001
Молодше 25 років	%	28,2	38	11	17,9	35,9
	n	6	8	2	4	8
25-34 роки	%	14,1	12,2	8,2	9,1	9,2
	n	34	27	18	20	21
35-44 роки	%	19,2	13,3	7,5	10,8	13,7
	n	70	50	28	38	53
45 років і старше	%	14,4	10,2	5,7	10,4	8,8
	n	33	25	14	25	22

Таблиця 7.5. Досвід уникання звернення до медичних закладів за тестуванням на ВІЛ через страх стигми та дискримінації (позитивні відповіді, серед тих, хто заявив, що протягом 12 місяців звертався за медичною допомогою)

		Скажіть, доводилось Вам коли-небудь за останні 12 місяців уникати звернення за ТЕСТУВАННЯМ НА ВІЛ через страх чи побоювання....				
		Стигматизації з боку персоналу	Що хтось дізнається, що Ви споживаєте наркотики	Можливого або пережитого насилля	Можливого або пережитого переслідування або арешту правоохоронними органами	Відмови у допомозі через споживання наркотиків
Серед усіх	%	8,7	8,6	5,5	6,3	7,4
	n	74	75	47	53	65
Стать		p<0,001	p<0,001	p<0,001	p=0,531	p<0,001
Чоловіча	%	7,6	7,5	5,2	6,2	6,5
	n	51	53	36	43	46
Жіноча	%	12,9	12,4	6,6	6,6	10,8
	n	23	22	11	10	19
Вік		p<0,001	p<0,001	p<0,001	p<0,001	p<0,001
Молодше 25 років	%	28,2	30	8,8	6,6	25,6
	n	6	8	3	2	7
25-34 роки	%	9,2	8,5	7,4	8	7
	n	19	17	16	17	15
35-44 роки	%	8,5	8,9	4,9	5,8	7,4
	n	33	35	19	21	29
45 років і старше	%	6,6	5,8	4	5,4	5,8
	n	16	15	9	13	14

Таблиця 7.6. Досвід уникання звернення за медичною допомогою в зв'язку з ВІЛ через страх стигми та дискримінації (позитивні відповіді, серед тих, хто заявив, що протягом 12 місяців звертався за медичною допомогою та має ВІЛ-позитивний статус за результатами швидких тестів)

		Скажіть, доводилось Вам коли-небудь за останні 12 місяців уникати звернення за МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГОЮ у зв'язку з ВІЛ через страх чи побоювання....				
		Стигматизації з боку персоналу	Що хтось дізнається, що Ви споживаєте наркотики	Можливого або пережитого насилля	Можливого або пережитого переслідування або арешту правоохоронними органами	Відмови у допомозі через споживання наркотиків
Серед усіх	%	10,3	8,7	5,5	3,9	6,9
	n	21	18	11	8	15
Стать		$p<0,001$	$p=0,13$	$p=0,145$	$p=0,12$	$p=0,9$
Чоловіча	%	8,4	8,5	5,5	3,7	6,5
	n	11	11	7	5	9
Жіноча	%	14,9	9,1	5,6	4,3	7,8
	n	10	7	4	3	6
Вік		$p<0,001$	$p<0,001$	$p<0,001$	$p<0,001$	$p<0,001$
Молодше 25 років	%	-	-	-	-	-
	n	-	-	-	-	-
25-34 роки	%	2	2	0	0	2
	n	1	1	0	0	1
35-44 роки	%	15,4	13,2	8,1	4,5	10,4
	n	15	13	8	5	11
45 років і старше	%	7,5	5,9	4,5	4,5	4,5
	n	5	4	3	3	3

Таблиця 7.7. Досвід уникання звернення за лікуванням ВІЛ-інфекції через страх стигми та дискримінації (позитивні відповіді, серед тих, хто заявив, що протягом 12 місяців звертався за медичною допомогою та має ВІЛ-позитивний статус за результатами швидких тестів)

		Скажіть, доводилось Вам коли-небудь за останні 12 місяців уникати звернення за ЛІКУВАННЯМ ВІЛ-ІНФЕКЦІЇ через страх чи побоювання....				
		Стигматизації з боку персоналу	Що хтось дізнається, що Ви споживаєте наркотики	Можливого або пережитого насилля	Можливого або пережитого переслідування або арешту правоохоронними органами	Відмови у допомозі через споживання наркотиків
Серед усіх	%	8,2	6,4	3,8	3,5	5,1
	n	17	14	8	7	11
Стать		$p=0,007$	$p=0,145$	$p=0,1$	$p=0,68$	$p=0,029$
Чоловіча	%	7,2	6,4	3,2	3,2	4,5
	n	10	9	4	4	6
Жіноча	%	10,7	6,5	5,4	4,3	6,5
	n	7	5	4	3	5
Вік		$p<0,001$	$p<0,001$	$p<0,001$	$p<0,001$	$p<0,001$
Молодше 25 років	%	-	-	-	-	-
	n	-	-	-	-	-
25-34 роки	%	2	0	0	0	0
	n	1	0	0	0	0
35-44 роки	%	10,4	7,8	4,4	3,7	6
	n	11	9	5	4	7
45 років і старше	%	7,9	7,1	4,5	4,5	5,7
	n	5	5	3	3	4

Охоплення різними видами профілактичних послуг

За результатами дослідження близько третини ЛВІН є клієнтами ГО, які надають профілактичні послуги представникам цієї КГ (Таблиця 7.8). Четверть таких ЛВІН мали при собі картку клієнта і під час інтерв'ю виявили згоду її показати (решта учасників або не мали клієнтську картку при собі, або не захотіли демонструвати).

Згідно з самозвітами протягом останніх 12 місяців, які передували дослідженню, близько третини ЛВІН отримували від ГО стерильні голки та/або шприци, презервативи та консультації соціального працівника, близько чверті – послуги з тестування на ВІЛ, кожен п'ятий – послуги з тестування на вірусні гепатити, кожен дев'ятий – проходив скринінг на туберкульоз, тільки один із шістнадцяти учасників – отримав послуги з тестування на сифіліс.

Серед клієнтів ГО рівень охоплення послугами з надання безкоштовного стерильного обладнання, презервативів та консультацій соціального працівника знаходиться на рівні, близькому до максимального, – відповідними послугами охоплено вісім-дев'ять з десяти клієнтів організацій. Більшість клієнтів ГО також охоплено послугами з тестування на ВІЛ та вірусні гепатити, 17,9% – тестування на сифіліс, третина – скринінгом на туберкульоз.

Таблиця 7.8. Частка ЛВІН, які є клієнтами ГО, та охоплених профілактичними послугами (серед усіх учасників та серед клієнтів ГО)

	Серед усіх		Серед клієнтів ГО	
	%	n	%	n
ЛВІН, які є клієнтами ГО, які працюють з людьми, які вживають наркотики ін'єкційним способом	32,3	1875		
Можуть показати картку клієнта ГО	8,1	460	25,1	460
За останні 12 місяців отримували в ГО:				
- стерильні голки/шприци	34,7	2013	90,2	1674
- презервативи	30,8	1769	81,2	1500
- консультацію соціального працівника	31,3	1824	85,7	1606
- послуги з тестування на ВІЛ	23,1	1368	60,4	1139
- послуги з тестування на гепатит	19,6	1144	52,9	989
- послуги з тестування на сифіліс	6,3	370	17,9	334
- проходили скринінг на ТБ	11,5	662	33,3	613

В порівнянні з даними ІБПД ЛВІН 2017, частка ЛВІН, які отримували через ГО хоча б одну з профілактичних послуг, скоротилась із 48% до 37,1% (Таблиця 7.9). Ймовірно, це можна пов'язати з наслідками обмежень, які пандемія COVID-19 наклала на роботу організацій і мобільність населення.

Найменша частка ЛВІН, які отримували профілактичні послуги (як протягом 12 місяців, так і протягом 30 днів), – серед молодших ЛВІН та відповідно ЛВІН з коротшим стажем вживання наркотиків ін'єкційним шляхом, а також серед тих, хто вживає стимулятори.

Таблиця 7.9. Частка ЛВІН, які отримували через ГО принаймні одну з профілактичних послуг за останні 12 місяців або 30 днів, за основними характеристиками

	Протягом 12 місяців		Протягом 30 днів	
	%	n	%	n
Вік	<i>P<0,001</i>		<i>P<0,001</i>	
Молодше 25 років	12,4	38	8,9	26
25-34 роки	33,3	603	26,0	468
35-44 роки	40,2	1050	29,9	779
45 років і старше	42,4	499	34,1	399
Стать	<i>p=0,008</i>		<i>p=0,048</i>	
Чоловіча	37,0	1767	28,4	1349
Жіноча	38,3	423	29,3	323
Стаж вживання наркотичних речовин ін'єкційним шляхом	<i>P<0,001</i>		<i>P<0,001</i>	
До 2 років включно	17,4	53	12,3	35
3-5 років	22,1	116	18,4	96
6-10 років	32,2	267	24,7	200
11 років і більше	42,0	1735	32,1	1326
Тип наркотиків, вживали протягом останніх 30 днів	<i>P<0,001</i>		<i>P<0,001</i>	
Тільки опіюїди	39,9	1703	30,8	1313
Тільки стимулятори	20,2	169	14,5	119
Змішане вживання	38,7	262	30,6	205
Серед усіх	37,1	2190	28,5	1672

Доступність послуг тестування

Переважна більшість (дев'ять із десяти) учасників дослідження вважає, що за бажання може найближчим часом пройти тестування на ВІЛ-інфекцію (Таблиця 7.10). Таким чином, можна зробити висновок, що на заваді повнішому охопленню тестуванням на ВІЛ, яке зокрема впливає на частку ВІЛ-позитивних ЛВІН, які знають свій статус, впливають не так об'єктивні обмеження, як недостатня мотивація або розуміння ризиків, актуальних для цієї КГ.

Таблиця 7.10. Можливість у ЛВІН безперешкодно пройти тестування на ВІЛ, якщо він/вона захотів/захотіла це зробити найближчим часом (за містами)

	Так		Ні	
	%	n	%	n
	$p < 0,001$			
Біла Церква	83,7	333	15,8	57
Черкаси	91,6	365	0,7	3
Дніпро	86,8	387	12,4	56
Хмельницький	97,2	488	2,5	10
Харків	93,0	416	3,7	20
Івано-Франківськ	88,7	433	2,5	12
Кропивницький	83,6	458	12,1	65
Кривий Ріг	84,0	337	8,5	33
Київ	85,0	553	9,6	62
Миколаїв	93,6	654	5,8	41
Маріуполь	86,8	456	3,7	20
Одеса	88,4	392	2,5	10
Серед усіх	88,8	5272	6,8	389

Згідно з самодекларацією, переважна більшість ЛВІН проходили тестування на ВІЛ (Таблиця 7.11). Заслужує на увагу низький рівень декларованого охоплення тестуванням у м. Кривий Ріг.

Таблиця 7.11. ЛВІН, які проходили тестування на ВІЛ

	Так		Ні	
	%	n	%	n
	$p < 0,001$			
Біла Церква	90,4	356	9,6	36
Черкаси	94,1	376	5,4	22
Дніпро	80,2	358	19,2	87
Хмельницький	95,3	475	4,1	21
Харків	76,7	342	22,8	106
Івано-Франківськ	80,4	394	18,1	88
Кропивницький	76,8	424	22,4	121
Кривий Ріг	52,9	211	41,9	167
Київ	84,9	552	13,8	87
Миколаїв	91,0	638	8,7	60
Маріуполь	81,5	435	18,1	93
Одеса	84,5	374	12,4	56
Серед усіх	82,9	4935	15,9	944

Отримання послуг замісної підтримувальної терапії

Лише троє з п'яти учасників дослідження знають про існування замісної підтримувальної терапії. Нижчим рівнем поінформованості щодо існування програми ЗПТ вирізняються молоді учасники, ЛВІН, які вживають лише стимулятори, а також учасники з коротким стажем вживання ін'єкційних наркотиків (Таблиця 7.12).

Таблиця 7.12. ЛВІН, яким щось відомо про існування замісної підтримуючої терапії (ЗПТ) за основними характеристиками

	Скажіть, будь ласка, знаєте Ви чи ні про існування програми замісної підтримуючої терапії (ЗПТ) у Вашому населеному пункті?							
	Так, знаю		Так, щось чув, але невпевнений		Ні, не знаю і нічого не чув		Не знаю / не пам'ятаю	
	%	n	%	n	%	n	%	n
Вік	<i>p<0,001</i>							
Молодше 25 років	31,4	101	10,5	31	55,1	149	2,6	9
25-34 роки	58,6	1066	9,5	186	30,2	540	1,6	32
35-44 роки	64,6	1715	8,6	243	24,9	642	1,7	44
45 років і старше	67,5	794	8,5	102	22,5	265	1,4	20
Стать	<i>p<0,001</i>							
Чоловіча	61,9	2983	8,9	455	27,4	1286	1,6	82
Жіноча	60,9	693	9,3	107	27,9	310	1,9	23
Тип наркотиків, які вживали протягом останніх 30 днів	<i>p<0,001</i>							
Тільки опіоїди	65,1	2818	7,9	363	25,3	1065	1,6	73
Тільки стимулятори	38,6	336	13,3	110	45,0	350	2,7	23
Змішане вживання	63,0	439	11,3	78	24,5	168	1,2	8
Стаж вживання наркотичних речовин ін'єкційним шляхом	<i>p<0,001</i>							
До 2 років включно	38,7	124	8,0	24	50,3	150	2,2	9
3-5 років	44,0	235	10,4	55	43,0	211	2,6	15
6-10 років	53,3	453	10,5	98	34,2	290	1,8	17
11 років і більше	67,8	2832	8,5	375	22,1	903	1,4	61
Є клієнтом ГО	<i>p<0,001</i>							
Так	82,5	1548	5,9	115	10,6	187	1,0	23
Ні	51,8	2117	10,5	444	35,6	1401	1,9	79
Не знаю / не пам'ятаю	41,8	7	9,1	2	45,5	8	3,6	1
Відмова від відповіді	40,7	3	11,9	1	-	0	47,5	2
Серед усіх	61,7	3676	9,0	562	27,5	1596	1,6	105

В Дніпрі та Кривому Розі рівень поінформованості щодо цієї послуги знаходиться на критично низькому рівні (Таблиця 7.13).

Таблиця 7.13. ЛВІН, яким щось відомо про існування замісної підтримуючої терапії (ЗПТ) у їх населеному пункті

	Скажіть, будь ласка, знаєте Ви чи ні про існування програми замісної підтримуючої терапії (ЗПТ) у Вашому населеному пункті?							
	Так, знаю		Так, щось чув, але невпевнений		Ні, не знаю і нічого не чув		Не знаю / не пам'ятаю	
	%	n	%	n	%	n	%	n
	<i>p<0,001</i>							
Біла Церква	65,8	260	4,2	16	29,8	115	0,3	1
Черкаси	90,7	359	2,0	9	6,9	31	0,3	1
Дніпро	36,5	167	17,4	72	42,9	192	3,0	15
Хмельницький	87,8	438	9,2	41	3,8	20	0,2	1
Харків	41,5	183	22,3	100	35,7	165	0,4	2
Івано-Франківськ	69,8	344	8,9	46	21,0	96	0,3	2
Кропивницький	46,6	251	6,5	35	46,1	258	0,7	5
Кривий Ріг	21,0	84	7,5	30	66,2	264	4,4	18
Київ	68,5	450	9,8	60	20,5	130	0,8	6
Миколаїв	86,2	599	2,5	17	11,4	84		0
Маріуполь	61,9	328	12,3	70	23,4	121	2,4	12
Одеса	47,0	213	15,8	66	26,5	120	10,4	42

Як і у випадку з тестуванням на ВІЛ, дослідження зафіксувало брак мотивації – майже половина учасників дослідження заявили, що ніколи не були і не планують бути клієнтами програми ЗПТ (Таблиця 7.14). Найбільша частка ЛВІН, які не мотивовані приймати участь у програмі ЗПТ, – в Дніпрі, Кривому Розі та Одесі.

Таблиця 7.14. ЛВІН, які були клієнтом програми замісної підтримуючої терапії (ЗПТ)

	Так, був раніше і є зараз		Так, був раніше, але зараз не є клієнтом		Ні, не був раніше, але планую		Ні, ніколи не був і не планую		Не знаю / не пам'ятаю	
	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n
	<i>p<0,001</i>									
Біла Церква	19,5	52	3,8	10	20,5	59	55,3	153	0,8	2
Черкаси	22,5	87	5,2	16	23,6	87	46,4	170	2,2	8
Дніпро	4,8	11	6,1	14	15,5	37	71,9	172	1,8	5
Хмельницький	20,4	101	3,0	14	29,0	142	46,4	218	1,2	4
Харків	3,1	8	5,3	16	45,0	125	41,0	117	5,2	16
Івано-Франківськ	36,0	137	5,0	20	17,1	68	40,5	158	1,5	7
Кропивницький	10,6	29	4,2	13	28,6	76	54,8	161	1,7	7
Кривий Ріг	2,4	3	7,0	7	18,7	20	69,7	81	2,4	3
Київ	15,5	84	7,1	38	29,7	147	46,9	237	0,7	3
Миколаїв	36,6	222	5,0	32	19,0	117	39,1	242	0,3	2
Маріуполь	6,2	23	4,2	17	27,4	108	56,6	228	5,2	20
Одеса	3,6	11	2,9	9	16,5	46	68,6	193	6,7	16
Серед усіх	19,1	768	5,0	206	24,2	1032	49,5	2130	2,0	93

Серед тих, хто вживав протягом останніх 30 днів тільки опіоїди, 46,4% (n=1500) ніколи не були і не планують бути клієнтами програми ЗПТ. Кожен четвертий учасник (24,2%; n=776) з-поміж цієї групи не був клієнтом програми ЗПТ, але планує. Більш, ніж кожен п'ятий (21,8%; n=657) був клієнтом програми ЗПТ і є ним на момент дослідження, 5,5% (n=169) – були раніше, але на момент участі у дослідженні вже перестали ними бути, 2% (n=71) – не пам'ятали, 0,2% (n=7) – відмовились від відповіді.

Згідно з самодекларацією послугами ЗПТ фактично охоплений (протягом останніх 6 місяців) лише один із п'яти учасників дослідження (Таблиця 7.15).

Таблиця 7.15. Розподіл відповідей учасників на питання: «Чи отримували Ви зараз чи за останні 6 місяців метадон або бупренорфін у програмі замісної підтримуючої терапії?»

	Так		Ні	
	%	n	%	n
	$p < 0,001$			
Біла Церква	20,5	55	79,5	221
Черкаси	22,9	87	77,1	281
Дніпро	5,1	12	94,9	227
Хмельницький	21,1	104	78,9	375
Харків	3,2	9	95,5	271
Івано-Франківськ	36,4	139	63,6	251
Кропивницький	10,9	30	80,7	229
Кривий Ріг	2,4	3	91,8	104
Київ	15,7	85	83,6	421
Миколаїв	36,4	221	63,6	394
Маріуполь	6,8	25	76,4	307
Одеса	3,8	10	94,2	263
Серед усіх	19,4	780	78,6	3344

Серед тих, хто заявив, що протягом останніх 30 днів вживав ін'єкційним шляхом тільки опіоїди, на момент дослідження або протягом 6 місяців до нього за програмою ЗПТ отримували метадон або бупренорфін 22,1% (n=667) і не отримували 75,8% (n=2420); серед тих, хто вживав тільки стимулятори – 6,9% (n=27) та 91,0% (n=407) відповідно; серед тих, хто практикував змішане вживання – 14,3% (n=73) та 84,4% (n=437).

8. PrEP

Поінформованість про існування доконтактної профілактики (PrEP)

Дослідження показало, що доконтактна профілактика (ДКП/PrEP) продовжує залишатись для більшості ЛВІН маловідомим явищем. Про її існування чув лише трохи більше ніж один із дев'яти учасників (Таблиця 8.1.).

Таблиця 8.1. Розподіл відповідей учасників на питання: «Ви чули коли-небудь про доконтактну профілактику (ПрЕП) чи ні?»

	Так		Ні		Не знаю / не пам'ятаю		Відмова від відповіді	
	%	n	%	n	%	n	%	n
Вік	<i>p<0,001</i>							
Молодше 25 років	9,4	28	84,7	249	5,5	14	0,4	1
25-34 роки	9,3	174	87,3	1595	3,0	51	0,4	7
35-44 роки	11,8	319	83,6	2219	3,7	93	0,9	19
45 років і старше	14,4	172	82,1	968	2,9	33	0,6	8
Стать	<i>p<0,001</i>							
Чоловіча	10,5	510	85,2	4114	3,6	161	0,7	32
Жіноча	15,2	183	81,8	917	2,6	30	0,4	3
Стаж вживання наркотичних речовин ін'єкційним шляхом	<i>p<0,001</i>							
До 2 років включно	7,3	24	85,3	265	6,2	19	1,2	2
3-5 років	7,6	40	88,2	457	4,0	18	0,2	1
6-10 років	8,8	75	88,0	756	2,8	25	0,4	3
11 років і більше	12,9	551	83,2	3474	3,2	124	0,7	29
Тип наркотиків, які вживали протягом останніх 30 днів	<i>p<0,001</i>							
Тільки опіюїди	11,7	517	84,3	3644	3,4	2	0,5	23
Тільки стимулятори	10,2	89	85,5	704	3,7	142	0,6	3
Змішане вживання	11,5	80	83,3	583	3,5	26	1,8	9
Є клієнтом ГО	<i>p<0,001</i>							
Так	17,1	337	80,0	1481	2,7	52	0,3	5
Ні	8,6	352	86,9	3536	3,6	133	0,8	29
Не знаю / не пам'ятаю (не зачитувати)	21,8	4	55,5	10	14,5	3	8,2	1
Відмова від відповіді	-	0	37,3	3	62,7	3	-	0
Серед усіх	11,4	693	84,5	5031	3,4	191	0,7	35

Дещо вищий рівень поінформованості щодо існування PrEP характерний для клієнтів профільних ГО (17,1%), жінок (15,2%), учасників віком від 45 років (14,4%). Найнижчий рівень

поінформованості щодо PrEP – серед тих, хто лише відносно нещодавно почав вживати наркотичні речовини ін'єкційно.

В географічному розрізі найнижчий рівень поінформованості щодо існування доконтактної профілактики ВІЛ виявлено в Одесі (3,9%), Білій Церкві (4,6%), Харкові (5,6%), натомість найвищий – в Черкасах (32,6%), Хмельницькому (29,7%) та Києві (20,6%) (Таблиця 8.2.).

Таблиця 8.2. Поінформованість щодо PrEP, за містами

	Ви чули коли-небудь про доконтактну профілактику (ПрЕП) чи ні? (один варіант відповіді)							
	Так		Ні		Не знаю / не пам'ятаю		Відмова від відповіді	
	%	n	%	n	%	n	%	n
	<i>p<0,001</i>							
Біла Церква	4,6	19	94,7	370	0,7	3	-	0
Черкаси	32,6	133	65,5	260	1,9	7	-	0
Дніпро	5,1	21	94,9	426	0	0	-	0
Хмельницький	29,7	150	69,6	346	0,7	4	-	0
Харків	5,6	26	94,0	422	0,4	2	-	0
Івано-Франківськ	9,1	44	90,7	443	0,2	1	-	0
Кропивницький	2,7	17	96,9	529	0,4	3	0,1	1
Кривий Ріг	10,5	41	72,4	289	15,8	63	1,3	6
Київ	20,6	134	71,2	458	5,2	35	3,1	22
Миколаїв	7,9	53	91,5	642	0,6	5	-	0
Маріуполь	7,1	37	87,8	468	4,0	22	1,1	5
Одеса	3,9	18	85,9	378	9,9	46	0,4	1

Досвід вживання PrEP

Досвід вживання PrEP має маргінально мала частка ЛВІН – лише приблизно один із семидесяти семи учасників (1,3%). Вищим задекларованим рівнем вживання препаратів доконтактної профілактики виділяється столиця (5,2%) та Хмельницький (4,8%).

Таблиця 8.3. Розподіл відповідей учасників на питання: «Ви вживали препарати доконтактної профілактики (ПрЕП) за останні 12 місяців чи ні?»

	Ви вживали препарати доконтактної профілактики (ПрЕП) за останні 12 місяців чи ні? (один варіант відповіді)											
	Так, я вживав / вживала ПрЕП і вживаю зараз		Так, я вживав / вживала ПрЕП, але не вживаю зараз		Ні, не вживав / не вживала		Респондент не чув про ПрЕП		Не знаю / не пам'ятаю		Відмова від відповіді	
	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n
	<i>p<0,001</i>											
Біла Церква	0,2	1	0,8	3	5,6	21	93,2	366	0,2	1	0	0
Черкаси	0,3	1	1,6	5	55,1	225	43,1	169	0	0	0	0
Дніпро	0,7	3	0,3	2	29,4	126	69,3	315	0,4	1	0	0
Хмельницький	4,8	23	1,3	8	34,9	178	58,9	290	0,2	1	0	0
Харків	0	0	0,3	1	7,8	35	91,5	412	0,5	2	0	0
Івано-Франківськ	0,8	4	0,2	1	23,1	111	75,7	371	0,2	1	0	0
Кропивницький	0,1	1	0	0	9,4	47	90,3	499	0,1	2	0,1	1
Кривий Ріг	0,3	1	0	0	29,8	118	64,6	257	5,3	23	0	0
Київ	5,2	34	0,5	3	39,4	266	53,7	338	0,7	5	0,5	3
Миколаїв	0	0	0	0	16,4	117	83,1	580	0,4	3	0	0
Маріуполь	1,7	10	0	0	58,3	302	37,4	208	1,3	6	1,3	6
Одеса	0,4	2	0	0	5,4	25	79,5	351	14	62	0,7	3
Серед усіх	1,3	80	0,4	23	24,6	1571	71,7	4156	1,8	107	0,2	13

При цьому серед ЛВІН існує значна зацікавленість щодо доконтактної профілактики ВІЛ – в середньому четверо з десяти учасників заявили, що погодились би стати учасниками такої програми (Таблиця 8.4.).

Можна помітити, що PrEP цікавить учасників дослідження своєю здатністю захистити від інфікування ВІЛ, а також більш привабливий в разі можливості пролонгованої дії та отримання у НУО.

Таблиця 8.4. Розподіл відповідей учасників на питання: «Чи погодились би Ви стати учасником програми ПрЕП, якби?...»

	Так		Ні		Не знаю / не пам'ятаю	
	%	n	%	n	%	n
Препарат міг захистити людину від інфікування ВІЛ	45,1	2678	46,5	2658	8,4	498
Препарат слід було приймати у вигляді ін'єкцій приблизно раз на два місяці	44,3	2629	46,6	2668	9,2	575
Препарат необхідно було отримували в неурядовій організації	42,8	2548	47,3	2713	9,8	611
Людина, яка починає отримувати препарат, повинна була проходити медичний огляд кожні 3 місяці	42,1	2507	48	2748	9,9	617
Препарат необхідно було отримували в Центрі СНІДу?	41,3	2449	48,8	2807	9,9	617
Препарат необхідно було приймати щоденно	41	2434	48,8	2818	10,1	617
Людина, яка почала отримувати препарат, мала використовувати презерватив при кожному сексуальному контакті	38,9	2304	50,2	2882	10,9	686

9. ЗНАННЯ ШЛЯХІВ ПЕРЕДАЧІ ВІЛ

В ході дослідження була використана оновлена шкала поінформованості, яка краще відображає сучасні підходи до ризику ВІЛ-інфікування та профілактики ВІЛ-інфекції (Таблиця 9.1).

Таблиця 9.1. Розподіл відповідей учасників на питання: «Наскільки Ви згодні з нижче наведеними твердженнями щодо ВІЛ-інфекції?»

	Повністю не згоден		Скоріше не згоден		Як згоден, так і не згоден		Скоріше згоден		Повністю згоден		Не знаю / не пам'ятаю	
	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n
Інфікування ВІЛ можна уникнути, якщо людина з ВІЛ-позитивним статусом має рівень вірусного навантаження, який не може бути визначено.	5,5	356	16,2	925	15,8	948	28,2	1652	15,1	862	19,3	1235
Шанси отримати ВІЛ-інфекцію дуже малі, якщо людина з ВІЛ-негативним статусом приймає доконтактну профілактику (PrEP).	3,2	186	10,3	597	14,6	873	27,2	1617	14,5	874	30,2	1804
Шанси заразитися ВІЛ значно зменшуються, якщо людина приймає постконтактну профілактику (PEP) відразу ж після контакту (<72 годин).	3,2	184	13,9	625	14,7	872	25,8	1550	12,7	770	32,8	1950
Після постановки ВІЛ-позитивного діагнозу людина повинна негайно розпочати АРТ.	1,6	91	5,9	335	8,7	509	26,1	1545	50,1	3014	7,7	457
АРТ може бути відкладена, якщо ВІЛ-позитивна людина відчуває себе здоровою.	31,8	1877	31,0	1898	9,9	559	12,7	724	6,2	373	8,4	520
ВІЛ-позитивна людина може припинити прийом АРТ, якщо він відчуває себе здоровою.	38,4	2291	29,7	1803	9	523	10,4	575	4,6	271	7,9	488

Правильні відповіді виділені заливкою.

Більшість учасників правильно відреагували на запропоновані твердження. Найбільша частка правильних відповідей – три чверті учасників (76,2%) – була отримана стосовно твердження щодо негайного початку АРТ. Більше двох третин учасників (68,1%) правильно не погодились із твердженням, що АРТ можна самостійно припинити, трохи менше (62,8%) – що АРТ може бути відкладене. 43,3% правильно відповіли на твердження щодо принципу «не визначається – значить не передається», 41,7% - щодо PrEP, 38,5% - щодо постконтактної профілактики. Учасники найбільшою мірою не змогли визначитись щодо тверджень про постконтактну профілактику та PrEP (в обох випадках близько третини учасників не змогли визначитись із відповіддю).

10. РЕЗУЛЬТАТИ ТЕСТУВАННЯ НА ВІЛ ТА ГЕПАТИТ С

Поширеність ВІЛ-інфекції

В кожного п'ятого учасника дослідження (20,3%, 95% ДІ: 20,0%-20,7%) за результатами тестування швидкими тестами було виявлено ВІЛ-інфекцію (для порівняння – в 2017 році – 22,6%, 95% ДІ: 21,7%-23,3%).

Серед тих, хто заявив про свій ВІЛ-позитивний статус, цей результат був підтверджений у 92,1%. При цьому більш ніж у кожного дванадцятого (7,9%) представника цієї групи ВІЛ-інфекцію не було виявлено або ж був отриманий невизначений результат, який вимагав додаткового перетестування (Таблиця 10.1). Останній результат може бути пов'язаний як з помилковим розумінням учасниками сенсу поняття «ВІЛ-позитивний», так і обмеженнями чутливості та специфічності тестів.

Серед учасників, які задекларували ВІЛ-негативний статус, в ході дослідження ВІЛ-інфекція була виявлена у кожного сімнадцятого (5,9%). Частка ВІЛ-позитивних учасників серед тих, хто не захотів повідомити свій ВІЛ-статус склала 29,4%, серед тих, хто відмовився від відповіді – 15,6%, а серед тих, хто заявив, що не знає або не пам'ятає свій ВІЛ-статус – 17,6%.

Таблиця 10.1. Самодекларований ВІЛ-статус та ВІЛ-статус, підтверджений результатами дослідження серед ЛВІН

Статус за результатами швидких тестів	Статус за самодекларацією										Серед усіх	
	ВІЛ-позитивний		ВІЛ-негативний		Небажання повідомити		Не знаю / не пам'ятаю (не зачитувати)		Відмова від відповіді			
	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n
ВІЛ-позитивний	92,1	784	5,9	255	29,4	74	17,6	44	15,6	74	20,4	1231
ВІЛ-негативний або не визначений	7,9	61	94,1	3834	70,6	167	82,4	200	84,4	386	79,6	4648

В розрізі соціально-демографічних груп вищий рівень поширеності ВІЛ спостерігається серед представників старшої вікової групи, жінок, клієнтів ГО, які надають профілактичні послуги, ЛВІН з більшим стажем вживання наркотичних речовин, споживачів опіоїдів (Таблиця 10,2).

Таблиця 10.2. Частка ЛВІН з позитивним результатом тесту на ВІЛ

	Поширеність ВІЛ	
	%	n
Вік	<i>p</i> <00,1	
Молодше 25 років	2,2	7
25-34 роки	11,1	207
35-44 роки	23,3	642
45 років і старше	32,6	396
Стать	<i>p</i> <00,1	
Чоловіча	18,1	899
Жіноча	29,6	344
Стаж вживання наркотиків ін'єкційно	<i>p</i> <00,1	
До 2 років включно	5,8	17
3-5 років	5,7	31
6-10 років	10,0	87
11 років і більше	25,4	1096
Тип наркотиків, які вживали протягом останніх 30 днів	<i>p</i> <00,1	
Тільки опіюїди	22,4	992
Тільки стимулятори	12,1	104
Змішане вживання	14,6	108
	<i>p</i> <00,1	
Є клієнтом ГО	28,5	542
Серед усіх	20,3	1252

Найвища частка поширеності ВІЛ-інфекції спостерігалась у м. Черкаси, де кожен третій учасник (34,6%) виявився ВІЛ-позитивним (Таблиця 10.3). Більше чверті учасників мали позитивні результати тестування швидкими тестами на ВІЛ-інфекцію у містах Маріуполь (29,4%), Миколаїв (27,3%), Хмельницький (27,5%) та Дніпро (23%). Найнижчий рівень поширеності ВІЛ-інфекції був виявлений у Харкові (7,1%) та Івано-Франківськ (10,8%).

Таблиця 10.3. Частка ЛВІН із позитивними результатами швидких тестів на ВІЛ, за містами

	Поширеність ВІЛ	
	%	n
	<i>p</i> <00,1	
Біла Церква	15,9 (95% ДІ: 12,3-19,5)	67
Черкаси	34,6 (95% ДІ: 29,3-40,0)	140
Дніпро	23,0 (95% ДІ: 19,1-27,0)	109
Хмельницький	27,5 (95% ДІ: 23,4-31,7)	139
Харків	7,1 (95% ДІ: 4,5-9,4)	30
Івано-Франківськ	10,8 (95% ДІ: 7,5-14,1)	52
Кропивницький	11,9 (95% ДІ: 8,2-15,7)	67
Кривий Ріг	23,7 (95% ДІ: 18,7-28,7)	92
Київ	16,6 (95% ДІ: 13,1-20,1)	106
Миколаїв	27,3 (95% ДІ: 23,5-31,0)	195
Маріуполь	29,4 (95% ДІ: 25,3-33,6)	160
Одеса	20,4 (95% ДІ: 16,3-24,5)	95
Серед усіх	20,3 (95% ДІ: 20,0%-20,7%)	1252

Недавня ВІЛ-інфекція

Недавня ВІЛ-інфекція означає, що людина, скоріше за все, заразилась ВІЛ протягом останнього року. Люди з недавньою ВІЛ-інфекцією мають високу кількість ВІЛ в крові. Це в свою чергу означає, що інфекція може бути легше передана іншим людям.

Додаткове тестування зразків СКК у Референс-лабораторії з діагностики ВІЛ/СНІДу ЦГЗ виявило, що 0,4% учасників дослідження мали недавню інфекцію. Це склало 1,2% від усіх протестованих карток СКК (які крім ВІЛ-позитивних зразків також включали контрольні) або 1,9% серед усіх ВІЛ-позитивних учасників дослідження (Таблиця 10.4).

Таблиця 10.4. Фінальна класифікація зразку СКК (за даними Референс-лабораторії з діагностики ВІЛ/СНІДу), серед усіх аналізів карток СКК

	%	n
Недавня ВІЛ-інфекція	1,2	231
Давня ВІЛ-інфекція	59,7	11099
Прийом АРТ (давня інфекція)	6,1	1141
Не виявлено ВІЛ-інфекцію	31,0	5765
Невизначений результат (переробити аналіз)	1,9	347

Найвища частка учасників з недавньою ВІЛ-інфекцією серед ВІЛ-позитивних учасників була виявлена в Києві (5,9%), Кропивницькому (5,0%), Одесі (3,7%) (Таблиця 10.5).

Таблиця 10.5. Фінальна класифікація зразку СКК (за даними Референс-лабораторії з діагностики ВІЛ/СНІДу), серед ВІЛ-позитивних учасників

	Нещодавна ВІЛ-інфекція		Давня ВІЛ-інфекція		Прийом АРТ (давня інфекція)		Не виявлено ВІЛ-інфекцію		Невизначений результат	
	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n
	$p < 0,001$									
Біла Церква	-	0	89,0	57	9,57	6	1,4	1	-	0
Черкаси	1,8	2	85,9	120	12,3	16	-	0	-	0
Дніпро	1,0	1	88,4	91	10,0	11	0,6	1	-	0
Хмельницький	1,2	2	79,5	109	18,8	24	0,5	1	-	0
Харків	-	0	84,8	25	11,2	4	4,0	1	-	0
Івано-Франківськ	-	0	91,5	47	7,4	4	1,1	1	-	0
Кропивницький	5,0	3	87,8	58	7,2	6	-	0	-	0
Кривий Ріг	2,1	2	91,0	83	6,9	6	-	0	-	0
Київ	5,9	5	87,3	89	6,8	8	-	0	-	0
Миколаїв	1,0	2	92,8	177	5,9	11	0,4	1	-	0
Маріуполь	1,2	2	89,7	140	4,2	7	1,7	3	3,2	5
Одеса	3,7	4	74,3	66	8,7	8	13,3	14	-	0
Серед усіх	1,9	23	87,0	1062	8,9	111	2,0	23	0,2	5

В розрізі соціально-демографічних груп найвища частка виявленої нещодавньої ВІЛ-інфекції спостерігалась серед ЛВІН зі стажем вживання наркотиків ін'єкційним способом 3-5 років і у віці 25-34 років (Таблиця 10.6) – тобто у тих, хто порівняно недавно почав вживати наркотичні речовини ін'єкційно.

Таблиця 10.6. Фінальна класифікація зразку СКК (за даними Референс-лабораторії з діагностики ВІЛ/СНІДу), серед ВІЛ-позитивних учасників, за основними характеристиками

	Нещодавна ВІЛ-інфекція		Давня ВІЛ-інфекція		Прийом АРТ (давня інфекція)		Не виявлено ВІЛ-інфекцію		Невизначений результат (переробити аналіз)	
	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n
Вік	$p < 0,001$									
Молодше 25 років	-	0	87,9	6	12,1	1	-	0	-	0
25-34 роки	5,0	9	80,1	163	9,0	17	5,2	9	0,7	2
35-44 роки	1,5	10	90,6	563	6,6	45	1,2	8	0,2	2
45 років і старше	0,8	4	84,8	330	12,7	48	1,6	6	0,1	1
Стать	$p < 0,001$									
Чоловіча	1,9	17	87,8	768	8,5	76	1,5	12	0,3	5
Жіноча	1,9	6	85,2	287	9,8	34	3,2	10	-	0
Стаж вживання наркотичних речовин ін'єкційним шляхом	$p < 0,001$									
До 2 років включно	-	0	96,2	16	3,8	1	-	0	-	0
3-5 років	9,3	2	87,9	26	2,8	1	-	0	-	0
6-10 років	3,0	3	81,5	68	7,8	6	7,6	6	-	0
11 років і більше	1,7	18	87,3	934	9,2	101	1,6	16	0,3	5
Тип наркотиків, які вживали протягом останніх 30 днів	$p < 0,001$									
Тільки опіоїди	2,0	19	87,1	839	9,2	92	1,6	16	0,2	2
Тільки стимулятори	1,7	1	88,0	90	5,6	6	3,7	3	1,0	2
Змішане вживання	2,1	3	87,8	93	7,0	7	2,7	2	0,4	1
Є клієнтом ГО	$p < 0,001$									
Так	1,6	9	86,3	452	9,6	54	2,3	12	0,2	2
Ні	2,2	14	87,5	592	8,4	56	1,6	10	0,3	3
Не знаю / не пам'ятаю	-	0	100,0	6	-	0	-	0	-	0
Відмова від відповіді	-	0	100,0	2	-	0	-	0	-	0

Річна захворюваність на ВІЛ

Захворюваність – це вірогідність виникнення нових випадків захворювання у популяції протягом певного періоду часу.

Для визначення річної захворюваності серед ЛВІН зразки СКК учасників ІБПД ЛВІН 2020, які отримали ВІЛ-позитивний результат, направлялись до Референс-лабораторії з діагностики ВІЛ/СНІДу ЦГЗ, де тестувались на вірусне навантаження для визначення нещодавньої ВІЛ-

інфекції. Як зазначалось вище, 1252 учасники дослідження за результатами швидких тестів отримали ВІЛ-позитивний результат. Для 1224 з них вдалось протестувати картки СКК, в 23 з яких зразки були класифіковані як недавня ВІЛ-інфекція.

В процесі розрахунків річної захворюваності на ВІЛ серед ЛВІН був використаний калькулятор CDC для поширеності та захворюваності на ВІЛ, який базувався на формулі:

$$I_a = 1 - \exp\left(-\frac{R-\varepsilon Q}{(1-\varepsilon^*T/\omega)(\omega/365)N'}\right),$$

де:

R – кількість випадків недавньої ВІЛ-інфекції

ε – частка хибних випадків недавньої ВІЛ-інфекції

ω – середня тривалість недавньої ВІЛ-інфекції (в днях)

Q – кількість ВІЛ-позитивних випадків

N' – скорегована кількість ВІЛ-негативних випадків

T – граничне значення пост-інфекції (в днях).

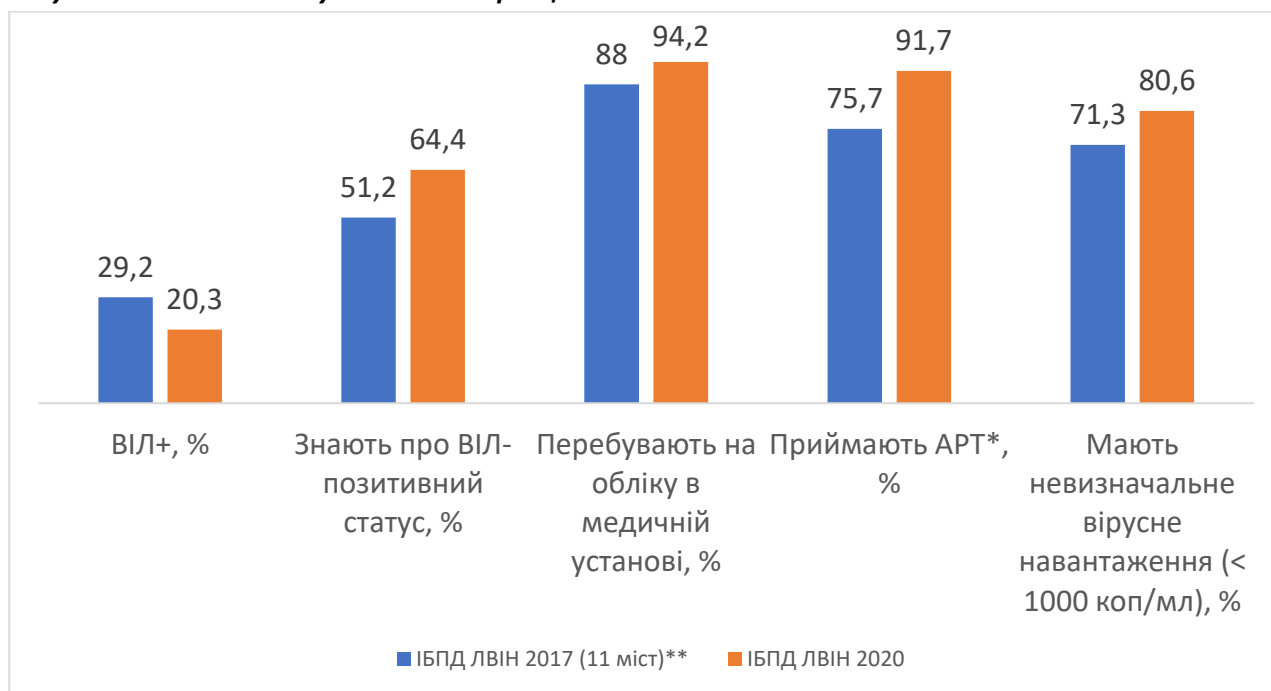
При розрахунку значення T було встановлене рівним 161 (або 0,44 роки), ω – 161 (95% ДІ: 148-174), ε – 0,09% (95% ДІ: 0,07%-0,11%). В результаті розраховане значення річної захворюваності на ВІЛ серед ЛВІН за результатами ІБПД ЛВІН 2020 склало 1,06% (95% ДІ: 0,61%-1,52%).

Каскад лікування ВІЛ

Відповідно до цілей ЮНЕЙДС, однією з найбільш важливих віх на шляху подолання епідемії ВІЛ серед КГ є досягнення в каскаді лікування ВІЛ так званої цілі «90-90-90-90». Це означає, що 90% ВІЛ-позитивних представників КГ мають знати свій ВІЛ-статус, серед останніх 90% мають перебувати на обліку у медичній установі, 90% серед яких в свою чергу мають приймати антиретровірусну терапію, серед яких 90% мають мати вірусне навантаження нижче невизначального рівня.

Результати ІБПД ЛВІН 2020 демонструють, що серед представників ЛВІН в Україні станом на кінець 2020 року цільові показники каскаду лікування ВІЛ повною мірою не досягнуті (Рисунок 10.1, Таблиця 10.7). Найкращі результати (перевищено цільові показники) досягнуто для перебування ЛВІН, які знають про свій ВІЛ-позитивний статус, на обліку в медичній установі, а також прийому АРТ серед ЛВІН, які перебувають на обліку в медичній установі в зв'язку з ВІЛ. Також достатньо високий показник (80,6%) зафіксовано для тих ЛВІН, які, приймаючи АРТ, мають невизначуване вірусне навантаження. «Найвужчим місцем» в каскаді лікування ВІЛ продовжує залишатись поінформованість ЛВІН щодо свого ВІЛ-позитивного статусу. Це вказує на необхідність підсилення можливості та мотивації ЛВІН проходити відповідне тестування.

Рисунок 10.1. Каскад лікування ВІЛ-інфекції

*За даними повідомленими інтерв'юєру.

** Міста, що співпадають із ІБПД ЛВІН 2020, за винятком Маріуполя (Дніпро, Кривий Ріг, Івано-Франківськ, Київ, Біла Церква, Кропивницький, Миколаїв, Одеса, Харків, Хмельницький, Черкаси). Значення наведені у відсотках від попереднього стовпця.

Таблиця 10.7. Каскад лікування ВІЛ-інфекції

	ВІЛ+		Знають про ВІЛ-позитивний статус		Перебувають на обліку в медичній установі		Приймають АРТ*		Мають невизначальне вірусне навантаження (< 1000 коп/мл)	
	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n
	<i>p<0,001</i>									
Біла Церква	15,9	67	65,0	43	97,8	42	91,4	39	75,6	29
Черкаси	34,6	140	79,0	107	100,0	107	96,3	103	85,2	87
Дніпро	23,0	109	47,4	52	91,1	47	93,9	44	78,2	36
Хмельницький	27,5	139	70,6	101	100,0	101	87,4	88	85,1	74
Харків	7,08	30	25,9	8	83,5	7	85,7	6	100,0	6
Івано-Франківськ	10,8	52	82,5	42	95,2	41	98,3	40	81,8	32
Кропивницький	11,9	67	59,6	36	87,5	33	72,4	27	62,9	19
Кривий Ріг	23,7	92	25,4	24	53,3	14	90,0	13	100,0	13
Київ	16,6	106	51,3	56	93,7	52	96,1	50	85,2	42
Миколаїв	27,3	195	83,4	163	95,8	156	90,7	140	81,2	110
Маріуполь	29,4	160	61,8	95	91,6	89	87,9	78	80,6	62
Одеса	20,4	95	60,1	57	84,6	49	98,6	48	83,7	40
Серед усіх	20,3	1252	64,4	784	94,2	738	91,7	676	80,6	550

*За даними повідомленими інтерв'юєру.

Значення наведені у відсотках від попереднього стовпця.

Найвища частка ВІЛ-позитивних учасників, які невірно уявляють свій ВІЛ-статус (Таблиця 10.8), спостерігається серед ЛВІН з 3-5-річним та 6-10-річним стажем вживання наркотичних речовин ін'єкційним шляхом (41,9% та 31,0% відповідно), наймолодших учасників (34,8%), не-клієнтів громадських організацій (27,9%).

Таблиця 10.8. Поінформованість ВІЛ-позитивних учасників щодо свого ВІЛ-статусу, за основними характеристиками

	Ви можете повідомити свій останній результат тестування на ВІЛ чи ні?									
	Так, ВІЛ-позитивний		Так, ВІЛ-негативний		Ні		Не знаю/не пам'ятаю		Відмова від відповіді	
	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n
Вік	<i>p<0,001</i>									
Молодше 25 років	31,8	2	34,8	2	21,2	2	12,1	1	-	0
25-34 роки	54,3	109	28,7	62	7,1	12	5,1	10	4,8	10
35-44 роки	65,2	408	18,9	121	5,6	38	3,6	22	6,7	42
45 років і старше	69,1	265	16,9	70	5,7	22	2,5	11	5,8	22
Стать	<i>p<0,001</i>									
Чоловіча	63,2	557	20,7	186	5,9	53	3,4	31	6,8	63
Жіноча	67,4	227	18,4	69	6,3	21	3,9	13	4,1	11
Стаж вживання наркотичних речовин ін'єкційним шляхом	<i>p<0,001</i>									
До 2 років включно	64,5	11	23,7	4	7,5	1	4,3	1	-	0
3-5 років	32,6	10	41,9	14	12,6	4	3,7	1	9,3	2
6-10 років	49,8	40	31,0	30	5,2	4	9,8	8	4,2	4
11 років і більше	66,8	719	18,3	203	5,8	64	3,1	34	6,0	66
Тип наркотиків, які вживали протягом останніх 30 днів	<i>p<0,001</i>									
Тільки опіоїди	65,6	637	14,2	195	5,9	59	3,3	33	5,8	60
Тільки стимулятори	53,7	56	19,4	26	6,3	6	6,8	6	9,6	7
Змішане вживання	58,3	63	23,6	28	7,7	8	3,8	4	4,8	5
Є клієнтом ГО	<i>p<0,001</i>									
Так	81,2	435	10,9	61	4,5	26	1,6	10	1,7	9
Ні	50,2	344	27,9	193	7,3	48	5,2	34	9,3	63
Не знаю / не пам'ятаю	37	3	17,8	1	-	0	-	0	45,2	2
Відмова від відповіді	100	1	-	0	-	0	-	0	-	0
Серед усіх	64,4	784	20,0	255	6,0	74	3,6	44	6,0	74

Поширеність антитіл до гепатиту С

Більш ніж у двох третин учасників дослідження (68,4%, 95% ДІ: 68,0%-68,7%; за даними ІБПД ЛВІН 2017 – 63,9%, 95% ДІ: 63,3%-65,1%) були виявлені антитіла до вірусного гепатиту С (Таблиця 10.9).

Таблиця 10.9. Частка ЛВІН із позитивним результатом тесту на ВГС, за соціально-демографічними характеристиками

	Антитіла до гепатиту С	
	%	n
Вік	<i>p<0,001</i>	
Молодше 25 років	25,1	78
25-34 роки	61,8	1145
35-44 роки	73,9	1971
45 років і старше	76,8	918
Стать	<i>p<0,001</i>	
Чоловіча	69,8	3389
Жіноча	62,5	702
Стаж вживання наркотиків ін'єкційно	<i>p<0,001</i>	
До 2 років включно	37,4	117
3-5 років	42,5	225
6-10 років	58,8	510
11 років і більше	76,5	3205
Тип наркотиків, які вживали протягом останніх 30 днів	<i>p<0,001</i>	
Тільки опіоїди	71,4	3083
Тільки стимулятори	49,2	424
Змішане вживання	72,7	512
Є клієнтом ГО	<i>p<0,001</i>	
Так	79,4	1491

Найвища поширеність антитіл до вірусного гепатиту (ВГС) спостерігалась серед ЛВІН у Києві (83,0%), Кропивницькому (82,3%), Черкасах (80,6%) (Таблиця 10.10).

Таблиця 10.10. Частка ЛВІН із позитивним результатом тесту на ВГС, за містами

	Антитіла до гепатиту С	
	%	n
	<i>p<0,001</i>	
Біла Церква	63,4 (95% ДІ: 57,1-69,8)	253
Черкаси	80,6 (95% ДІ: 76,0-85,3)	323
Дніпро	76,3 (95% ДІ: 71,7-80,8)	340
Хмельницький	64 (95% ДІ: 58,1-69,9)	315
Харків	69,0 (95% ДІ: 61,3-76,6)	304
Івано-Франківськ	66,9 (95% ДІ: 60,8-73,1)	336
Кропивницький	82,3 (95% ДІ: 77,2-87,3)	451
Кривий Ріг	60,7 (95% ДІ: 55,2-66,2)	241
Київ	83,0 (95% ДІ: 79,1-86,9)	540
Миколаїв	60,1 (95% ДІ: 55,7-64,5)	420
Маріуполь	62,6 (95% ДІ: 58,2-66,9)	345
Одеса	55,1 (95% ДІ: 49,95-60,4)	245
Серед усіх	68,4 (95% ДІ: 68,0-68,7)	4113

Як і у випадку з ВІЛ, найвища поширеність антитіл до ВГС спостерігалась серед клієнтів громадських організацій, які працюють з КГ ЛВІН (79,4%), представників старшої вікової групи (76,8%) та відповідно тих, хто мав найбільший стаж ін'єкційного вживання наркотичних речовин (76,5%) (Таблиця 10.9). Водночас поширеність антитіл до ВГС була нижчою серед жінок (62,5%), аніж серед чоловіків (69,8%).

Нововиявлені випадки антитіл до ВГС

Випадки, коли учасник не продеklarував, що хворів або хворіє на ВГС, але має антитіла на до нього, класифікувались як нововиявлені випадки антитіл до ВГС. Згідно з результатами дослідження, у третини (33,4%) учасників антитіла до ВГС були нововиявленими.

В розрізі міст найбільша частка таких нововиявлених випадків спостерігалась у Дніпрі (понад половина учасників – 58,4%), Маріуполі (45,9%) та Кривому Розі (43,2%) (Таблиця 10.11).

В розрізі соціально-демографічних характеристик більшою часткою нововиявлених випадків антитіл до ВГС вирізняються ті, хто практикує змішане вживання (38,5%), представники вікової групи 35-44 років (35,1%), ЛВІН зі стажем вживання наркотиків ін'єкційним шляхом 6-10 років, чоловіки (35%) (Таблиця 10.12) .

Таблиця 10.11. Частка ЛВІН із нововиявленими випадками антитіл до ВГС (за результатами швидких тестів та самодекларацією), за містами

	Нововиявлені випадки антитіл до ВГС	
	%	n
	<i>p<0,001</i>	
Біла Церква	32,1	274
Черкаси	24,9	302
Дніпро	58,4	191
Хмельницький	33,3	336
Харків	35,3	296
Івано-Франківськ	32,3	340
Кропивницький	41,8	340
Кривий Ріг	43,2	229
Київ	38,2	403
Миколаїв	17,6	577
Маріуполь	45,9	300
Одеса	23,5	346
Серед усіх	33,4	3934

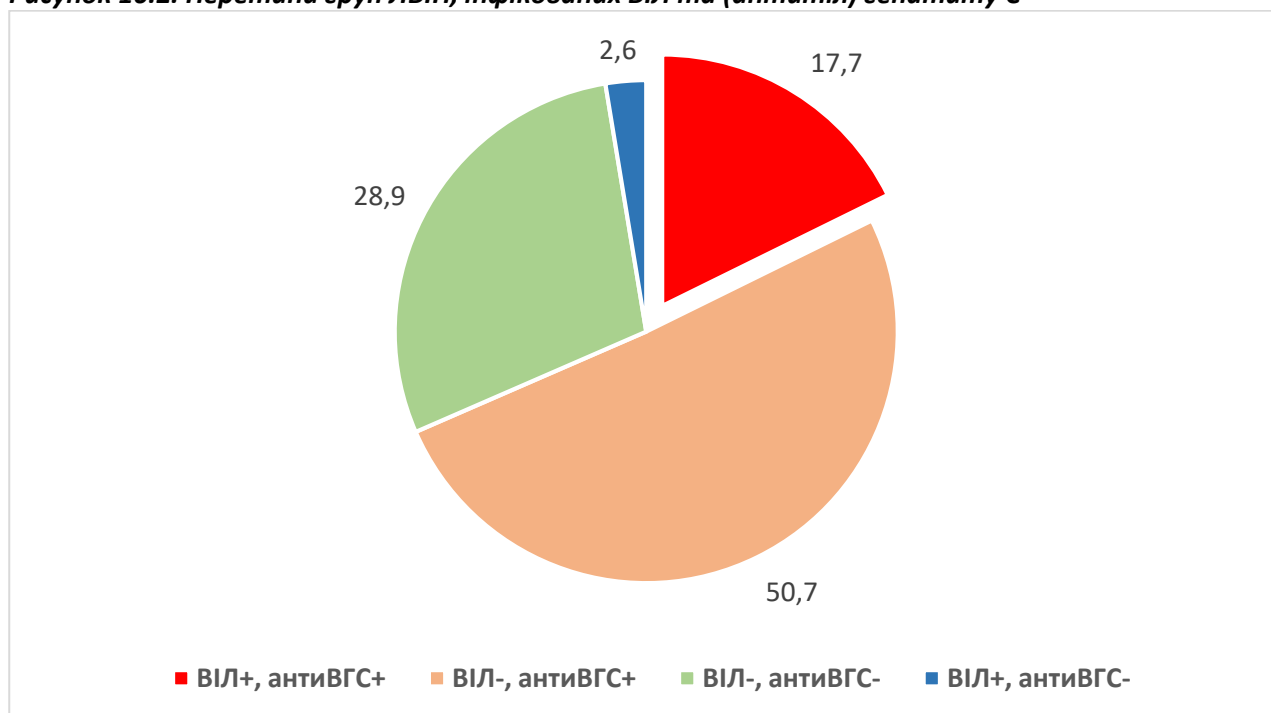
Таблиця 10.12. Частка ЛВІН із нововиявленими випадками антитіл до ВГС (за результатами швидких тестів та самодекларацією), за основними характеристиками

	%	n
Вік	<i>p<0,001</i>	
Молодше 25 років	20,2	63
25-34 роки	32,8	631
35-44 роки	35,1	957
45 років і старше	33,8	416
Стать	<i>p<0,001</i>	
Чоловіки	35,0	1746
Жінки	27,5	321
Стаж вживання наркотичних речовин ін'єкційним шляхом	<i>p<0,001</i>	
До 2 років включно	28,9	93
3-5 років	31,4	167
6-10 років	35,3	317
11 років і більше	34,1	1473
Тип наркотиків, які вживали протягом останніх 30 днів	<i>p<0,001</i>	
Тільки опіюди	33,2	1470
Тільки стимулятори	33,3	291
Змішане вживання	38,5	278
Є клієнтом ГО	<i>p<0,001</i>	
Так	24,0	455
Ні	38,1	1599
Не знаю / не пам'ятаю	49,1	9
Відмова від відповіді	33,9	2

Поширеність ко-інфекції ВІЛ та гепатиту С

Трохи менше, ніж кожен шостий (17,7%) учасник дослідження мав коінфекцію ВІЛ та антитіл до вірусного гепатиту С. Лише трохи більше ніж чверть учасників дослідження (28,9%) не мали ані ВІЛ, ані антитіл до ВГС. При цьому понад половина учасників (50,7%) мали антитіла до вірусного гепатиту С і при цьому не були інфіковані ВІЛ. ВІЛ без антитіл до ВГС спостерігався лише у одного з сорока учасників (2,6%).

Рисунок 10.2. Перетини груп ЛВІН, інфікованих ВІЛ та (антитіл) гепатиту С

Таблиця 10.12. Перетини груп ЛВІН, інфікованих ВІЛ та (антитіл) гепатиту С

	Антитіла ВГС+		Антитіла ВГС-	
	%	n	%	n
ВІЛ -	50,7	3037	28,9	1706
ВІЛ+	17,7	1076	2,6	174

ВИСНОВКИ

Інтегроване біоповедінкове дослідження 2020 року серед людей, які вживають наркотики ін'єкційним шляхом, в порівнянні з попередньою хвилею досліджень зафіксувало загалом стабільну епідемічну ситуацію щодо ВІЛ та ВГС: рівень поширеності ВІЛ-інфекції несуттєво знизився, а ВГС – зріс.

Цільові показники каскаду лікування ВІЛ серед ЛВІН покращились, однак поки що рано говорити про рішучі зрушення. Найвужчим місцем каскаду лікування ВІЛ залишається поінформованість ВІЛ-позитивних ЛВІН про свій статус: чверть учасників, серед тих, хто отримав позитивний результат під час тестування швидкими тестами на ВІЛ, не знали чинне пам'ятали про свій статус або ж думали, що він є негативним.

Найбільш помітні відмінності в порівнянні з попередніми хвилями досліджень пов'язані з наркосценою. Зокрема екстракт опію («ширка») в якості найбільш поширеного основного наркотика поступився місцем нелегальному синтетичному опіюду, відомому під неформальною назвою нелегальний «вуличний метадон». Варто відзначити, що незважаючи на зміни «лідерів» за поширеністю серед наркотиків, які учасники вважають основними, залишається тенденція до домінування вживання опіюдів (73%). Також зафіксовано перехід від придбання наркотичних речовин для вживання ін'єкційним шляхом на так званих «точках» і у «бариг» до дистанційної торгівлі через інтернет з використанням «закладок». Також можна говорити про те, що придбання ін'єкційних наркотичних речовин комерціалізувалось, – частка приготування вдома зменшилась. Питання, наскільки ці зміни у наркосцені відображають довгострокові тенденції або ж є наслідком впливу пандемії COVID-19, залишається не до кінця зрозумілим і потребує подальших досліджень.

Частка учасників, які повідомили, що мали досвід передозувань впродовж останніх 12 місяців в порівнянні з 2017 роком суттєво зросла – з 5% до 19%. Шість із десяти учасників, які мали передозування за цей період, назвали в якості свого основного ін'єкційного наркотика нелегальний «вуличний метадон».

В порівнянні з попередньою хвилею ІБПД ЛВІН суттєво зменшилась частка ЛВІН, які повідомляли про нещодавній досвід затримання поліцією (з 14% у 2017 р. до 7% у 2019 та 5% за 9 місяців 2020 року).

Майже половина учасників дослідження заявили, що не були і не планують в подальшому бути клієнтами програми ЗПТ, що вказує на існування браку поінформованості щодо програми або мотивації брати в ній участь.

Доконтактна профілактика (PrEP) для спільноти ЛВІН залишається поки-що маловідомим явищем.

Практичні рекомендації

Необхідно підсилити мотивацію ЛВІН щодо тестування (зокрема за рахунок збільшення доступності самотестування та розуміння ризиків ВІЛ-інфікування, актуальних для цієї КГ), яке залишається найбільш «вузьким» місцем каскаду лікування ВІЛ.

Існують значні резерви додаткового виходу працівників ГО на спільноту ЛВІН та залучення її до профілактичних програм. Зокрема, враховуючи, що представники молодших вікових груп ЛВІН є достатньо «закритими», оскільки вони більш схильні купувати наркотики через інтернет та слабо охоплені профілактичними послугами ГО, є потреба в зміні існуючих підходів до залучення таких клієнтів (в тому числі шляхом навчання самих соціальних працівників по їх пошуку).

Оскільки відмінності у використанні стерильного ін'єкційного інструментарію серед клієнтів та не-клієнтів ГО є дуже незначними, потрібно дослідити, завдяки чому формується безпечна ін'єкційна поведінка у учасників, які не є клієнтами ГО, але повідомляють, що використовують стерильне ін'єкційне обладнання.

Було б цікаво дослідити, що впливає на повторне використання учасником свого використаного шприца та/голки, та наскільки це корелює з доступністю відповідних сервісів у ГО. Також варто провести аналогічне дослідження щодо причин придбання наркотиків у наповненому шприці, а також використання/невикористання презервативів.

Важливо продовжити дослідження каналів постачання та шляхів розповсюдження нелегального синтетичного опіюда, відомого під назвою «вуличний метадон»), а також причин, через які ЛВІН надають йому перевагу в порівнянні з екстрактом опію. Існує потреба у польовому дослідженні хімічного складу цього наркотику.

Потрібно дослідити причини низької поінформованості ЛВІН щодо доконтактної профілактики (PrEP), ефективності методів підвищення поінформованості щодо PrEP та каналів для інтервенцій.

Зважаючи на покращення каскаду лікування ВІЛ в порівнянні з ІБПД ЛВІН 2017, доцільно провести дослідження, направлене на виявлення чинників, які впливають на звернення (як самозвернення, так і супровід соціальним працівником) за медичною допомогою в контексті ВІЛ представників КГ.

Для створення запиту ЛВІН на замісну підтримувальну терапію потрібна додаткова інформаційно-роз'яснювальна робота. Серед іншого, потрібно доносити, що препарат є безкоштовним.

ДИНАМІКА ОСНОВНИХ ХАРАКТЕРИСТИК ТА ПОКАЗНИКІВ

СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ

Таблиця Д1. Динаміка соціально-демографічних характеристик

	2011		2013		2015		2017		2020	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Середній вік, років	33,1		33,4		33,9		35,5		37,7	
Стать										
Чоловіки	6578	72,5	7366	76,4	7424	80,1	8282	81,7	4827	81
Жінки	2491	27,5	2136	23,6	1851	19,9	1792	18,3	1134	19
Шлюбний стан										
Одружений/заміжня або має постійного партнера	4238	46,8	4175	43,3	5611	59,4	5745	57,3	3148	52,5
Неодружений/незаміжня і не має постійного партнера	4814	53,2	5326	56,6	3661	40,6	4329	42,7	2812	47,5
Зайнятість										
Навчаються	281	3,1	263	2,6	74	0,8	78	0,8	21	0,4
Мають постійну роботу	5587	61,8	222	23	2105	23,1	324	3,2	1436	24,6
Мають випадкові заробітки			4406	46,1	4642	47,7	2563	25,5	3151	51,7
Не працюють	3175	35,1	2668	28,3	2378	28,3	7109	70,5	1313	22,3

ПОКАЗНИКИ ЩОДО ВЖИВАННЯ НАРКОТИЧНИХ РЕЧОВИН

Рисунок Д1. Динаміка показника середнього віку ініціації вживання наркотичних речовин, 2011–2020 рр., %

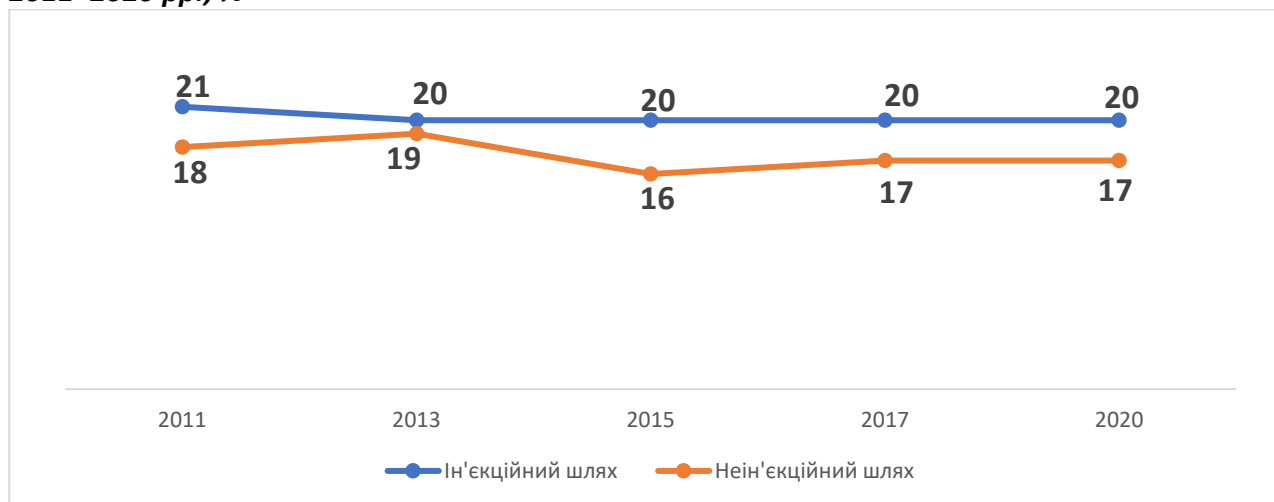

Рисунок Д2. Динаміка стажу вживання наркотиків ін'єкційним шляхом, 2011–2020 рр., %

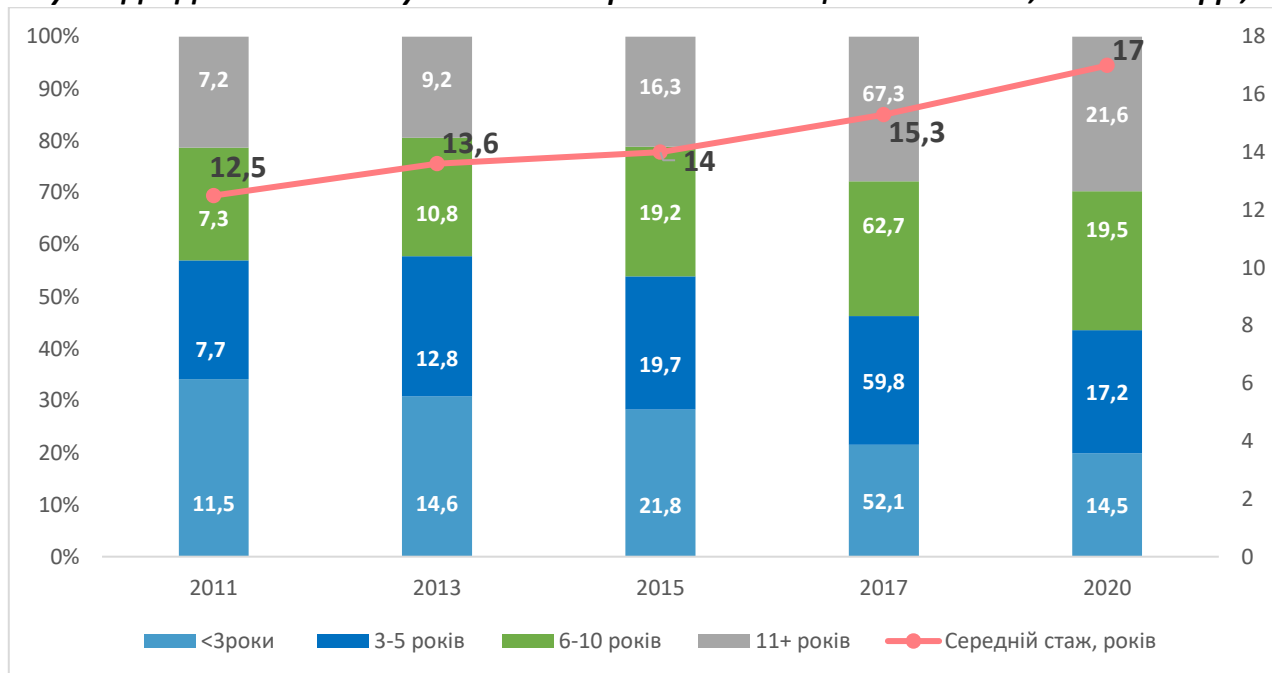
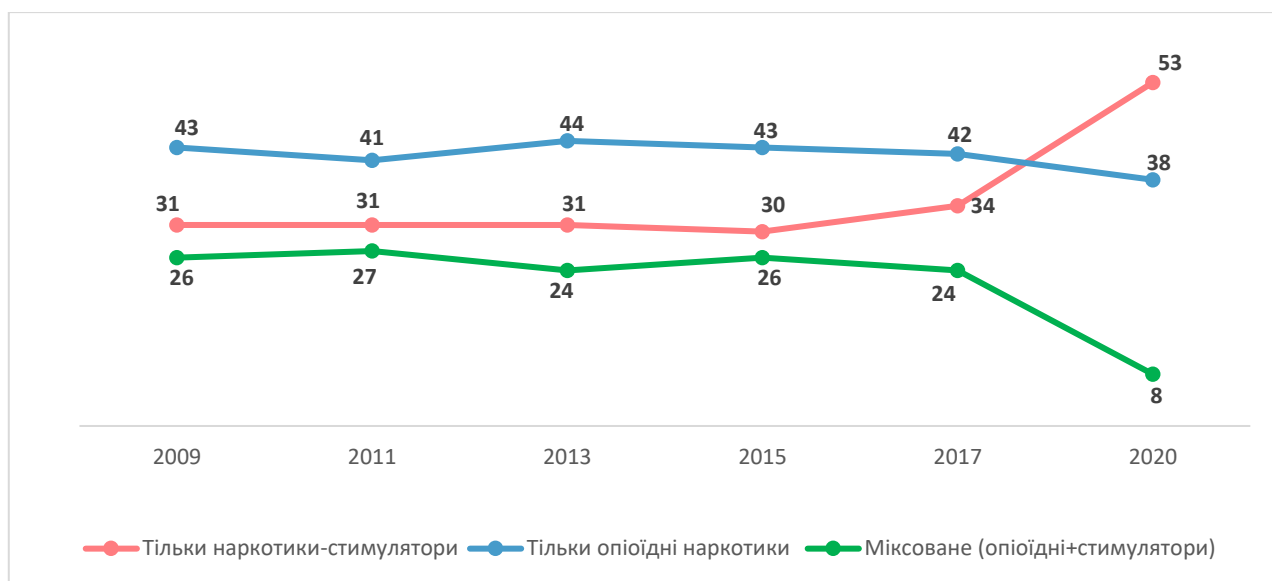

Рисунок Д3. Рівень вживання наркотичних речовин ін'єкційним шляхом протягом останніх 30 днів, %.

ЗАГАЛОМ

ЛВІН У ВІЦІ ДО 25 РОКІВ

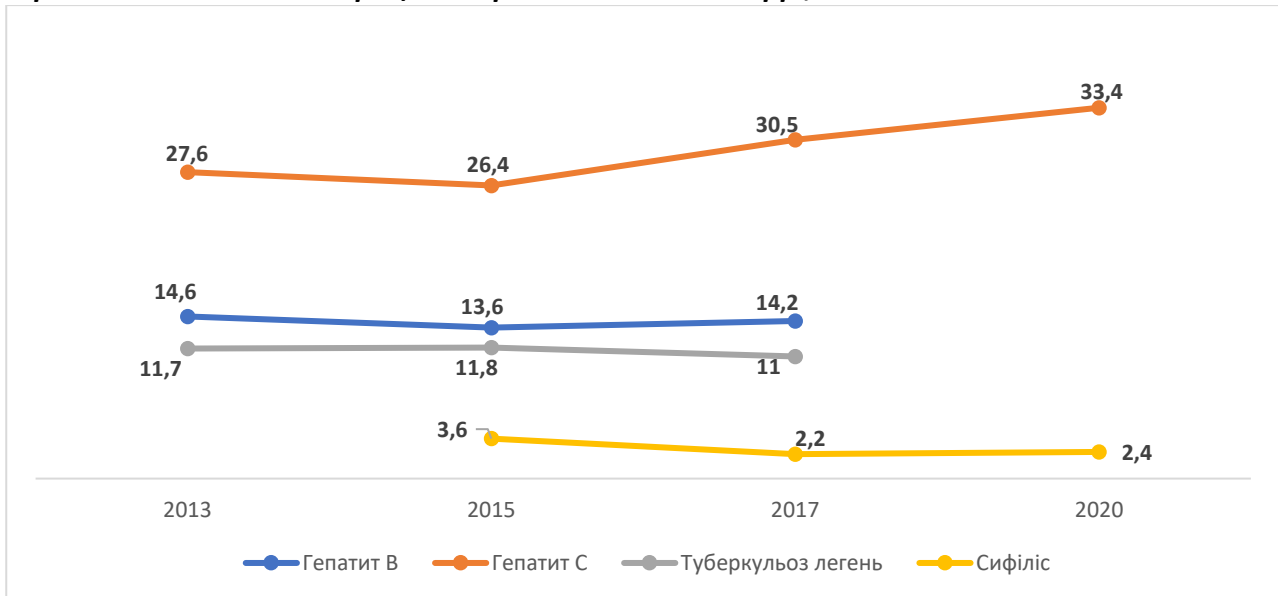
НАЯВНІСТЬ РИЗИКОВАНИХ ІН'ЄКЦІЙНИХ ПРАКТИК

Рисунок Д4. Динаміка основних ін'єкційних ризикованих практик, 2011–2020 рр., %

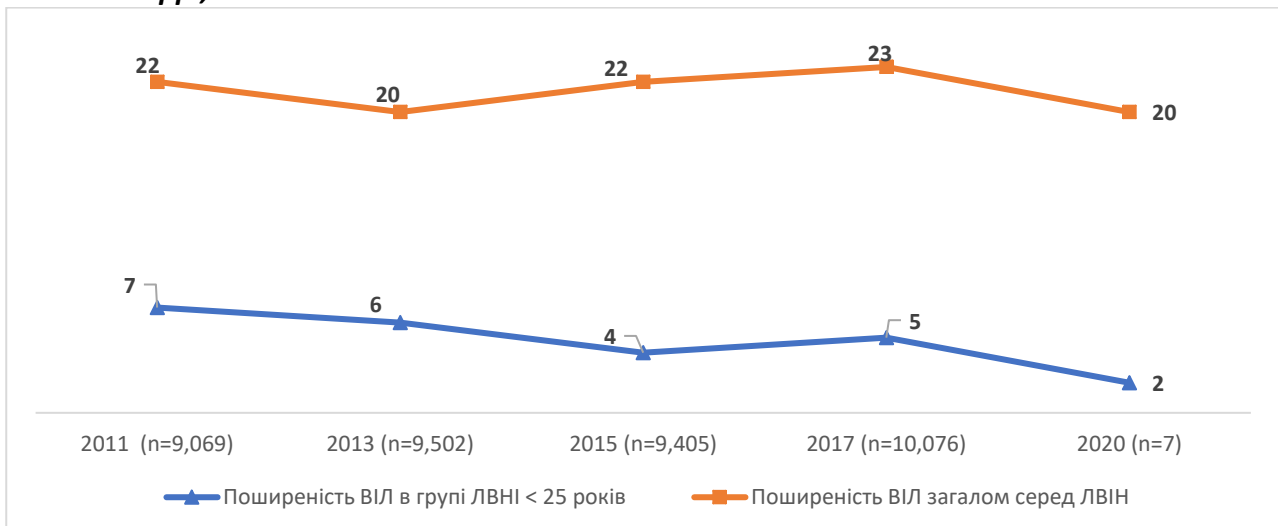
ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ВИЯВЛЕННЯ
ГЕПАТИТУ В, ГЕПАТИТУ С, ТУБЕРКУЛЬОЗУ
ЛЕГЕНЬ ТА СИФІЛІСУ

Рисунок Д5. Динаміка наявності вірусних гепатитів В і С, туберкульозу легень та сифілісу серед ЛВІН за самодекларацією впродовж 2013–2020 рр., %

ПОШИРЕНІСТЬ ТА ЗАХВОРЮВАНІСТЬ
НА ВІЛ-ІНФЕКЦІЮ

Рисунок Д6. Динаміка поширення ВІЛ серед загалу ЛВІН та серед ЛВІН у віці до 25 років, 2011–2020 рр., %

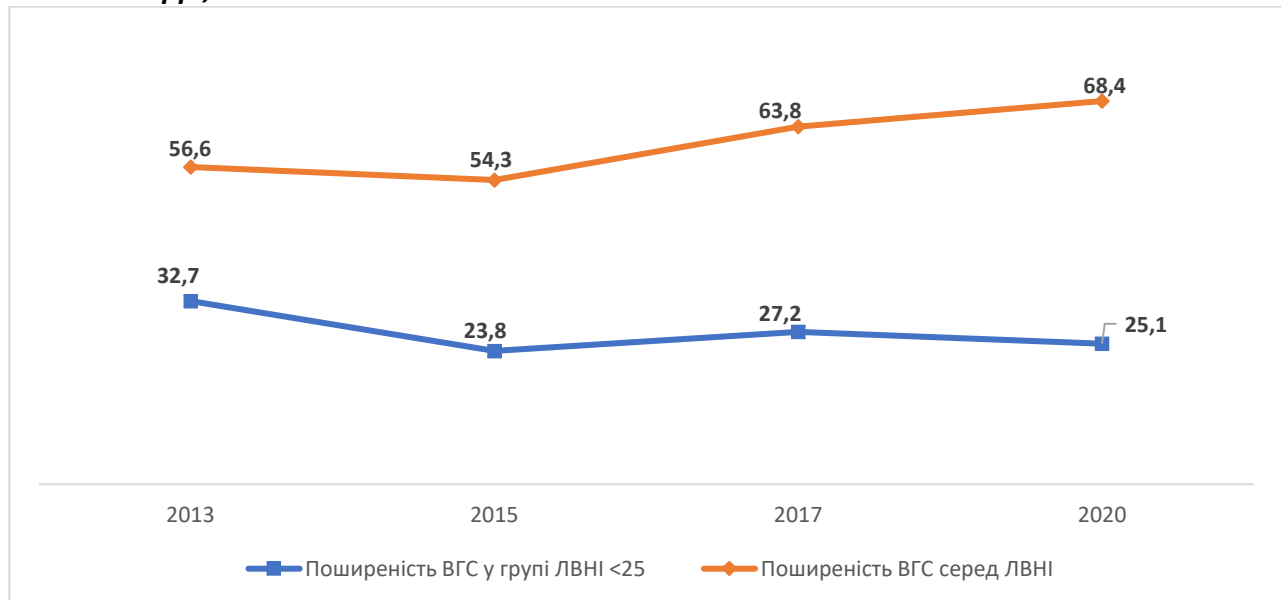

Таблиця Д2. Динаміка річного рівня захворюваності на ВІЛ-інфекцію серед ЛВІН впродовж 2013–2020 рр.

	%	95% ДІ
2013	0,74	0,33-1,14
2015	1,36	0,85-1,87
2017	2,44	1,86-3,02
2020	1,06	0,61-1,52

ПОШИРЕНІСТЬ ГЕПАТИТУ С

Рисунок Д7. Динаміка поширення ВГС серед загалу ЛВІН та серед ЛВІН у віці до 25 років, 2011–2020 рр., %

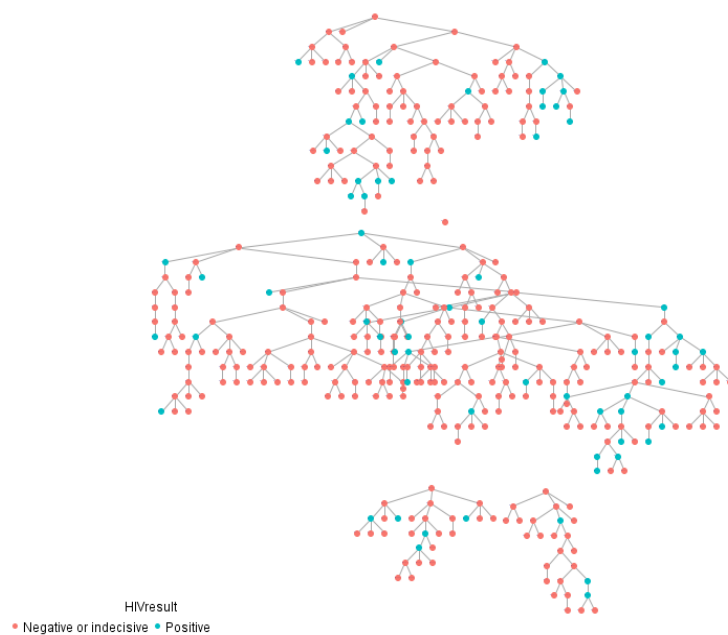

Регіональні показники

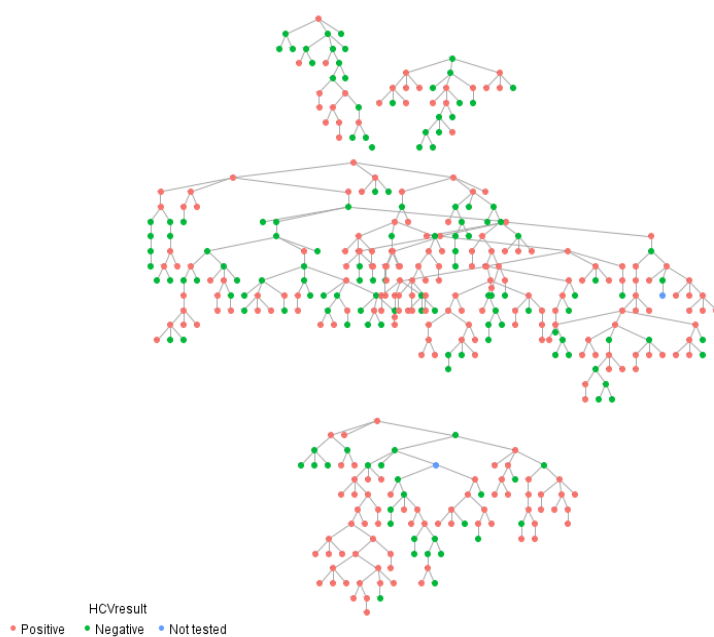
м. Біла Церква

Рисунок 1. Рекрутингова мережа ЛВІН згідно з методикою RDS з деталізацією за результатами тестування на ВІЛ-інфекцію та антитіла до вірусного гепатиту С

Поширеність ВІЛ-інфекції

Поширеність антитіл до вірусного гепатиту С

Таблиця 1. Соціально-демографічні характеристики ЛВІН

		Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Вік	Молодше 25 років	3,3	1,4	5,2
	25-34 роки	37,2	32,2	42,3
	35-44 роки	44,1	39,0	49,3
	45 років і старше	15,4	11,1	19,7
Стать	Чоловіча	85,6	83,0	88,2
	Жіноча	14,4	11,8	17,1
Шлюбний стан	Офіційно одружені або мають постійного партнера	49,4	40,9	58,0
	Неодружені та не мають постійного партнера	50,6	46,9	54,2
Освітній рівень	Початкова освіта (неповних 9 класів)	0,5	0,0	1,0
	Базова (неповна) середня освіта (повних 9 класів)	10,1	7,6	12,5
	Повна загальна	48,1	43,7	52,6
	Незакінчена вища освіта (менше 4 курсів)	20,4	17,4	23,4
	Базова вища освіта (ВНЗ I-II рівнів акредитації, технікум)	8,3	5,6	11,0
	Повна вища освіта (бакалавр, магістр ВНЗ III-IV рівнів акредитації,	12,0	8,1	15,8
	Інше (вказіть)	0,7	-0,2	1,5
Власний дохід за останні 30 днів, грн	< 2200 грн.	21,7	18,6	24,9
	2200-11500 грн.	60,9	56,3	65,6
	> 11500 грн.	17,4	13,9	20,9

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

Таблиця 2. Стаж вживання наркотиків ін'єкційним шляхом, типологія наркотичних речовин та ризиковані ін'єкційні практики

		Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Стаж вживання наркотичних речовин ін'єкційним шляхом	До 2 років включно	3,5	2,1	5,0
	3-5 років	8,9	5,8	12,1
	6-10 років	18,9	15,4	22,5
	11 років і більше	68,6	63,8	73,4
Тип наркотиків, які вживали протягом останніх 30 днів	Тільки опіоїди	87,4	82,7	92,0
	Тільки стимулятори	4,1	1,5	6,8
	Змішане вживання	5,6	3,2	8,1
	Використовували не стерильну (не нову) голку/ шприц під час останньої ін'єкції	3,1	0,8	5,4
	Робили ін'єкцію шприцом, який до цього використала інша особа**	3,9	3,2	4,6
	Використовували свій шприц повторно**	35,1	31,5	38,6
	Купували наркотики вже у наповненому шприці**	6,5	3,7	9,2
Стать	Використовували спільний інструментарій для приготування та розподілу наркотичної речовини**	15,9	10,6	21,2

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

** За останні 30 днів.

Таблиця 3. Основні показники ризикованої сексуальної поведінки

		Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Використання презерватива під час останнього сексуального контакту (серед сексуально активних за останні 30 днів)		39,3	32,8	45,7
Кількість партнерів за останні 30 днів	Не було партнерів	36,8	31,7	42,1
	1 партнер	50,4	45,4	55,2
	2-5 партнерів	10,4	7,5	13,4
	6 та більше партнерів	2,3	1,2	3,5
ВІЛ-статус сексуального партнера (за самодекларацією ЛВІН)	ВІЛ-негативний	24,7	20,5	29,1
	ВІЛ-позитивний	4,5	2,2	6,7
	Невідомий	23,4	17,9	28,9
	Немає постійного сексуального партнера	47,4	42,0	52,7

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

Таблиця 4. Наявність досвіду ув'язнення

	Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Були ув'язнені та звільнились менше року тому	4,8	2,6	6,9
Були ув'язнені та звільнились більше року тому	28,7	23,3	34,3
Не були ув'язнені	63,9	57,8	69,9

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

Таблиця 5. Проходження тестування на ВІЛ

	Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Проходили тестування на ВІЛ протягом останніх 12 місяців та отримали його результат	32,6	27,8	37,4

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

Таблиця 6. Результати тестування на ВІЛ та ВГС

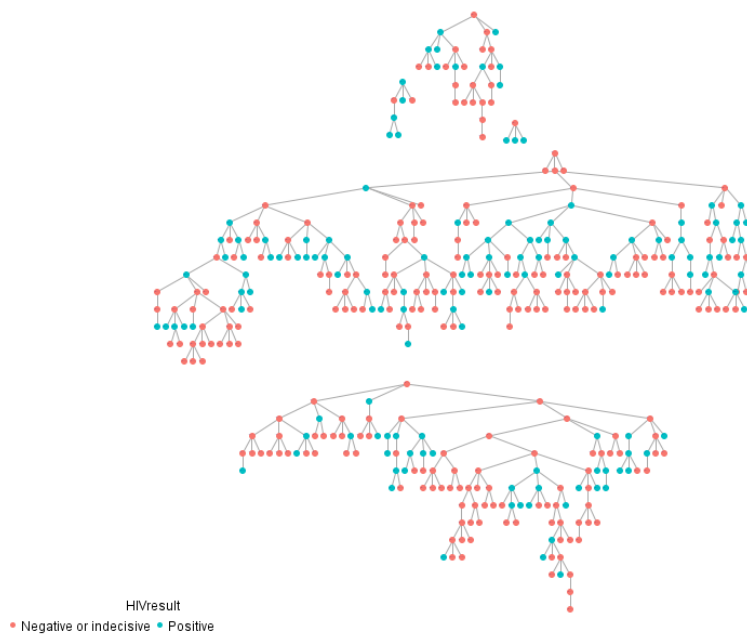
	Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Отримали ВІЛ-позитивний результат в рамках дослідження**	15,9	12,3	19,5
Отримали позитивний результат на антитіла до ВГС в рамках дослідження**	63,4	57,1	69,8

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

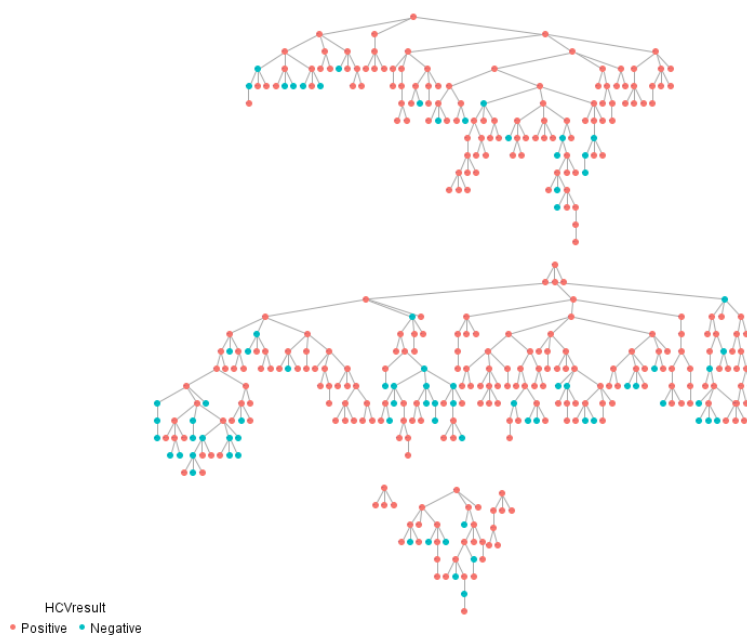
**За результатами швидких тестів.

Рисунок 2. Рекрутингова мережа ЛВІН згідно з методикою RDS з деталізацією за результатами тестування на ВІЛ-інфекцію та антитіла до вірусного гепатиту С

Поширеність ВІЛ-інфекції

Поширеність антитіл до вірусного гепатиту С

Таблиця 7. Соціально-демографічні характеристики ЛВІН

		Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Вік	Молодше 25 років	5,5	2,2	8,9
	25-34 роки	23,7	19,0	28,6
	35-44 роки	50,8	45,3	56,3
	45 років і старше	19,9	15,5	24,3
Стать	Чоловіча	79,5	75,3	83,6
	Жіноча	20,5	16,4	24,7
Шлюбний стан	Офіційно одружені	55,4	44,1	64,8
	Неодружені та не мають постійного партнера	45,6	40,5	50,7
Освітній рівень	Початкова освіта (неповних 9 класів)	1,0	0,1	1,9
	Базова (неповна) середня освіта (повних 9 класів)	13,3	10,1	16,5
	Повна загальна середня освіта (повних 11 класів)	52,7	47,6	57,7
	Незакінчена вища освіта (менше 4 курсів)	5,6	3,7	7,5
	Базова вища освіта (ВНЗ I-II рівнів акредитації, технікум)	15,9	12,4	19,5
	Повна вища освіта (бакалавр, магістр ВНЗ III-IV рівнів акредитації,	7,5	4,9	10,1
	Інше (вказіть)	4,0	2,0	6,0
Власний дохід за останні 30 днів, грн	< 2200 грн.	20,8	17,1	24,6
	2200-11500 грн.	68,3	63,3	73,2
	> 11500 грн.	10,9	7,1	14,7

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

Таблиця 8. Стаж вживання наркотиків ін'єкційним шляхом, типологія наркотичних речовин та ризиковані ін'єкційні практики

		Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Стаж вживання наркотичних речовин ін'єкційним шляхом	До 2 років включно	7,0	4,6	9,4
	3-5 років	8,8	5,7	11,9
	6-10 років	11,6	8,3	14,9
	11 років і більше	72,6	67,4	77,8
Тип наркотиків, які вживали протягом останніх 30 днів	Тільки опіоїди	63,5	58,0	68,9
	Тільки стимулятори	21,2	16,6	25,9
	Змішане вживання	13,3	8,6	18,0
	Використовували не стерильну (не нову) голку/ шприц під час останньої ін'єкції	2,7	1,2	4,2
	Робили ін'єкцію шприцом, який до цього використала інша особа**	0,6	-0,2	1,4
	Використовували свій шприц повторно**	18,9	14,7	23,2
	Купували наркотики вже у наповненому шприці**	4,2	1,7	6,6
Стать	Використовували спільний інструментарій для приготування та розподілу наркотичної речовини**	22,3	17,6	27,0

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

** За останні 30 днів.

Таблиця 9. Основні показники ризикованої сексуальної поведінки

		Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Використання презерватива під час останнього сексуального контакту (серед сексуально активних за останні 30 днів)		40,7	36,4	45,1
Кількість партнерів за останні 30 днів	Не було партнерів	39,2	33,9	44,4
	1 партнер	54,4	49,2	59,7
	2-5 партнерів	5,6	3,3	7,8
	6 та більше партнерів	0,9	0,1	1,6
ВІЛ-статус сексуального партнера (за самодекларацією ЛВІН)	ВІЛ-негативний	31,9	27,4	36,4
	ВІЛ-позитивний	8,7	5,8	11,5
	Невідомий	36,0	31,1	41,0
	Немає постійного сексуального партнера	23,4	18,9	28,0

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

Таблиця 10. Наявність досвіду ув'язнення

	Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Були ув'язнені та звільнились менше року тому	4,5	2,6	6,5
Були ув'язнені та звільнились більше року тому	40,1	35,0	45,2
Не були ув'язнені	55,1	49,9	60,4

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

Таблиця 11. Проходження тестування на ВІЛ

	Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Проходили тестування на ВІЛ протягом останніх 12 місяців та отримали його результат	38,1	32,9	43,3

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

Таблиця 12. Результати тестування на ВІЛ та ВГС

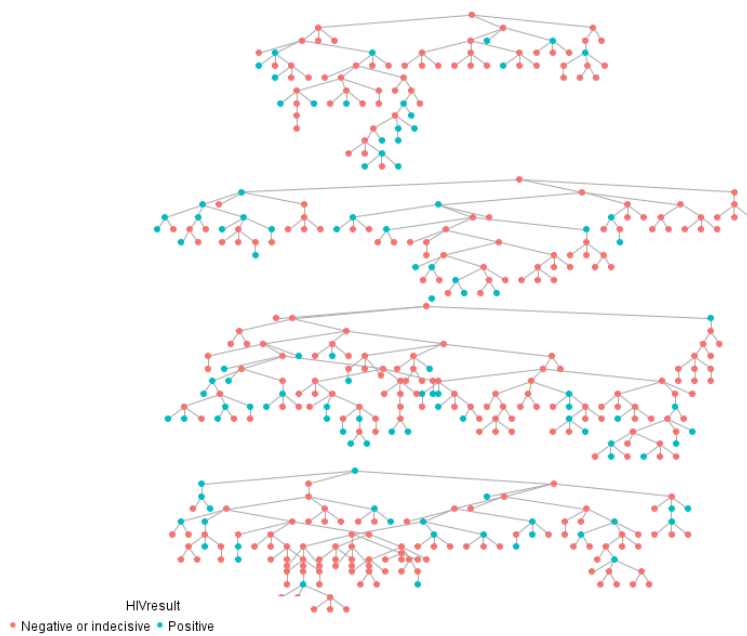
	Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Отримали ВІЛ-позитивний результат в рамках дослідження**	34,6	29,3	40
Отримали позитивний результат на антитіла до ВГС в рамках дослідження**	80,6	76,0	85,3

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

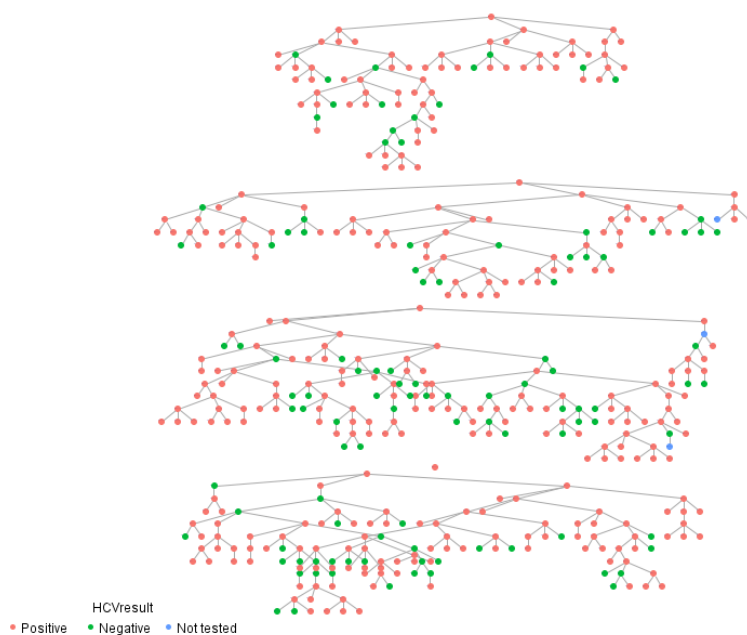
**За результатами швидких тестів.

Рисунок 3. Рекрутингова мережа ЛВІН згідно з методикою RDS з деталізацією за результатами тестування на ВІЛ-інфекцію та антитіла до вірусного гепатиту С

Поширеність ВІЛ-інфекції

Поширеність антитіл до вірусного гепатиту С

Таблиця 13. Соціально-демографічні характеристики ЛВІН

		Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Вік	Молодше 25 років	2,8	1,0	4,6
	25-34 роки	25,2	19,6	30,7
	35-44 роки	39,7	34,6	44,7
	45 років і старше	32,3	26,9	37,9
Стать	Чоловіча	81,7	79,1	84,4
	Жіноча	18,3	15,7	20,9
Шлюбний стан	Офіційно одружені	65,2	52,0	78,4
	Неодружені та не мають постійного партнера	34,8	31,1	38,6
Освітній рівень	Початкова освіта (неповних 9 класів)	11,0	8,6	13,4
	Базова (неповна) середня освіта (повних 9 класів)	17,3	14,8	19,8
	Повна загальна середня освіта (повних 11 класів)	44,7	40,6	48,8
	Незакінчена вища освіта (менше 4 курсів)	7,1	5,0	9,2
	Базова вища освіта (ВНЗ I-II рівнів акредитації, технікум)	13,2	9,6	16,8
	Повна вища освіта (бакалавр, магістр ВНЗ III-IV рівнів акредитації,	2,6	-1,5	6,7
	Інше (вказіть)	4,1	1,2	6,9
Власний дохід за останні 30 днів, грн	< 2200 грн.	25,1	21,8	28,4
	2200-11500 грн.	58,1	53,5	62,7
	> 11500 грн.	16,8	12,8	20,9

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

Таблиця 14. Стаж вживання наркотиків ін'єкційним шляхом, типологія наркотичних речовин та ризиковані ін'єкційні практики

		Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Стаж вживання наркотичних речовин ін'єкційним шляхом	До 2 років включно	3,7	2,0	5,3
	3-5 років	7,39	4,9	9,9
	6-10 років	13,6	10,0	17,3
	11 років і більше	75,31	70,7	79,9
Тип наркотиків, які вживали протягом останніх 30 днів	Тільки опіоїди	59,4	52,8	66,0
	Тільки стимулятори	23,92	19,0	28,8
	Змішане вживання	15,5	11,6	19,5
	Використовували не стерильну (не нову) голку/ шприц під час останньої ін'єкції	2,6	0,1	5,1
	Робили ін'єкцію шприцом, який до цього використала інша особа**	11,1	3,4	18,5
	Використовували свій шприц повторно**	44,8	41,1	48,4
	Купували наркотики вже у наповненому шприці**	44,4	40,7	48,0
Стать	Використовували спільний інструментарій для приготування та розподілу наркотичної речовини**	23,6	19,3	28,0

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

** За останні 30 днів.

Таблиця 15. Основні показники ризикованої сексуальної поведінки

		Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Використання презерватива під час останнього сексуального контакту (серед сексуально активних за останні 30 днів)		31,5	26,6	36,4
Кількість партнерів за останні 30 днів	Не було партнерів	35,9	31,1	40,7
	1 партнер	50,2	45,2	55,1
	2-5 партнерів	10,9	7,9	14,0
	6 та більше партнерів	3,0	1,4	4,7
ВІЛ-статус сексуального партнера (за самодекларацією ЛВІН)	ВІЛ-негативний	31,3	26,8	35,8
	ВІЛ-позитивний	4,9	2,7	7,0
	Невідомий	45,9	39,2	52,5
	Немає постійного сексуального партнера	18,0	14,4	21,7

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

Таблиця 16. Наявність досвіду ув'язнення

	Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Були ув'язнені та звільнились менше року тому	4,6	2,3	6,9
Були ув'язнені та звільнились більше року тому	38,2	33,5	43,0
Не були ув'язнені	55,9	50,7	61,0

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

Таблиця 17. Проходження тестування на ВІЛ

	Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Проходили тестування на ВІЛ протягом останніх 12 місяців та отримали його результат	15,5	12,0	18,9

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

Таблиця 18. Результати тестування на ВІЛ та ВГС

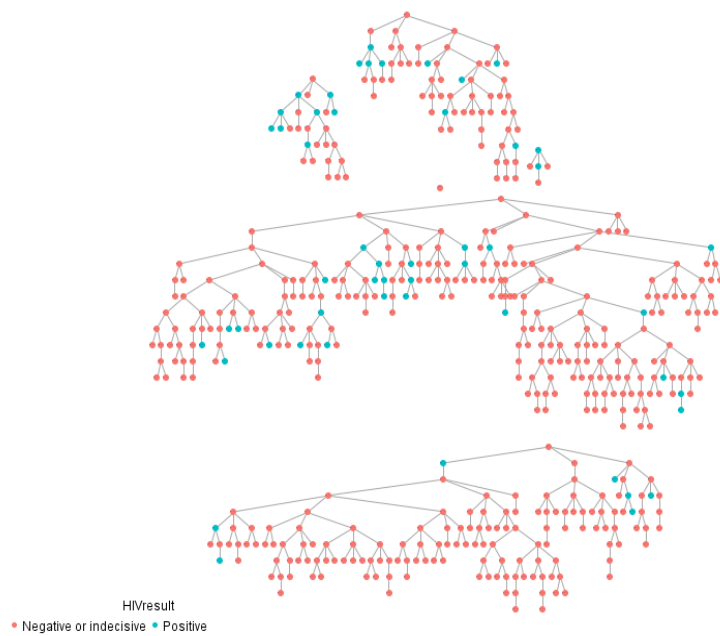
	Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Отримали ВІЛ-позитивний результат в рамках дослідження**	23,0	19,1	27,0
Отримали позитивний результат на антитіла до ВГС в рамках дослідження**	76,3	71,7	80,8

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

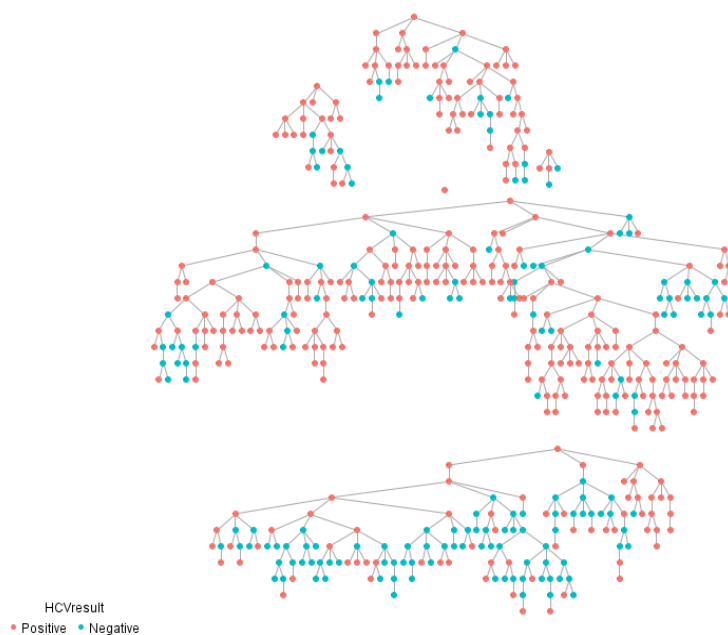
**За результатами швидких тестів.

Рисунок 4. Рекрутингова мережа ЛВІН згідно з методикою RDS з деталізацією за результатами тестування на ВІЛ-інфекцію та антитіла до вірусного гепатиту С

Поширеність ВІЛ-інфекції

Поширеність антитіл до вірусноно гепатиту С

Таблиця 19. Соціально-демографічні характеристики ЛВІН

		Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Вік	Молодше 25 років	8,7	6,3	11,2
	25-34 роки	43,1	38,3	47,9
	35-44 роки	34,0	30,0	38,0
	45 років і старше	14,2	10,9	17,5
Стать	Чоловіча	89,3	86,5	92,1
	Жіноча	10,7	7,9	13,5
Шлюбний стан	Офіційно одружені	50,0	41,2	58,8
	Неодружені та не мають постійного партнера	50,0	46,5	53,5
Освітній рівень	Початкова освіта (неповних 9 класів)	0,3	0,2	0,4
	Базова (неповна) середня освіта (повних 9 класів)	3,5	2,0	5,1
	Повна загальна середня освіта (повних 11 класів)	44,3	41,1	47,6
	Незакінчена вища освіта (менше 4 курсів)	6,9	4,6	9,2
	Базова вища освіта (ВНЗ I-II рівнів акредитації, технікум)	38,6	35,7	41,5
	Повна вища освіта (бакалавр, магістр ВНЗ III-IV рівнів акредитації,	6,3	4,5	8,1
	Інше (вказіть)			
Власний дохід за останні 30 днів, грн	< 2200 грн.	25,4	21,7	29,1
	2200-11500 грн.	66,2	62,2	70,2
	> 11500 грн.	8,4	6,1	10,7

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

Таблиця 20. Стаж вживання наркотиків ін'єкційним шляхом, типологія наркотичних речовин та ризиковані ін'єкційні практики

		Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Стаж вживання наркотичних речовин ін'єкційним шляхом	До 2 років включно	6,3	4,5	8,0
	3-5 років	16,7	13,3	20,0
	6-10 років	21,4	18,0	24,8
	11 років і більше	55,7	51,1	60,3
Тип наркотиків, які вживали протягом останніх 30 днів	Тільки опіоїди	61,8	56,9	66,8
	Тільки стимулятори	15,8	12,3	19,4
	Змішане вживання	18,3	14,6	22,0
	Використовували не стерильну (не нову) голку/ шприц під час останньої ін'єкції	2,5		
	Робили ін'єкцію шприцом, який до цього використала інша особа**	1,0	0,7	1,2
	Використовували свій шприц повторно**	41,4	38,2	44,5
	Купували наркотики вже у наповненому шприці**	11,1	8,7	13,6
Стать	Використовували спільний інструментарій для приготування та розподілу наркотичної речовини**	17,3	13,5	21,1

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

** За останні 30 днів.

Таблиця 21. Основні показники ризикованої сексуальної поведінки

		Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Використання презерватива під час останнього сексуального контакту (серед сексуально активних за останні 30 днів)		41,3	36,0	46,7
Кількість партнерів за останні 30 днів	Не було партнерів	37,1	32,6	41,2
	1 партнер	56,2	51,9	60,5
	2-5 партнерів	6,7	4,7	8,6
	6 та більше партнерів	-	-	-
ВІЛ-статус сексуального партнера (за самодекларацією ЛВІН)	ВІЛ-негативний	31,4	27,4	35,6
	ВІЛ-позитивний	2,7	1,0	4,5
	Невідомий	27,1	20,7	33,5
	Немає постійного сексуального партнера	38,7	34,7	42,8

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

Таблиця 22. Наявність досвіду ув'язнення

	Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Були ув'язнені та звільнились менше року тому	3,6	2,0	5,1
Були ув'язнені та звільнились більше року тому	40,8	36,4	45,4
Не були ув'язнені	51,4	46,6	56,4

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

Таблиця 23. Проходження тестування на ВІЛ

	Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Проходили тестування на ВІЛ протягом останніх 12 місяців та отримали його результат	50,4	45,4	55,3

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

Таблиця 24. Результати тестування на ВІЛ та ВГС

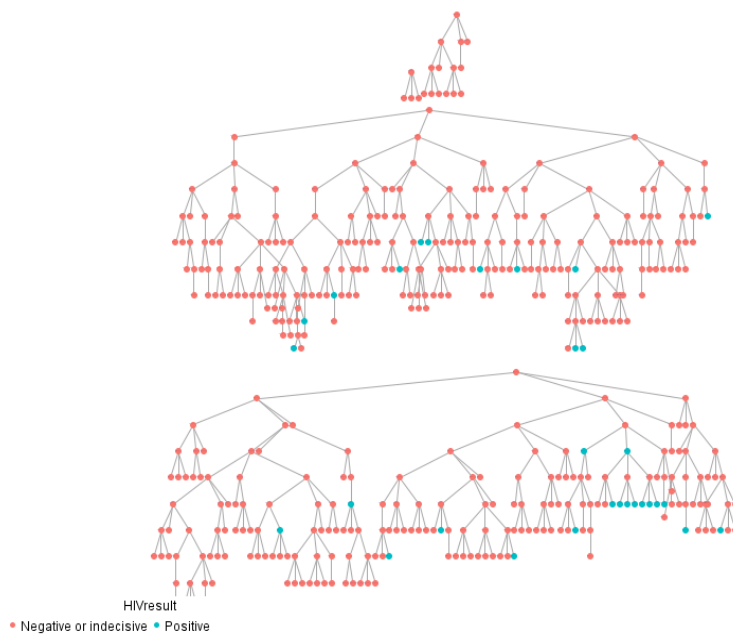
	Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Отримали ВІЛ-позитивний результат в рамках дослідження**	10,8	7,5	14,1
Отримали позитивний результат на антитіла до ВГС в рамках дослідження**	66,9	60,8	73,1

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

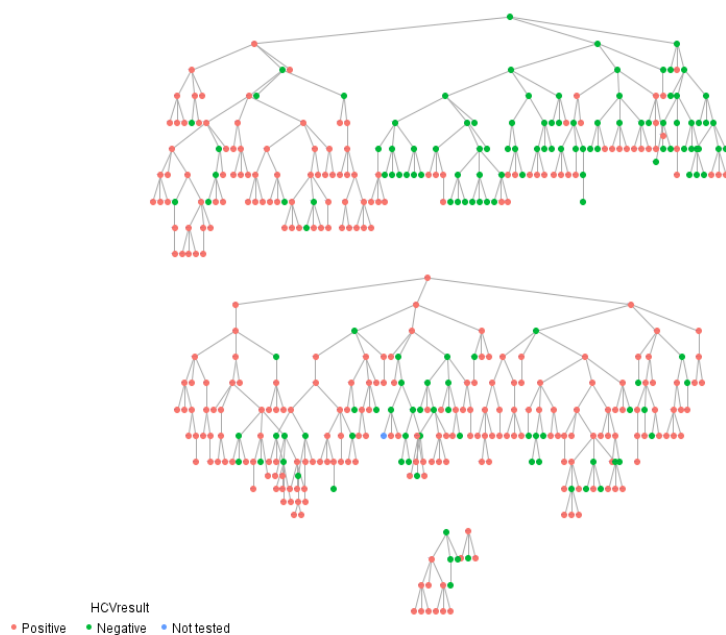
**За результатами швидких тестів.

Рисунок 5. Рекрутингова мережа ЛВІН згідно з методикою RDS з деталізацією за результатами тестування на ВІЛ-інфекцію та антитіла до вірусного гепатиту С

Поширеність ВІЛ-інфекції

Поширеність антитіл до вірусного гепатиту С

Таблиця 25. Соціально-демографічні характеристики ЛВІН

		Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Вік	Молодше 25 років	6,1	3,5	8,6
	25-34 роки	28,5	24,5	32,6
	35-44 роки	48,7	43,9	53,6
	45 років і старше	16,7	12,5	20,9
Стать	Чоловіча	74,4	69,4	79,4
	Жіноча	25,6	20,6	30,6
Шлюбний стан	Офіційно одружені	63,9	51,1	76,7
	Неодружені та не мають постійного партнера	36,1	30,1	41,4
Освітній рівень	Початкова освіта (неповних 9 класів)	0,8	0,0	1,6
	Базова (неповна) середня освіта (повних 9 класів)	12,2	9,0	15,4
	Повна загальна середня освіта (повних 11 класів)	44,5	39,5	49,5
	Незакінчена вища освіта (менше 4 курсів)	9,3	6,2	12,5
	Базова вища освіта (ВНЗ I-II рівнів акредитації, технікум)	21,1	17,3	24,9
	Повна вища освіта (бакалавр, магістр ВНЗ III-IV рівнів акредитації,	10,6	7,6	13,7
	Інше (вказіть)	1,4	0,5	2,4
Власний дохід за останні 30 днів, грн	< 2200 грн.	12,9	10,0	15,9
	2200-11500 грн.	73,1	68,8	77,4
	> 11500 грн.	14,0	10,7	17,2

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

Таблиця 26. Стаж вживання наркотиків ін'єкційним шляхом, типологія наркотичних речовин та ризиковані ін'єкційні практики

		Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Стаж вживання наркотичних речовин ін'єкційним шляхом	До 2 років включно	3,6	2,3	5,0
	3-5 років	9,3	6,2	12,5
	6-10 років	12,9	9,4	16,4
	11 років і більше	74,2	69,1	79,2
Тип наркотиків, які вживали протягом останніх 30 днів	Тільки опіоїди	77,2	73,0	81,3
	Тільки стимулятори	12,9	9,7	16,1
	Змішане вживання	9,2	5,9	12,5
	Використовували не стерильну (не нову) голку/ шприц під час останньої ін'єкції	2,5	1,0	3,9
	Робили ін'єкцію шприцом, який до цього використала інша особа**	4,8	2,4	7,1
	Використовували свій шприц повторно**	48,7	43,2	54,2
	Купували наркотики вже у наповненому шприці**	5,9	3,7	8,0
Стать	Використовували спільний інструментарій для приготування та розподілу наркотичної речовини**	30,1	25,8	34,3

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

** За останні 30 днів.

Таблиця 27. Основні показники ризикованої сексуальної поведінки

		Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Використання презерватива під час останнього сексуального контакту (серед сексуально активних за останні 30 днів)		38,5	33,3	43,8
Кількість партнерів за останні 30 днів	Не було партнерів	25,1	20,7	29,6
	1 партнер	63,1	58,4	67,9
	2-5 партнерів	10,8	7,9	13,7
	6 та більше партнерів	1,0	0,1	1,8
ВІЛ-статус сексуального партнера (за самодекларацією ЛВІН)	ВІЛ-негативний	27,1	23,0	31,3
	ВІЛ-позитивний	0,7	0,1	1,2
	Невідомий	43,0	38,5	47,6
	Немає постійного сексуального партнера	29,1	24,7	33,5

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

Таблиця 28. Наявність досвіду ув'язнення

	Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Були ув'язнені та звільнились менше року тому	1,7	0,6	2,7
Були ув'язнені та звільнились більше року тому	29,9	25,4	34,4
Не були ув'язнені	68,2	63,6	72,8

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

Таблиця 29. Проходження тестування на ВІЛ

	Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Проходили тестування на ВІЛ протягом останніх 12 місяців та отримали його результат	30,7	25,9	35,5

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

Таблиця 30. Результати тестування на ВІЛ та ВГС

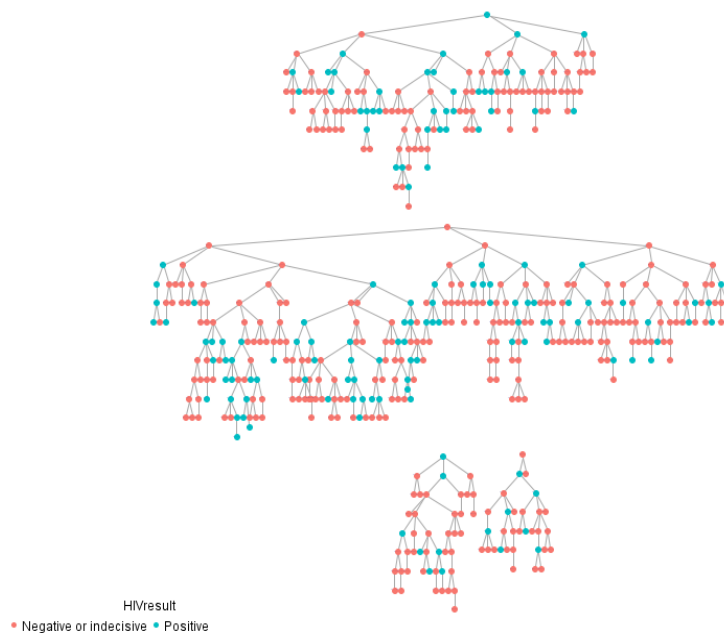
	Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Отримали ВІЛ-позитивний результат в рамках дослідження**	7,1	4,5	9,4
Отримали позитивний результат на антитіла до ВГС в рамках дослідження**	69	61,3	76,6

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

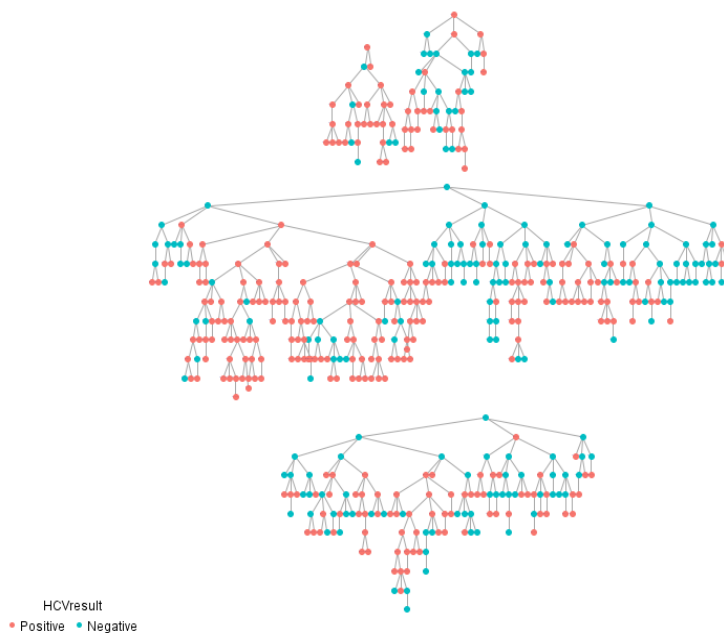
**За результатами швидких тестів.

Рисунок 6. Рекрутингова мережа ЛВІН згідно з методикою RDS з деталізацією за результатами тестування на ВІЛ-інфекцію та антитіла до вірусного гепатиту С

Поширеність ВІЛ-інфекції

Поширеність антитіл до вірусного гепатиту С

Таблиця 31. Соціально-демографічні характеристики ЛВІН

		Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Вік	Молодше 25 років	2,1	0,8	3,3
	25-34 роки	20,9	17,1	24,6
	35-44 роки	44,3	40,2	48,5
	45 років і старше	32,7	28,7	36,8
Стать	Чоловіча	76,6	72,6	80,6
	Жіноча	23,4	19,5	27,4
Шлюбний стан	Офіційно одружені	59,4	48,9	
	Неодружені та не мають постійного партнера	40,6	36,3	45,0
Освітній рівень	Початкова освіта (неповних 9 класів)	-		
	Базова (неповна) середня освіта (повних 9 класів)	6,3	4,1	8,4
	Повна загальна середня освіта (повних 11 класів)	52,4	47,6	57,1
	Незакінчена вища освіта (менше 4 курсів)	22,0	18,2	25,7
	Базова вища освіта (ВНЗ I-II рівнів акредитації, технікум)	14,7	11,8	17,6
	Повна вища освіта (бакалавр, магістр ВНЗ III-IV рівнів акредитації,	4,8	2,9	6,7
	Інше (вказіть)	-		
Власний дохід за останні 30 днів, грн	< 2200 грн.	18,3	15,8	20,8
	2200-11500 грн.	77,0	73,3	80,7
	> 11500 грн.	4,7	2,2	7,2

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

Таблиця 32. Стаж вживання наркотиків ін'єкційним шляхом, типологія наркотичних речовин та ризиковані ін'єкційні практики

		Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Стаж вживання наркотичних речовин ін'єкційним шляхом	До 2 років включно	2,1	0,7	3,5
	3-5 років	4,6	2,7	6,4
	6-10 років	4,8	2,9	6,6
	11 років і більше	88,6	85,8	91,4
Тип наркотиків, які вживали протягом останніх 30 днів	Тільки опіоїди	66,8	62,2	71,4
	Тільки стимулятори	15,7	12,1	19,3
	Змішане вживання	17,3	13,7	20,9
	Використовували не стерильну (не нову) голку/ шприц під час останньої ін'єкції	0,3	-0,1	0,6
	Робили ін'єкцію шприцом, який до цього використала інша особа**	1,2	0,2	2,1
	Використовували свій шприц повторно**	23,8	19,8	27,8
	Купували наркотики вже у наповненому шприці**	35,9	31,0	40,9
Стать	Використовували спільний інструментарій для приготування та розподілу наркотичної речовини**	21,3	17,3	25,3

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

** За останні 30 днів.

Таблиця 33. Основні показники ризикованої сексуальної поведінки

		Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Використання презерватива під час останнього сексуального контакту (серед сексуально активних за останні 30 днів)		56,2	50,0	62,2
Кількість партнерів за останні 30 днів	Не було партнерів	34,6	30,0	39,2
	1 партнер	50,8	45,8	55,8
	2-5 партнерів	14,3	10,8	17,7
	6 та більше партнерів	0,4	-0,1	0,8
ВІЛ-статус сексуального партнера (за самодекларацією ЛВІН)	ВІЛ-негативний	38,3	33,6	43,2
	ВІЛ-позитивний	6,5	4,0	9,1
	Невідомий	16,6	13,0	20,1
	Немає постійного сексуального партнера	38,6	34,1	43,0

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

Таблиця 34. Наявність досвіду ув'язнення

	Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Були ув'язнені та звільнились менше року тому	2,6	1,2	3,9
Були ув'язнені та звільнились більше року тому	38,4	33,8	43,1
Не були ув'язнені	59,0	54,2	63,7

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

Таблиця 35. Проходження тестування на ВІЛ

	Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Проходили тестування на ВІЛ протягом останніх 12 місяців та отримали його результат	52,0	47,9	56,3

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

Таблиця 36. Результати тестування на ВІЛ та ВГС

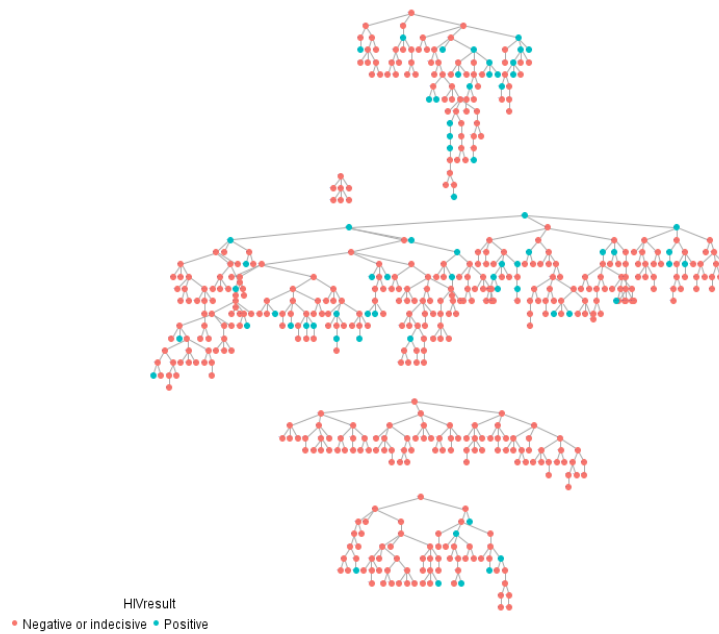
	Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Отримали ВІЛ-позитивний результат в рамках дослідження**	27,5	23,4	31,7
Отримали позитивний результат на антитіла до ВГС в рамках дослідження**	64	58,1	69,9

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

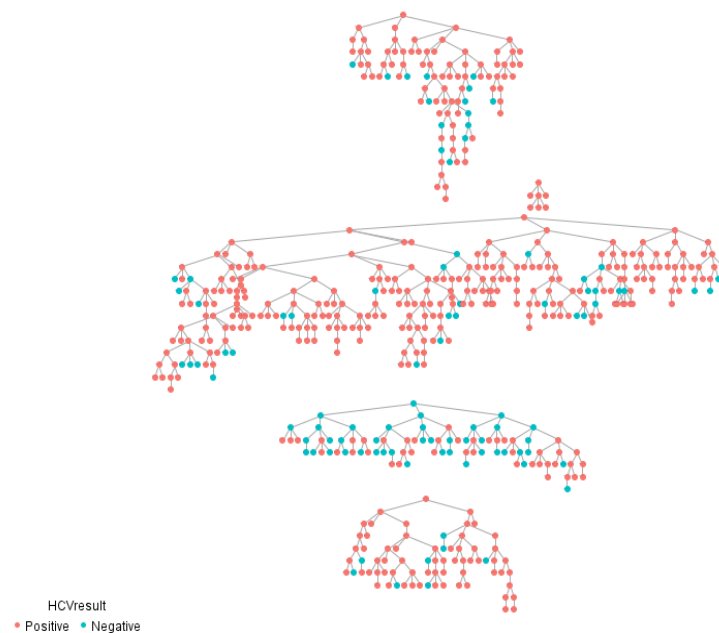
**За результатами швидких тестів.

Рисунок 7. Рекрутингова мережа ЛВІН згідно з методикою RDS з деталізацією за результатами тестування на ВІЛ-інфекцію та антитіла до вірусного гепатиту С

Поширеність ВІЛ-інфекції

Поширеність антитіл до вірусного гепатиту С

Таблиця 37. Соціально-демографічні характеристики ЛВІН

		Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Вік	Молодше 25 років	3,4	2,0	4,7
	25-34 роки	37,4	31,8	43,0
	35-44 роки	47,9	41,8	54,0
	45 років і старше	11,4	7,5	15,3
Стать	Чоловіча	85,6	82,9	88,3
	Жіноча	14,4	11,7	17,1
Шлюбний стан	Офіційно одружені	44,4	30,5	58,2
	Неодружені та не мають постійного партнера	55,6	51,1	60,2
Освітній рівень	Початкова освіта (неповних 9 класів)	0,2	0,0	0,3
	Базова (неповна) середня освіта (повних 9 класів)	7,1	4,3	10,1
	Повна загальна середня освіта (повних 11 класів)	55,1	50,0	60,3
	Незакінчена вища освіта (менше 4 курсів)	6,2	4,4	8,0
	Базова вища освіта (ВНЗ I-II рівнів акредитації, технікум)	25,0	20,9	29,0
	Повна вища освіта (бакалавр, магістр ВНЗ III-IV рівнів акредитації,	6,3	1,9	10,7
	Інше (вказіть)	0,1	0,0	0,1
Власний дохід за останні 30 днів, грн	< 2200 грн.	19,4	15,0	24,0
	2200-11500 грн.	71,9	66,3	77,4
	> 11500 грн.	8,7	5,1	12,2

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

Таблиця 38. Стаж вживання наркотиків ін'єкційним шляхом, типологія наркотичних речовин та ризиковані ін'єкційні практики

		Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Стаж вживання наркотичних речовин ін'єкційним шляхом	До 2 років включно	6,9	4,7	9,0
	3-5 років	4,8	2,5	7,1
	6-10 років	18,6	14,0	23,2
	11 років і більше	69,7	64,0	75,4
Тип наркотиків, які вживали протягом останніх 30 днів	Тільки опіоїди	79,8	74,0	85,6
	Тільки стимулятори	5,7	2,2	9,3
	Змішане вживання	12,5	8,7	16,1
	Використовували не стерильну (не нову) голку/ шприц під час останньої ін'єкції	0,6	-0,4	1,6
	Робили ін'єкцію шприцом, який до цього використала інша особа**	1,1	0,2	2,0
	Використовували свій шприц повторно**	17,0	10,9	23,1
	Купували наркотики вже у наповненому шприці**	9,1	-1,0	19,1
Стать	Використовували спільний інструментарій для приготування та розподілу наркотичної речовини**	5,5	-4,1	15,2

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

** За останні 30 днів.

Таблиця 39. Основні показники ризикованої сексуальної поведінки

		Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Використання презерватива під час останнього сексуального контакту (серед сексуально активних за останні 30 днів)		40,8	34,1	47,6
Кількість партнерів за останні 30 днів	Не було партнерів	41,9	37,6	46,2
	1 партнер	50,4	45,4	55,3
	2-5 партнерів	7,6	5,4	9,9
	6 та більше партнерів	0,1	-0,1	0,3
ВІЛ-статус сексуального партнера (за самодекларацією ЛВІН)	ВІЛ-негативний	22,0	18,2	25,9
	ВІЛ-позитивний	2,5	0,7	4,2
	Невідомий	30,7	25,2	36,0
	Немає постійного сексуального партнера	44,8	39,8	49,9

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

Таблиця 40. Наявність досвіду ув'язнення

	Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Були ув'язнені та звільнились менше року тому	3,8	1,8	5,7
Були ув'язнені та звільнились більше року тому	31,7	27,1	36,2
Не були ув'язнені	63,7	59,0	68,4

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

Таблиця 41. Проходження тестування на ВІЛ

	Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Проходили тестування на ВІЛ протягом останніх 12 місяців та отримали його результат	34,4	29,9	39,0

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

Таблиця 42. Результати тестування на ВІЛ та ВГС

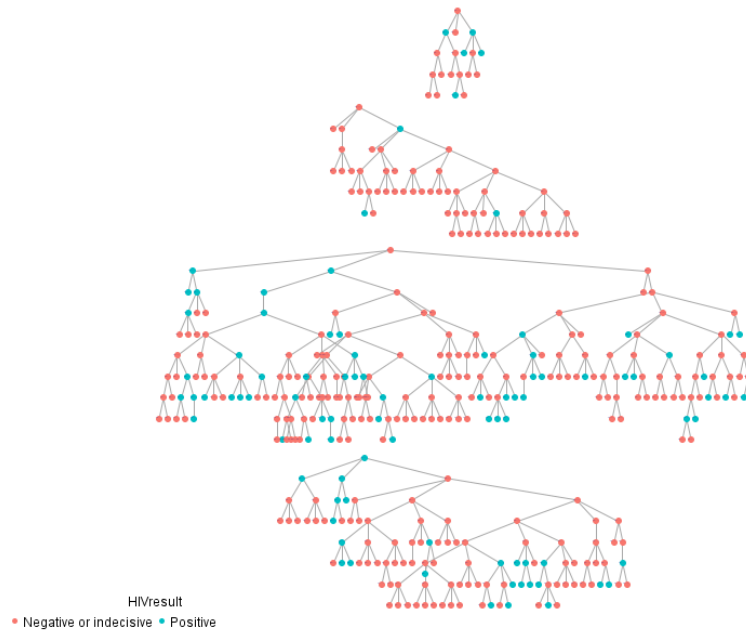
	Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Отримали ВІЛ-позитивний результат в рамках дослідження**	11,9	8,2	15,7
Отримали позитивний результат на антитіла до ВГС в рамках дослідження**	82,3	77,2	87,3

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

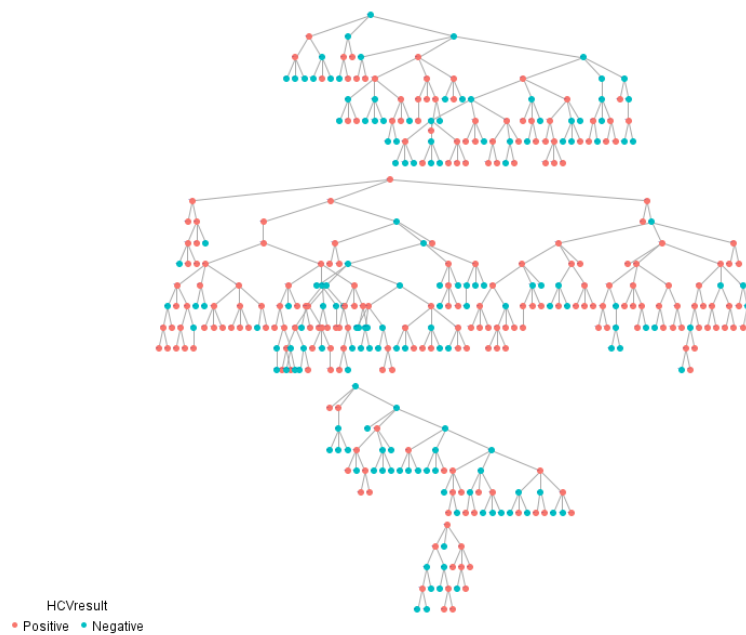
**За результатами швидких тестів.

Рисунок 8. Рекрутингова мережа ЛВІН згідно з методикою RDS з деталізацією за результатами тестування на ВІЛ-інфекцію та антитіла до вірусного гепатиту С

Поширеність ВІЛ-інфекції

Поширеність антитіл до вірусного гепатиту С

Таблиця 43. Соціально-демографічні характеристики ЛВІН

		Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Вік	Молодше 25 років	15,5	11,0	20,0
	25-34 роки	18,9	14,7	23,0
	35-44 роки	42,5	37,3	47,8
	45 років і старше	23,1	18,6	27,7
Стать	Чоловіча	77,9	73,1	82,7
	Жіноча	22,1	17,3	26,9
Шлюбний стан	Офіційно одружені	36,0	25,4	46,4
	Неодружені та не мають постійного партнера	64,1	59,5	68,7
Освітній рівень	Початкова освіта (неповних 9 класів)	0,2	-0,1	0,4
	Базова (неповна) середня освіта (повних 9 класів)	11,5	7,7	15,3
	Повна загальна середня освіта (повних 11 класів)	62,2	57,1	67,2
	Незакінчена вища освіта (менше 4 курсів)	7,4	4,4	10,5
	Базова вища освіта (ВНЗ I-II рівнів акредитації, технікум)	17,0	13,3	20,6
	Повна вища освіта (бакалавр, магістр ВНЗ III-IV рівнів акредитації,	1,7	0,4	2,9
	Інше (вкажіть)			
Власний дохід за останні 30 днів, грн	< 2200 грн.	18,8	15,5	22,2
	2200-11500 грн.	74,5	69,4	79,5
	> 11500 грн.	6,7	3,4	10,1

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

Таблиця 44. Стаж вживання наркотиків ін'єкційним шляхом, типологія наркотичних речовин та ризиковані ін'єкційні практики

		Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Стаж вживання наркотичних речовин ін'єкційним шляхом	До 2 років включно	13,2	10,4	16,0
	3-5 років	16,8	13,0	20,7
	6-10 років	13,3	9,5	17,2
	11 років і більше	56,7	51,3	62,2
Тип наркотиків, які вживали протягом останніх 30 днів	Тільки опіоїди	74,0	69,1	78,8
	Тільки стимулятори	24,3	19,4	29,1
	Змішане вживання	1,6	0,4	2,7
	Використовували не стерильну (не нову) голку/ шприц під час останньої ін'єкції	5,5	3,4	7,7
	Робили ін'єкцію шприцом, який до цього використала інша особа**	4,4	2,5	6,4
	Використовували свій шприц повторно**	14,8	11,3	18,4
	Купували наркотики вже у наповненому шприці**	45,5	40,6	50,4
Стать	Використовували спільний інструментарій для приготування та розподілу наркотичної речовини**	7,3	-0,4	15,0

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

** За останні 30 днів.

Таблиця 45. Основні показники ризикованої сексуальної поведінки

		Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Використання презерватива під час останнього сексуального контакту (серед сексуально активних за останні 30 днів)		66,6	60,2	73,0
Кількість партнерів за останні 30 днів	Не було партнерів	42,7	37,4	48,0
	1 партнер	46,8	41,4	52,2
	2-5 партнерів	9,4	6,6	12,3
	6 та більше партнерів	1,1	0,0	2,1
ВІЛ-статус сексуального партнера (за самодекларацією ЛВІН)	ВІЛ-негативний	9,6	6,8	12,3
	ВІЛ-позитивний	1,7	0,5	2,8
	Невідомий	55,8	50,6	60,9
	Немає постійного сексуального партнера	33,0	28,2	37,8

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

Таблиця 46. Наявність досвіду ув'язнення

	Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Були ув'язнені та звільнились менше року тому	1,6	0,4	2,7
Були ув'язнені та звільнились більше року тому	21,1	16,8	25,3
Не були ув'язнені	74,6	69,9	79,2

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

Таблиця 47. Проходження тестування на ВІЛ

	Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Проходили тестування на ВІЛ протягом останніх 12 місяців та отримали його результат	11,5	8,0	15,0

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

Таблиця 48. Результати тестування на ВІЛ та ВГС

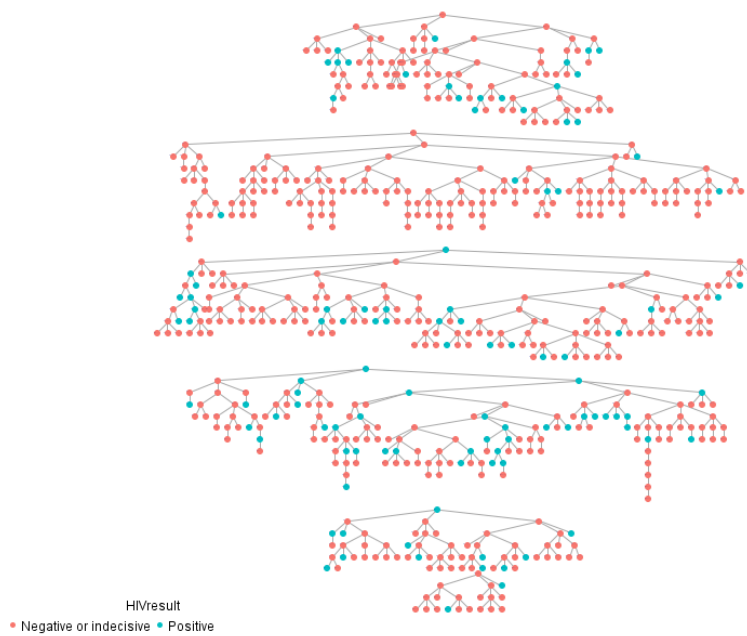
	Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Отримали ВІЛ-позитивний результат в рамках дослідження**	23,7	18,7	28,7
Отримали позитивний результат на антитіла до ВГС в рамках дослідження**	60,7	55,2	66,2

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

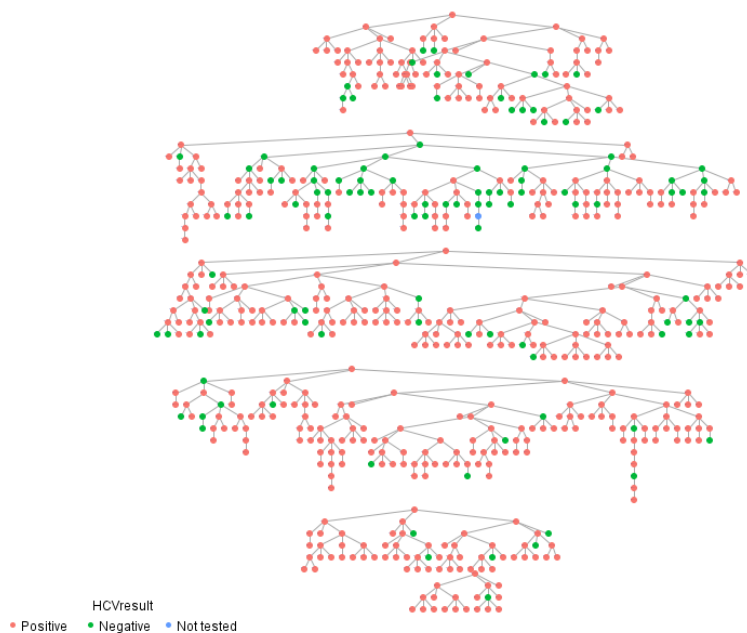
**За результатами швидких тестів.

Рисунок 9. Рекрутингова мережа ЛВІН згідно з методикою RDS з деталізацією за результатами тестування на ВІЛ-інфекцію та антитіла до вірусного гепатиту С

Поширеність ВІЛ-інфекції

Поширеність антитіл до вірусного гепатиту С

Таблиця 49. Соціально-демографічні характеристики ЛВІН

		Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Вік	Молодше 25 років	4,0	1,9	6,0
	25-34 роки	33,1	28,7	37,5
	35-44 роки	51,2	47,0	55,4
	45 років і старше	11,8	9,1	14,5
Стать	Чоловіча	82,2	79,1	85,4
	Жіноча	17,8	14,6	21,0
Шлюбний стан	Офіційно одружені	53,8	43,8	63,9
	Неодружені та не мають постійного партнера	46,2	41,3	51,0
Освітній рівень	Початкова освіта (неповних 9 класів)	4,3	2,6	5,9
	Базова (неповна) середня освіта (повних 9 класів)	17,8	14,9	20,8
	Повна загальна середня освіта (повних 11 класів)	31,8	27,9	35,7
	Незакінчена вища освіта (менше 4 курсів)	10,0	7,5	12,5
	Базова вища освіта (ВНЗ I-II рівнів акредитації, технікум)	26,4	22,5	30,4
	Повна вища освіта (бакалавр, магістр ВНЗ III-IV рівнів акредитації,	9,0	6,7	11,2
	Інше (вказіть)	0,3	-0,1	0,7
	Не знаю / не пам'ятаю (не зачитувати)	0,1	0,0	0,2
	Відмова від відповіді	0,4	-0,1	0,9
Власний дохід за останні 30 днів, грн	< 2200 грн.	15,9	12,9	19,0
	2200-11500 грн.	60,4	56,0	64,9
	> 11500 грн.	23,7	19,8	27,5

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

Таблиця 50. Стаж вживання наркотиків ін'єкційним шляхом, типологія наркотичних речовин та ризиковані ін'єкційні практики

		Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Стаж вживання наркотичних речовин ін'єкційним шляхом	До 2 років включно	2,4	1,3	3,6
	3-5 років	6,3	4,0	8,6
	6-10 років	11,8	9,0	14,7
	11 років і більше	79,5	75,7	83,2
Тип наркотиків, які вживали протягом останніх 30 днів	Тільки опіоїди	69,9	64,7	75,0
	Тільки стимулятори	12,0	8,6	15,5
	Змішане вживання	17,6	14,2	20,8
	Використовували не стерильну (не нову) голку/ шприц під час останньої ін'єкції	5,2	2,6	7,8
	Робили ін'єкцію шприцом, який до цього використала інша особа**	7,3	-0,1	14,6
	Використовували свій шприц повторно**	46,7	43,8	49,6
	Купували наркотики вже у наповненому шприці**	11,7	5,6	17,8
Стать	Використовували спільний інструментарій для приготування та розподілу наркотичної речовини**	37,7	34,8	40,5

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

** За останні 30 днів.

Таблиця 51. Основні показники ризикованої сексуальної поведінки

		Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Використання презерватива під час останнього сексуального контакту (серед сексуально активних за останні 30 днів)		38,8	34,1	43,6
Кількість партнерів за останні 30 днів	Не було партнерів	43,6	39,1	48,2
	1 партнер	46,8	42,6	51,0
	2-5 партнерів	8,6	6,5	10,6
	6 та більше партнерів	1,0	0,1	1,9
ВІЛ-статус сексуального партнера (за самодекларацією ЛВІН)	ВІЛ-негативний	28,0	23,9	32,0
	ВІЛ-позитивний	4,1	2,5	5,6
	Невідомий	32,6	28,7	36,5
	Немає постійного сексуального партнера	35,3	30,9	39,9

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

Таблиця 52. Наявність досвіду ув'язнення

	Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Були ув'язнені та звільнились менше року тому	4,0	2,2	5,8
Були ув'язнені та звільнились більше року тому	28,0	24,2	31,7
Не були ув'язнені	65,9	61,7	70,0

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

Таблиця 53. Проходження тестування на ВІЛ

	Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Проходили тестування на ВІЛ протягом останніх 12 місяців та отримали його результат	36,4	32,1	40,7

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

Таблиця 54. Результати тестування на ВІЛ та ВГС

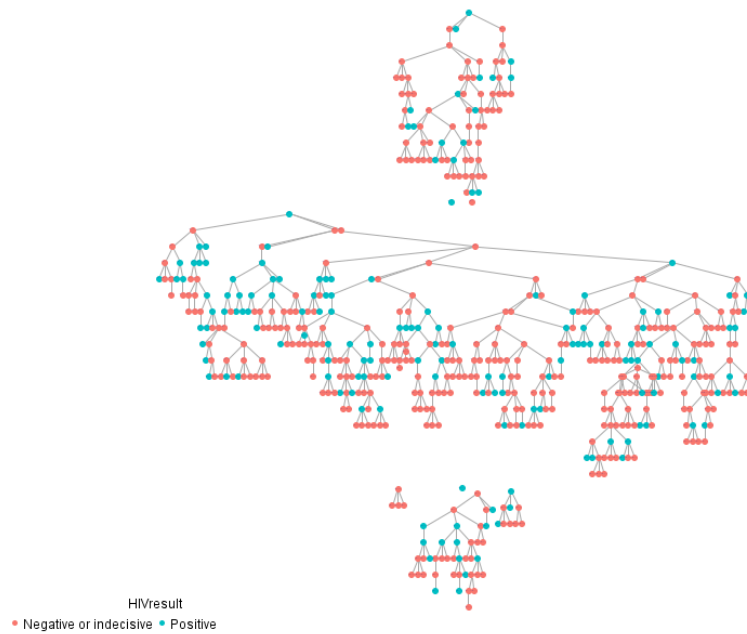
	Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Отримали ВІЛ-позитивний результат в рамках дослідження**	16,6	13,1	20,1
Отримали позитивний результат на антитіла до ВГС в рамках дослідження**	83	79,1	86,9

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

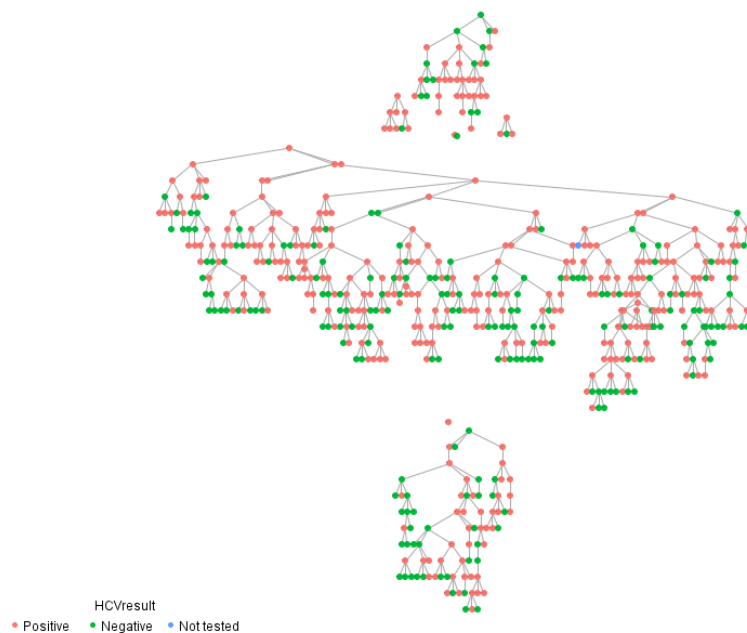
**За результатами швидких тестів.

Рисунок 10. Рекрутингова мережа ЛВІН згідно з методикою RDS з деталізацією за результатами тестування на ВІЛ-інфекцію та антитіла до вірусного гепатиту С

Поширеність ВІЛ-інфекції

Поширеність антитіл до вірусного гепатиту С

Таблиця 55. Соціально-демографічні характеристики ЛВІН

		Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Вік	Молодше 25 років	4,8	3,0	6,6
	25-34 роки	32,4	28,136,6	
	35-44 роки	44,6	40,0	49,2
	45 років і старше	18,2	14,7	21,7
Стать	Чоловіча	77,6		
	Жіноча	22,4	19,4	25,4
Шлюбний стан	Офіційно одружені	57,3	47,7	67,0
	Неодружені та не мають постійного партнера	42,7	39,2	46,1
Освітній рівень	Початкова освіта (неповних 9 класів)	2,1	0,5	3,6
	Базова (неповна) середня освіта (повних 9 класів)	20,4	17,6	23,3
	Повна загальна середня освіта (повних 11 класів)	53,3	49,4	57,3
	Незакінчена вища освіта (менше 4 курсів)	4,4	3,2	5,6
	Базова вища освіта (ВНЗ I-II рівнів акредитації, технікум)	14,4	11,3	17,6
	Повна вища освіта (бакалавр, магістр ВНЗ III-IV рівнів акредитації,	4,9	0,9	8,9
	Інше (вказіть)	0,4	-0,2	0,9
Власний дохід за останні 30 днів, грн	< 2200 грн.	21,0	17,9	24,0
	2200-11500 грн.	65,5	61,4	69,6
	> 11500 грн.	13,6	10,4	16,8

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

Таблиця 56. Стаж вживання наркотиків ін'єкційним шляхом, типологія наркотичних речовин та ризиковані ін'єкційні практики

		Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Стаж вживання наркотичних речовин ін'єкційним шляхом	До 2 років включно			
	3-5 років	6,3	4,3	8,2
	6-10 років	17,8	14,5	21,1
	11 років і більше	69,4	65,1	73,8
Тип наркотиків, які вживали протягом останніх 30 днів	Тільки опіоїди	70,5	65,8	75,2
	Тільки стимулятори	11,7	8,2	15,2
	Змішане вживання	7,7	5,3	10,2
	Використовували не стерильну (не нову) голку/ шприц під час останньої ін'єкції	1,2	-0,5	2,8
	Робили ін'єкцію шприцом, який до цього використала інша особа**	5,8	-4,7	16,2
	Використовували свій шприц повторно**	35,9	32,4	39,4
	Купували наркотики вже у наповненому шприці**	8,7	-0,4	17,9
Стать	Використовували спільний інструментарій для приготування та розподілу наркотичної речовини**	35,1	31,5	38,7

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

** За останні 30 днів.

Таблиця 57. Основні показники ризикованої сексуальної поведінки

		Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Використання презерватива під час останнього сексуального контакту (серед сексуально активних за останні 30 днів)		35,3	29,8	40,9
Кількість партнерів за останні 30 днів	Не було партнерів	37,8	33,3	42,4
	1 партнер	55,6	51,1	60,2
	2-5 партнерів	5,3	3,4	7,3
	6 та більше партнерів	1,2	0,3	2,2
ВІЛ-статус сексуального партнера (за самодекларацією ЛВІН)	ВІЛ-негативний	26,1	22,9	29,3
	ВІЛ-позитивний	7,4	4,8	10,1
	Невідомий	33,2	27,0	39,4
	Немає постійного сексуального партнера	33,2	29,1	37,4

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

Таблиця 58. Наявність досвіду ув'язнення

	Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Були ув'язнені та звільнились менше року тому	5,2	3,5	6,9
Були ув'язнені та звільнились більше року тому	30,4	25,8	35,0
Не були ув'язнені	58,7	54,0	63,4

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

Таблиця 59. Проходження тестування на ВІЛ

	Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Проходили тестування на ВІЛ протягом останніх 12 місяців та отримали його результат	43,9	39,4	48,5

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

Таблиця 60. Результати тестування на ВІЛ та ВГС

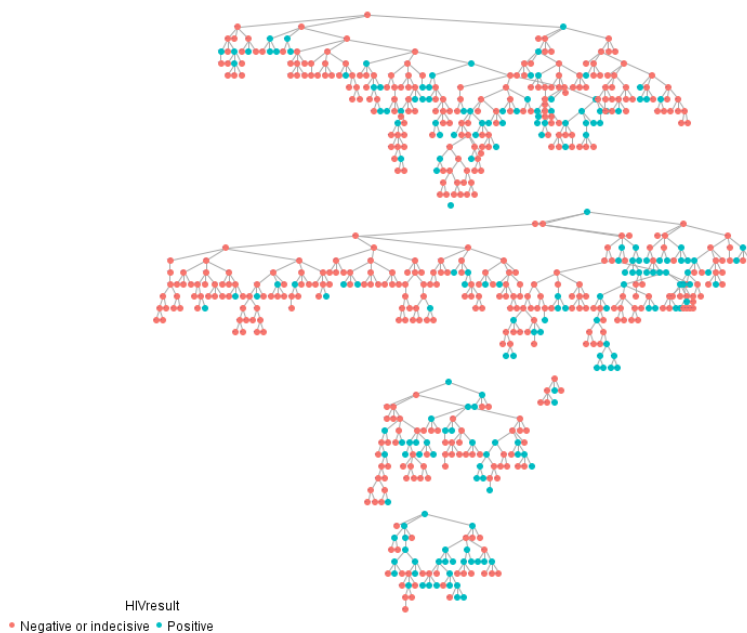
	Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Отримали ВІЛ-позитивний результат в рамках дослідження**	29,4	25,3	33,6
Отримали позитивний результат на антитіла до ВГС в рамках дослідження**	62,6	58,2	66,9

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

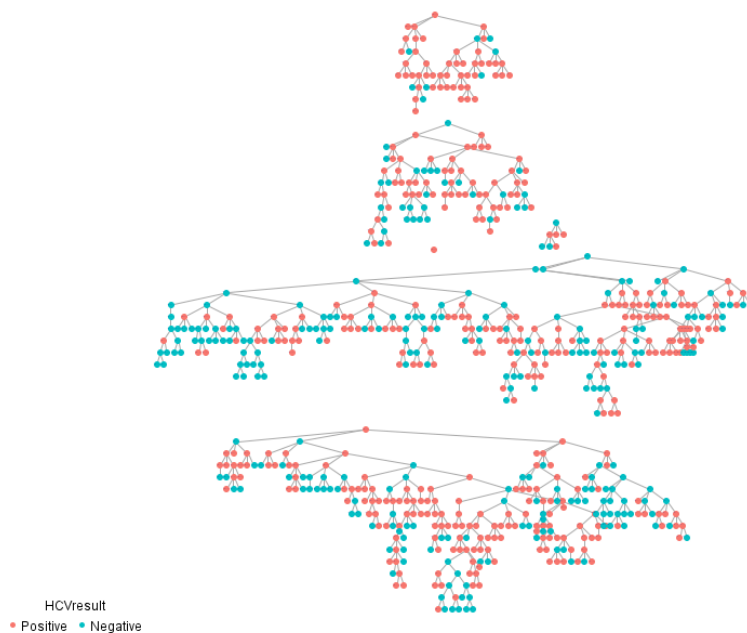
**За результатами швидких тестів.

Рисунок 11. Рекрутингова мережа ЛВІН згідно з методикою RDS з деталізацією за результатами тестування на ВІЛ-інфекцію та антитіла до вірусного гепатиту С

Поширеність ВІЛ-інфекції

Поширеність антитіл до вірусного гепатиту С

Таблиця 61. Соціально-демографічні характеристики ЛВІН

		Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Вік	Молодше 25 років	2,1	1,0	3,2
	25-34 роки	26,1	22,2	30,1
	35-44 роки	44,3	40,7	48,0
	45 років і старше	27,4	23,5	31,3
Стать	Чоловіча	77,9	74,9	81,0
	Жіноча	22,1	19,0	25,1
Шлюбний стан	Офіційно одружені	53,9	45,6	62,2
	Неодружені та не мають постійного партнера	46,1	42,6	49,7
Освітній рівень	Початкова освіта (неповних 9 класів)	4,4	2,8	6,0
	Базова (неповна) середня освіта (повних 9 класів)	20,7	17,7	23,8
	Повна загальна середня освіта (повних 11 класів)	36,2	32,6	39,8
	Незакінчена вища освіта (менше 4 курсів)	4,1	2,5	5,7
	Базова вища освіта (ВНЗ I-II рівнів акредитації, технікум)	28,0	24,8	31,1
	Повна вища освіта (бакалавр, магістр ВНЗ III-IV рівнів акредитації,	5,9	4,2	7,5
	Інше (вказіть)	0,8	0,1	1,4
Власний дохід за останні 30 днів, грн	< 2200 грн.	20,0	16,8	23,2
	2200-11500 грн.	67,2	63,5	70,9
	> 11500 грн.	12,8	10,5	15,2

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

Таблиця 62. Стаж вживання наркотиків ін'єкційним шляхом, типологія наркотичних речовин та ризиковані ін'єкційні практики

		Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Стаж вживання наркотичних речовин ін'єкційним шляхом	До 2 років включно	4,6	3,4	5,9
	3-5 років	6,8	4,9	8,6
	6-10 років	12,0	9,6	14,5
	11 років і більше	76,6	23,3	79,9
Тип наркотиків, які вживали протягом останніх 30 днів	Тільки опіоїди	76,7	73,2	80,2
	Тільки стимулятори			
	Змішане вживання	8,6	6,6	10,6
	Використовували не стерильну (не нову) голку/ шприц під час останньої ін'єкції	2,3	1,2	3,3
	Робили ін'єкцію шприцом, який до цього використала інша особа**	1,8	0,9	2,7
	Використовували свій шприц повторно**	31,5	28,2	34,9
	Купували наркотики вже у наповненому шприці**	5,2	3,5	7,0
Стать	Використовували спільний інструментарій для приготування та розподілу наркотичної речовини**	25,7	22,6	28,9

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

** За останні 30 днів.

Таблиця 63. Основні показники ризикованої сексуальної поведінки

		Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Використання презерватива під час останнього сексуального контакту (серед сексуально активних за останні 30 днів)		50,4	44,8	56,0
Кількість партнерів за останні 30 днів	Не було партнерів	52,0	48,2	55,8
	1 партнер	44,5	40,8	48,2
	2-5 партнерів	2,7	1,4	3,9
	6 та більше партнерів	0,8	0,1	1,6
ВІЛ-статус сексуального партнера (за самодекларацією ЛВІН)	ВІЛ-негативний	27,4	24,1	30,6
	ВІЛ-позитивний	7,5	5,4	9,7
	Невідомий	18,3	15,4	21,2
	Немає постійного сексуального партнера	46,8	43,3	50,3

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

Таблиця 64. Наявність досвіду ув'язнення

	Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Були ув'язнені та звільнились менше року тому	2,4	1,3	3,6
Були ув'язнені та звільнились більше року тому	43,0	38,8	47,2
Не були ув'язнені	54,4	50,2	58,5

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

Таблиця 65. Проходження тестування на ВІЛ

	Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Проходили тестування на ВІЛ протягом останніх 12 місяців та отримали його результат	40,9	37,2	44,7

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

Таблиця 66. Результати тестування на ВІЛ та ВГС

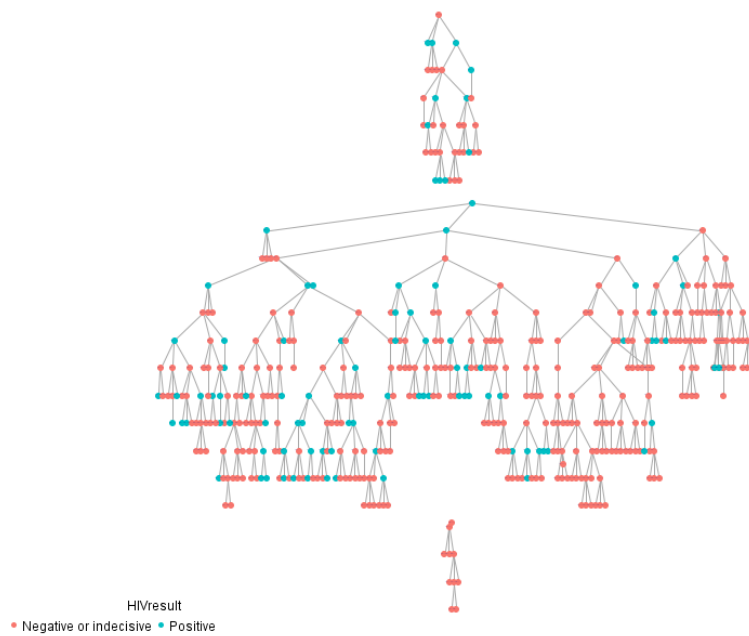
	Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Отримали ВІЛ-позитивний результат в рамках дослідження**	27,3	23,5	31,0
Отримали позитивний результат на антитіла до ВГС в рамках дослідження**	60,1	55,7	64,5

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

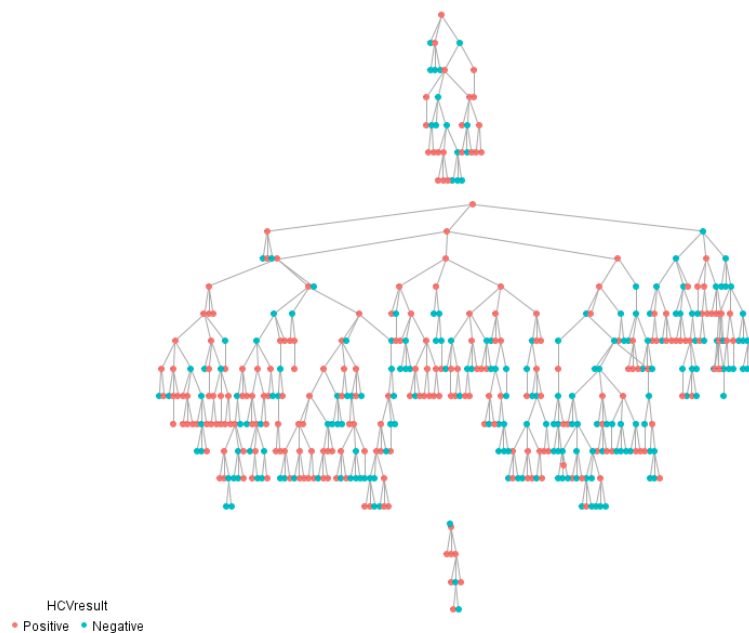
**За результатами швидких тестів.

Рисунок 12. Рекрутингова мережа ЛВІН згідно з методикою RDS з деталізацією за результатами тестування на ВІЛ-інфекцію та антитіла до вірусного гепатиту С

Поширеність ВІЛ-інфекції

Поширеність антитіл до вірусного гепатиту С

Таблиця 67. Соціально-демографічні характеристики ЛВІН

		Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Вік	Молодше 25 років	7,0	4,4	9,7
	25-34 роки	35,8	30,9	40,7
	35-44 роки	42,0	37,0	47,0
	45 років і старше	15,2	10,9	19,5
Стать	Чоловіча	87,2	83,6	90,7
	Жіноча	12,8	9,3	16,4
Шлюбний стан	Офіційно одружені	43,1	30,8	55,5
	Неодружені та не мають постійного партнера	56,9	52,4	61,3
Освітній рівень	Початкова освіта (неповних 9 класів)	2,2	0,2	4,1
	Базова (неповна) середня освіта (повних 9 класів)	12,5	10,0	15,0
	Повна загальна середня освіта (повних 11 класів)	56,3	52,5	60,0
	Незакінчена вища освіта (менше 4 курсів)	6,8	3,7	10,0
	Базова вища освіта (ВНЗ I-II рівнів акредитації, технікум)	13,9	10,7	17,1
	Повна вища освіта (бакалавр, магістр ВНЗ III-IV рівнів акредитації,	8,3	4,5	12,1
	Інше (вказіть)			
Власний дохід за останні 30 днів, грн	< 2200 грн.	13,6	10,6	16,6
	2200-11500 грн.	64,3	60,2	68,3
	> 11500 грн.	22,1	18,5	25,8

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

Таблиця 68. Стаж вживання наркотиків ін'єкційним шляхом, типологія наркотичних речовин та ризиковані ін'єкційні практики

		Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Стаж вживання наркотичних речовин ін'єкційним шляхом	До 2 років включно	6,3	4,3	8,4
	3-5 років	13,7	10,0	17,4
	6-10 років	20,4	15,9	24,8
	11 років і більше	59,6	54,2	65,0
Тип наркотиків, які вживали протягом останніх 30 днів	Тільки опіоїди	70,5	65,9	75,1
	Тільки стимулятори	22,8	18,6	27,0
	Змішане вживання	4,0	2,1	5,8
	Використовували не стерильну (не нову) голку/ шприц під час останньої ін'єкції	3,6	0,5	6,6
	Робили ін'єкцію шприцом, який до цього використала інша особа**	1,4	-14,2	17,0
	Використовували свій шприц повторно**	13,3	6,2	20,4
	Купували наркотики вже у наповненому шприці**	3,6	-9,5	16,5
Стать	Використовували спільний інструментарій для приготування та розподілу наркотичної речовини**	4,3	-8,3	16,9

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

** За останні 30 днів.

Таблиця 69. Основні показники ризикованої сексуальної поведінки

		Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Використання презерватива під час останнього сексуального контакту (серед сексуально активних за останні 30 днів)		46,3	40,1	52,3
Кількість партнерів за останні 30 днів	Не було партнерів	27,6	23,0	32,3
	1 партнер	61,8	57,0	66,6
	2-5 партнерів	10,2	7,1	13,2
	6 та більше партнерів	0,4	-0,2	0,9
ВІЛ-статус сексуального партнера (за самодекларацією ЛВІН)	ВІЛ-негативний	28,1	23,8	32,4
	ВІЛ-позитивний	7,5	4,4	10,6
	Невідомий	33,4	26,6	40,1
	Немає постійного сексуального партнера	31,0	26,6	35,5

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

Таблиця 70. Наявність досвіду ув'язнення

	Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Були ув'язнені та звільнились менше року тому	26,4	21,8	30,8
Були ув'язнені та звільнились більше року тому	26,4	21,8	30,8
Не були ув'язнені	66,4	61,1	71,8

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

Таблиця 71. Проходження тестування на ВІЛ

	Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Проходили тестування на ВІЛ протягом останніх 12 місяців та отримали його результат	59,7	54,3	65,0

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

Таблиця 72. Результати тестування на ВІЛ та ВГС

	Показник, скорегований на популяцію*	95% ДІ	
Отримали ВІЛ-позитивний результат в рамках дослідження**	20,4	16,3	24,5
Отримали позитивний результат на антитіла до ВГС в рамках дослідження**	55,1	49,95	60,4

*Розрахунок здійснений за Gile's SS.

**За результатами швидких тестів.

